

2021

Autorský kolektív:

Mgr. Ján Andrejko, PhD.

JUDr. Štefan Bieľak

PhDr. Elena Buksová, PhD.

PhDr. Michal Kaliňák, PhD.

Ing. Miroslava Kováčová

Mgr. Zuzana Porubčanová, PhD.

Bezpečná samospráva

11

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk www.employment.gov.sk www.ia.gov.sk

NÁRODNÝ PROJEKT

Podpora kvality sociálneho dialógu

Typ projektu: Neinvestičný

Termín realizácie projektu: 07/2018 – 05/2023

ITMS projektu: 312031V749

Autorský kolektív :

Mgr. Ján Andrejko, PhD.

JUDr. Štefan Bielač

PhDr. Elena Buksová, PhD.

PhDr. Michal Kaliňák, PhD. – gestor štúdie za ZMOS

Ing. Miroslava Kováčová

•••
2

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk

www.employment.gov.sk

www.ia.gov.sk

Mgr. Zuzana Porubčanová, PhD. – odborná garantka

Autorské dielo bolo vypracované v rámci hlavnej aktivity „Posilnenie odborných a analytických kapacít sociálnych partnerov, budovanie infraštruktúry a komunikačnej platformy sociálneho dialógu a rozvoja sociálneho partnerstva na národnej a medzinárodnej úrovni“ v rámci podaktivity 1.1 Posilnenie kapacít sociálnych partnerov prostredníctvom analytickej činnosti Národného projektu Podpora kvality sociálneho dialógu expertným tímom sociálneho partnera Združením miest a obcí Slovenska. Vyjadruje názory a postoje sociálneho partnera na predmetnú tému. Autorské dielo nevyjadruje názory ani postoje prijímateľa projektu a bolo schválené Riadiacim výborom Národného projektu Podpora kvality sociálneho dialógu.

OBSAH

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A ZOZNAM TABULIEK	7
ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK	8
ZOZNAM PRÍLOH	9
1 ÚVOD	10
1 PROBLEMATIKA OBCENÝCH POLÍCIÍ A ICH KOMPETENCIÍ.....	13
1.1 Celospoločenské zmeny od roku 1990 a rozvoj mestských polícií	19
1.2 Komunikácia a prezentácia práce obecnej polície vo vzťahu k verejnosti, štandardy práce obecného policajta a celoživotné vzdelávanie	28
1.3 Aplikácia vedných poznatkov v práci obecnej polície na zvýšenie profesionálnej úrovne ..	29
1.4 Význam metodologickej činnosti a prínos metodiky v práci obecného policajta	30
2 PROBLÉMY OBCI PRI ZABEZPEČOVANÍ VEREJNÉHO PORIADKU A ICH SÚVISLOSŤ S POŽÍVANÍM ALKOHOLICKÝCH NÁPOJÓV NA VEREJNOM PRIESTRANSTVE	32
2.1 Protialkoholické záchytné izby – „záchytky“	47
2.2 Výstup pracovnej skupiny - informácia pre Radu vlády SR pre prevenciu kriminality, ohľadom protialkoholických záchytných izieb	53
3 VÝ VÝZNAM OBCENEJ POLÍCIE AKO AKTÉRA V PREVENCIÍ SAMOSPRÁVY	61
3.1 Vplyvy výchovy a vzdelávania na bezpečnú samosprávu.....	66
4 KOMENTÁR K VÝSLEDKOM REPREZENTATÍVNEHO PRIESKUMU ZAMERANÝ NA OBLASŤ POISTENIA MAJETKU SAMOSPRÁV	72
4.1 Spôsoby stanovenia poistnej hodnoty (PH)	81
4.2 Poistenie zodpovednosti za škodu	83
4.3 Ochrana pred požiarmi – ochrana života, zdravia a majetku občanov	90
4.4 Hasičské jednotky	93
4.5 Celoplošné rozmiestnenie síl a prostriedkov	94
4.6 Úlohy hasičskej jednotky	94
4.7 Dobrovoľná požiarna ochrana	97
4.8 Rozdiel medzi DHZO a DHZ.....	99
4.9 Požiarna prevencia	101
4.10 Spolupráca dobrovoľných a profesionálnych hasičov	107
5 CIVILNÁ OCHRANA POTREBUJE LOKÁLNE PARTNERSTVÁ A ŠTÁTNU GESCIU.....	113

6	NÁVRHOVÁ ČASŤ	122
7	ZÁVER	135
8	ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	136
9	PRÍLOHY	139

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A ZOZNAM TABULIEK

Obrázok 1:Ilustračná snímka č. 1.....	34
Obrázok 2:Ilustračná snímka č.2	34
Obrázok 3: Ilustračná snímka č. 3.....	39
Obrázok 4: Ilustračná snímka č.4.....	39
Obrázok 5: Ilustračná snímka č. 5.....	40
Obrázok 6:Ilustračná snímka č. 6.....	41
Obrázok 7:Ilustračná snímka č.7	41
Obrázok 8:Ilustračná snímka č. 8.....	43
Obrázok 9:Ilustračná snímka č.9	44
Obrázok 10:Ilustračná snímka č. 10.....	44
Obrázok 11: Ilustračná snímka č. 11.....	46
Obrázok 12: Ilustračná snímka č.12.....	49
Obrázok 13:Výjazdy hasičov	108
Tabuľka 1:TOP 10 trestných činov v SR za posledných 5 rokov (v absolútnom súčte).....	46
Tabuľka 2:Vývoj zásahovej činnosti hasičských jednotiek v SR v rokoch 2019 a 2020	96

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

EÚ – Európska únia

SR – Slovenská republika

OP- Obecná polícia

DHZ – Dobrovoľný hasičský zbor

DHZO – Dobrovoľná požiarna ochrana

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

PH – Poistná hodnota

ZNOMPS- Združenie náčelníkov mestských a obecných polícii Slovenska

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1

Údaje týkajúce sa používania kamerového systému v obciach a mestách so zriadenou obecnou políciou, získané z doručených správ o činnosti obecných polícií za rok 2019

Príloha 2:

Návrh výkazu štatistických údajov správy o činnosti obecnej polície

2 ÚVOD

Zabezpečovanie verejného poriadku spolu s ochranou zdravia a majetku patria do originálnych pôsobností miestnej územnej samosprávy. Ide o pomerne širokú agendu s mimoriadne náročným výkonom. Tak z hľadiska financovania, ako aj s prihliadnutím na vhodné personálne a tiež technické zabezpečenie.

Dokument je z časti koncipovaný ako všeobecný vstup do problematiky. Nechýba v ňom ani charakteristika jednotlivých povinností v rámci zabezpečovania verejného poriadku, požiarnej ochrany, oblasti poistenia vyplývajúca z pomerne širokej legislatívnej palety, formulovanie východísk medziobecnej spolupráce a Smart agendy ako podporných nástrojov v danej oblasti. Je zrejmé, že kľúčovým motívom pre komplexný prístup v nadchádzajúcom období musí byť spolupráca, kooperácia, integrácia a prevencia.

Spracovaná analytická štúdia preto reflektuje na dlhodobý vývoj, legislatívne ukotvenie, aplikačnú prax, ale aj očakávané trendy. Dokument tiež sledoval zmapovanie súčasného, dlhodobého stavu vrátane skúseností z aplikačnej praxe, formulovanie východísk s dopadmi, návrh legislatívnych zmien a formulovanie konkrétnych riešení z hľadiska technologickej podpory.

Kvalitu a tiež výpovednú hodnotu spracovaného dokumentu znásobuje využívanie dát z dvoch reprezentatívnych prieskumov Združenia miest a obcí Slovenska, ktoré sa orientovali na aspekty verejného poriadku a tiež civilnú ochranu. Okrem toho sa po dvadsiatich rokoch od najzásadnejšej reformy verejnej správy vo vzťahu k mestám a obciam aj v oblasti bezpečnej samosprávy ukazuje ako mimoriadne absentujúci fakt systémová podpora medziobecnej spolupráce, ktorá je práve v danej agende výrazným prínosom spolu s hodnotami zdieľania. Dokument je zároveň sumárom konkrétnych záverov a odporúčaní, ktoré na základe hĺbky spracovania problematiky bude Združenie miest a obcí Slovenska navrhovať a presadzovať v nadchádzajúcom období.

Nakoľko zriadenie aj prevádzka obecnej polície sú pomerne finančne náročné a kamerové monitorovacie systémy v samosprávach tiež nie sú samozrejmosťou, jedným z dôležitých cieľov dokumentu je návrh riešení na to, ako konkrétnymi systémovými opatreniami pomôcť miestnej územnej samospráve zvýšiť aktivity na úseku zabezpečovania verejného poriadku, ochrany zdravia a majetku a tiež v oblasti prevencie. To isté platí aj pre oblasť požiarnej ochrany vrátane zmien v nastavení civilnej ochrany na lokálnej úrovni. Dokument svojím zameraním reagovať aj na už uvedenú potrebu systematickej podpory medziobecnej spolupráce, ale aj zakomponovanie Smart agendy v danej oblasti a tiež reflektuje na dodržiavanie nariadení súvisiacich s ochranou osobných údajov. Je komplexným a vecným prístupom s ponukou východísk na elimináciu drobnej kriminality, všeobecné zvýšenie pocitu bezpečia a ochrany, a to aj zakomponovaním aspektov z problematiky poistenia.

Tím expertov v analytickej štúdii formuloval prioritné a vedľajšie prínosy súvisiace s návrhom riešení na zvýšenie bezpečnosti v mestách a obciach. Záver dokumentu obsahuje odporúčania pre sociálnych partnerov a exekutívne subjekty v štruktúre konkrétnych riešení.

Takto koncipovaná analýza využíva skúsenosti z aplikačnej praxe, dáta z reprezentatívneho prieskumu, ale aj skúsenosti z prostredia dvoch mimoriadne dôležitých stavovských organizácií pôsobiacich vo vybraných sektoroch samosprávy a to Združenia náčelníkov obecných a mestských polícii Slovenska a Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky. Nakoľko expertný tím tvoria ľudia z mimoriadne dôležitými teoretickými vedomosťami aj praktickými skúsenosťami v danej oblasti, analýza tak získava potrebnú výpovednú hodnotu, keďže sa danou problematikou venuje prierezovo a v súvislostiach. Vďaka tomu je potrebné dokument vnímať ako dôležitý prínos do sociálneho dialógu a pre potrebnú legislatívnu činnosť.

Samotnú analýzu je však vhodné vnímať aj na základe hľadania vecnej odpovede s konkrétnymi odporúčaniami pri reakcii na hypotézu: Je možné zaviesť univerzálne mechanizmy, ktoré prispejú v čo najviac samosprávach k zvýšeniu ochrany verejného

poriadku, zdravia, majetku a účinnej prevencii kriminality vrátane správnej asistencii pri odhaľovaní jej páchatel'ov?

Z dokumentu je zrejmé, že pojem bezpečná samospráva má svoje konkrétne parametre, pri ktorých zohráva nesmierne dôležitú úlohu prevencia, pripravenosť, systematická práca s ľudskými zdrojmi, ale aj adekvátne technické zabezpečenie vrátane potrebných legislatívnych zmien a to aj s prihliadnutím na potenciál medziobecnej spolupráce a schopnosť aplikovať technické riešenia do tak mimoriadnej dôležitej agendy, akou je bezpečnosť v mestách a obciach. Dokument reflektuje aj na „ostrovy chudoby“, ktoré sa ukazujú ako nebezpečenstvo z hľadiska porušovania verejného poriadku, drobnej kriminality, ale aj oprávneného pocitu znižovania kvality života a v mnohých regiónoch, ktoré sú atraktívne turisticky a z hľadiska cestovného ruchu to spôsobuje pocitové deficity, ktorými sa znižuje záujem turistov, návštevníkov a rekreantov o aktívne trávenie voľného času v daných lokalitách.

1 PROBLEMATIKA OBCENÝCH POLÍCIÍ A ICH KOMPETENCIÍ

Bezpečnosť občanov a zabezpečovanie verejného poriadku na miestnej úrovni je jedným z najdôležitejších faktorov, ktorý významne ovplyvňuje život v občianskej spoločnosti. Na miestnej úrovni sú problémy verejného poriadku vnímané oveľa citlivejšie, pretože sú občanom oveľa bližšie, možno povedať, že sa odohrávajú priam v ich intimitate. Zabezpečovanie verejného poriadku je jednou zo základných samosprávnych funkcií obce.

Obecné polície môžu byť dobrým nástrojom pre samosprávu na riešenie otázok zabezpečovania poriadku v sociálnych vzťahoch medzi občanmi, čistého prostredia, kontroly nariadení a dodržiavania noriem na určitom území.

Vymedzenie pojmov, ktoré sa v súvislosti s témou využívajú, upravuje Zákon č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii. Je to najdôležitejší dokument, ktorý definuje prácu obecných polícií.

„Obecná polícia je definovaná, ako poriadkový útvar na zabezpečenie obecných vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia, na vykonávanie nariadení a uznesení obce, rozhodnutí starostu a na plnenie ďalších úloh obce.

Obecnú políciu zriaďuje a zrušuje obec všeobecne záväzným nariadením. Úlohy obecnej polície plní v obciach, ktoré sú mestami mestská polícia. Náčelníka obecnej polície na návrh starostu vymenúva a odvoláva obecné zastupiteľstvo.“¹

Základné úlohy obecnej polície vymedzuje zákon, v § 3 Zákona 564/1991 Zb. zákonov O obecnej polícii a v ods. 2, § 3 sa píše: „Obec môže vymedziť obecnej polícii aj ďalšie úlohy, ak to ustanovujú osobitné zákony.“

Obecná polícia v tomto zmysle je pre samosprávu dobrým nástrojom na vytváranie bezpečného a ekologického priestoru v komunite v rôznych rovinách.

¹ <https://www.isamosprava.sk/pravo/samospravne-organy-a-organizacie/obecna-mestska-policia/>

Bezpečnosť a čisté prostredie v zmysle dodržiavania poriadku, vzťahov, čistoty prostredia je jedna z najdôležitejších potrieb občanov. Pokiaľ sa občan cíti ohrozený, môže mať jeho spoločenský, kultúrny, podnikateľský a praktický každodenný život v takejto komunite nízku kvalitu. Občania vyhľadávajú bezpečné miesta pre život, výchovu detí a svoje domovy.

Samozrejme naše úvahy na túto tému skôr patria do zhodnotenia samospráv jednotlivých obcí. Výsledkom je buď vznik, resp. zánik obecnej polície.

Počet obecných polícií ako právnych subjektov sa pohybuje približne okolo rovnakého čísla, počet policajtov obecných polícií má však všeobecne stúpajúcu tendenciu, čo má z hľadiska potrieb spoločnosti významnú a výpovednú hodnotu z obcí, kde má obecná polícia stabilné miesto.

Zo správy o činnosti obecných polícií v roku 2005, čo mapuje rok 2004 vyplýva, že celkový počet obecných policajtov v Slovenskej republike bol 2089, v roku 2019 sa píše o celkovej počte 2547 obecných policajtov. Zo záverov poslednej správy vyplýva, že počet obecných policajtov má mať naďalej rastúci trend.

Neexistuje presná odpoveď na vyčíslenie prínosu obecnej polície pre mesto alebo obec. Rovnako otázky typu aký počet obecných policajtov je optimálny, sú zatiaľ nezodpovedané. Vytvorenie alebo zánik obecnej polície sa deje najmä v menších obciach. Zastupiteľstvá obcí tým pravdepodobne reagujú na vývoj, akým obec prechádza a aj priority samosprávy.

V mestách je však obecná polícia etablovaná a má svoje stabilné miesto. S rýchlym rozvojom miest sa menia a aj zavádzajú nové povinnosti pre obecné polície. Možno skonštatovať, že obecné polície v mestách majú svoje špecifiká, v porovnaní s menšími obcami, a aj svoje špecifické problémy.

Nie len rozvoj miest, ale aj súčasná doba prináša situácie, ktoré ľahšie samosprávy riešia, keď majú zriadenú a dobre pracovne organizovanú obecnú políciu. Tá môže plniť funkciu regulácie, ktorou sa zabezpečia vzťahy medzi občanmi, skupinami občanov rozvíjaním žiaduceho správania a regulácie ich činnosti.

Okrem každodenných problémov, máme na mysli aj rôzne nepredvídateľné udalosti (požiare, povodne, iné živelné pohromy), krízové situácie v sociálnej oblasti, pandémie,

nepokoje v komunitách a iné. Možno konštatovať, že samotná existencia obecnej polície a prítomnosť jej činnosti medzi občanmi má istým spôsobom preventívny charakter.

Zaujímavým fenoménom v súčasnosti je rozširovanie pôsobnosti obecnej polície na viacero obcí. Je to dobrá príležitosť, ako aj v obciach s menším rozpočtom možno vytvoriť bezpečnosť a odbremeniť starostu, príp. samosprávu od riešenia náročných a sociálne zložitých situácií.

Spoločensky prospešná by bola diskusia o legislatívnej úprave spolupráce dvoch obecných polícií, teda pomoci obecnej polície jednej obce na zabezpečenie verejného poriadku obecnej polícii v druhej obci. Môžeme zaznamenávať stúpajúce trendy protestných podujatí občanov a aj tiež vzráňajúci sa extrémizmus.

Pri tvorbe spoločných obecných polícií sa vynárajú mnohé otázky, ktoré sú spojené aj so širokými možnosťami technického zabezpečenia (kamerovým systémom, spoločný pult centrálnej ochrany, spoločné hliadky, invenčné technické riešenia), ktoré pôsobia v rôznych obciach podľa naplánovanej alebo akútnej potreby obce.

Ak sa viaceré obce rozhodnú pre takýto spôsob ochrany občanov a majetku, je dôležité zoskupiť obce do logických celkov (efektívnych z hľadiska logistiky zabezpečenia verejného poriadku, pokryť územie kamerovým systémom s jedným pultom centrálnej ochrany, vypracovaným plánom ochrany priestoru, viktimogénnymi zónami, viktimogénnym správaním občanov, plánovanými udalosťami, mimoriadnymi udalosťami, spoluprácou s inými subjektmi, ktoré pôsobia v sociálnej, právnej, vzdelávacej oblasti resp. prevencie socializácie istých sociálnych skupín.

Riziko vidíme v skutočnosti, že na zriadení spoločnej obecnej polície vstupujú do procesu viaceré obce so svojimi samosprávami a ich očakávaniami a požiadavkami, ktoré sa môžu v rýchlo rozvíjajúcich a niekedy nerovnomerne rastúcich obciach meniť. Vyvstáva potreba nastaviť procesy k spokojnosti všetkých zainteresovaných a neustále monitorovať očakávania samospráv a zapracovávať požiadavky na spoločnú obecnú políciu do každodennej praxe.

Z psychologického hľadiska je výhodné pre samosprávy mať v komunite inštitúciu pre dohľad nad udržiavaním verejného poriadku, ekológie prostredia, všeobecných záväzných nariadení a vyhlášok.

Obecnú políciu zriaďuje samotná obec. Ak obec vytvára aj iné organizácie vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti má aj zodpovednosť za vytvorenie spolupráce medzi nimi, najmä medzi takými, ktorým prispieva aj na činnosť. Môžu byť nimi organizácie tretieho sektora.

Je dôležité povedať, že obce spravujú volení členovia samospráv, ktorí sa po istom čase aj menia a tí majú svoje predstavy o fungovaní a činnosti obecnej polície a aj isté očakávania. Táto skutočnosť pomerne výrazne ovplyvňuje a zasahuje do chodu a aj organizácie práce obecnej polície.

Hoci obecné polície fungujú v intenciách zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii., ktorý ich činnosť upravuje, ten však nepredikuje ďalší potenciál práce obecných polícií a od roku 1993 sa výrazne nemenil. Potenciál k spolupráci sa zmenil rozšírením možností medziobecnej spolupráce novelou zákona. To poukazuje na potrebu systémovej podpory medziobecnej spolupráce, centrá zdieľaných služieb, spoločný výkon pri zabezpečovaní poriadku na podujatiach, parkovacej politiky a pod.

Všeobecná metodika pre obecné polície absentuje, obecná polícia nemá metodický orgán, ktorý by usmerňoval isté pravidelne sa opakujúce činnosti, vypracovával materiály na pomoc obecným políciám, vytváral isté štandardné postupy na ktoré by boli obecní policajti vyškolení, navrhoval riešenia, ponúkal možnosti a vzdelával obecných policajtov a tým odhaľoval personálne rezervy a ich potenciál. Obecné polície skôr sporadicky alebo intuitívne využívajú nové poznatky z oblasti viktimológie, policajnej psychológie, práva, kriminológie a iných vied na to, aby po implementácii do svojej každodennej praxe zvýšili svoju akcieschopnosť. Poznatky viktimologickej prevencie majú nepochybne praktický význam pri predchádzaní a riešení viktimizácie a pomáhajú zvládnuť najrôznejšie rizikové situácie.

Viktimologická prevencia, voči prevencii sociálnej a situačnej, je rozpracovaná skromnejšie, jej poznatky a prínos sú však veľmi dôležité. Oproti zdanlivo „neviditeľnej“ sociálnej prevencii (ktorú tvoria nepriame stratégie a výsledky sa často prejavujú až v dlhodobom časovom

horizonte) a “príliš technickej” situačnej prevencii (mnohokrát vyvolávajúcej kontroverziu), pôsobí viktimologická prevencia veľmi prakticky a zdôrazňuje fakt, že obeťou sa môže stať každý z nás.

Prevencia nestavia na zbytočnom šírení strachu, ktorým je naša spoločnosť už aj tak dostatočne presýtená, ale na konkrétnych faktoch, štatistikách, informáciách, ktoré o jednotlivých miestach v rámci obce máme zosumarizované.

Príklad vyberáme z katalógu preventívnych aktivít na rok 2019 v Rožňave:

„Boli realizované besedy v základných a stredných školách na území mesta spojené s prednáškami, praktickými ukážkami a ďalšími preventívnymi aktivitami. Celkovo bolo v roku 2019 vykonaných 33 takýchto preventívnych aktivít, ktoré boli prevažne zamerané v rámci viktimačnej prevencie na zvyšovanie právneho vedomia, ochranu pred šikanovaním a kyberšikanovaním s pôsobením v konkrétnych cieľových skupinách.“²

Predpokladáme fakt, že vstupnými informáciami vybrať preventívne aktivity, boli podnety riaditeľov základných škôl o šikanovaní, príp. skúsenosti, resp. indície s kyberšikanovaním medzi žiakmi na vybranej škole.

Na zefektívnenie práce obecných polícií si vo svojich správach o činnosti niektoré mestské polície uvádzajú aj vznik služobných obvodov. „Z dôvodu priblíženia Mestskej polície priamo k obyvateľom mesta, zlepšenia osobnej a miestnej znalosti policajtov a zvýšenia konkrétnej zodpovednosti jednotlivých príslušníkov Mestskej polície za výkon činnosti sú naďalej v rámci územia mesta vytvorené služobné obvody. V služobných obvodoch bola aktualizovaná zodpovednosť policajtov za jednotlivé časti mesta. Touto aktivitou priebežne dochádza k zlepšeniu podrobného prehľadu policajtov o stave verejného poriadku vo svojom obvode a k

²<https://www.roznava.sk/uploads/files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20%20Mesta%20Ro%C5%BE%C5%88ava%20za%202019%20na%20schv%C3%A1lenie.pdf>

zintenzívneniu priameho kontaktu obyvateľ – policajt, čím sa zvyšuje objasnenosť, znižuje sa nápad a tým sa zvyšuje samotná bezpečnosť obyvateľov mesta.“³

Právne vedomie a psychologické skúsenosti z náročných sociálnych situácií získavajú obecní policajti najmä v praxi. Celoživotné vzdelávanie obecných policajtov, prípadne psychologické poradenstvo na zachovanie si duševného zdravia pri výkone povolania absentuje.

Príslušníci obecnej polície sa často dostávajú do konfliktných situácií, pretože dodržiavanie pravidiel vyžaduje aj udeľovanie sankcií, čo je medzi občanmi nepopulárne. V rôznych situáciách sa dostávajú do konfliktu aj so sebou samým, pretože musia udeľovať aj sankcie spoluobčanom, s ktorými sa neraz stretávajú i mimo výkonu svojej práce. Sankcie sú samozrejme súčasťou ich práce, inak by trest nemal účinok.

Psychologická príp. právna pomoc v rámci celoživotného vzdelávania pre obecných policajtov je sporadická a nekontinuálna. Sami sa v súkromí môžu cítiť ohrození a vystavovať ohrozeniu aj svojich blízkych (ohrozenie môže pôsobiť ako deformujúci faktor pri výkone ich práce). Dá sa povedať, že príslušníci obecných polícií žijú v intímite toho istého mesta, v ktorom spoluobčanov chránia a zároveň aj sankcionujú. Toto považujeme v ich práci za veľmi náročné.

Nepreskúmanou otázkou je odpoveď na to, ako uvažujú predstavitelia obcí, ktorí sa rozhodnú zriadiť obecnú políciu a ako tí, ktorí o takýto nástroj udržania bezpečia v komunite záujem nemajú.

Za zmienku stojí predložiť otázku pouvažovať nad spoluprácou obecných polícií a mediátorov (analógiu nájdeme v Policajnom zbore SR v pilotnom projekte antikonfliktných tímov).

Zhrnutie a zamyslenie samosprávam pre prax

- Význam existencie obecnej polície pre obce
- Spoločná obecná polícia

³<https://www.roznava.sk/uploads/files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20%20Mesta%20Ro%C5%BE%C5%88ava%20za%202019%20na%20schv%C3%A1lenie.pdf>

- Služobný obvod
- Spolupráca dvoch obecných polícií - diskusia o legislatívnej úprave pomoci obecnej polície jednej obce na zabezpečenie verejného poriadku v druhej obci
- Metodické vedenie obecných polícií
- Poznatky vied implementované do práce obecných polícií
- Definovanie priorít podľa preferencie, finančných a personálnych možností a aplikačnej praxe s ukotvením v PHSR

1.1 Celospoločenské zmeny od roku 1990 a rozvoj mestských polícií

Rozvoj obecných polícií a rozvoj sociálnej práce:

Mestské a obecné polície začali vznikať začiatkom 90. tich rokov minulého storočia na zabezpečovanie verejného poriadku, bezpečnosti občanov a ekológie prostredia v mestách a obciach. Boli spojené s napĺňaním potrieb občanov.

Obecná polícia má potenciál byť nápomocná nielen v oblasti zabezpečenia verejného poriadku, ale aj v mnohých iných oblastiach života obce.

Podobne ako obecné polície, prechádzali aj iné oblasti spoločnosti istým prerodom a rozvojom. Súčasne s konštituovaním obecných polícií sa začala rozvíjať aj sociálna práca. Spomíname to v tejto súvislosti preto, lebo spolupráca sociálnych pracovníkov, resp. organizácií, ktoré v obci zabezpečujú túto činnosť môže zohrať významnú úlohu v kvalite a efektívite práce obecných polícií.

Sociálna práca ako vedný odbor sa začala po roku 1989 rozvíjať s potrebami obyvateľov na Slovensku. Nové spoločenské pomery navodili aj nové trendy sociálnej práce. Od tohto obdobia sa rozvinula, menila a vzrástla činnosť sociálnych pracovníkov, vznikli nové štruktúry organizácie práce s rôznymi cieľovými skupinami, (ľudia bez domova, seniori, postihnutí, deti a mladiství, ľudia po výkone trestu atď)

V spoločnosti začínali tendencie vytvárania alternatív pomoci, začala sa rozvíjať práca tretieho sektora v teréne a začali sa upravovať metódy práce, prístupy tak, aby boli efektívne a dokázali riešiť nové problémy.

Vyvrcholením transformácie sociálnych služieb bolo prijatie zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Na obce boli prenesené kompetencie v oblasti pomoci v hmotnej núdzi, v oblasti sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a v oblasti sociálnych služieb.

Z národnej sústavy povolání, v časti samospráva sa uvádza pracovná pozícia – odborný pracovník samosprávy v sociálnej oblasti obec/mesto:

- špecialista obce pre sociálne služby;
- špecialista obce pre sociálnoprávnu ochranu detí, kuratelu a rodinu;
- samostatný zamestnanec obce pre sociálne služby;
- samostatný zamestnanec obce pre sociálnu pomoc a pomoc v hmotnej núdzi;
- zamestnanec obce pre predbežnú právnu ochranu;
- samostatný zamestnanec obce pre sociálnoprávnu ochranu detí a sociálnu kuratelu;
- samostatný zamestnanec obce pre osamelých občanov, seniorov a sociálne služby;
- zamestnanec obce pre sociálnu pomoc rodinám s nezaopatrenými deťmi;

Ak obec disponuje sociálnym pracovníkom s touto funkciou, tento môže byť kompetentný zabezpečovať spoluprácu a výmenu informácií v obci smerom k obecnej polícii. Každá cieľová skupina má svoje špecifiká a aj problémy, ktoré sa týkajú aj obecnej polície.

V mestách a väčších obciach sa vytvára sieť sociálnych pracovníkov, najmä v rámci 3. sektora a prichádza aj k špecializácii organizácií v rámci práce so sociálnymi skupinami (obvykle náplň je zameraná prácu ľudí bez domova, so závislými, s obeťami trestných činov, ľuďmi po výkone trestu, sociálne slabšími rodinami, seniormi). Náplňou práce sociálnych pracovníkov

je zväčša práca s ľuďmi, ktorí sa dostali v dôsledku rôznych faktorov do takej sociálnej situácie, v ktorej potrebujú pomoc.

Ak mesto/obec má vypracovaný aktuálny plán rizík mesta/obce vzhľadom k sociálnym skupinám, potom podporí organizácie, ktoré pôsobia na území mesta/obce na to, aby odbornými postupmi dokázali eliminovať nežiaduce správanie a javy, ktoré sa začínajú na ich území tvoriť.

V praxi sa ponúka nasledovné riešenie situácie, ktoré si deklarujeme na príklade: V meste má opakovane obecná polícia problém s ľuďmi bez domova, je to v centre mesta, v blízkosti stanice, kde každodenne prechádzajú občania mesta, významnej kultúrnej pamiatky, kde prichádza veľa turistov a ľudia bez domova posedávajú na lavičkách, príp. svojim správaním obťažujú občanov.

Z pohľadu vnímania občanov obecnej polície je ona práve tá, od ktorej sa očakáva udržanie poriadku na verejnom priestranstve. Obecná polícia môže plniť represívnu stránku riešenia tohto problému, čo sa aj stáva, veľakrát však neúčinne, pretože situácia sa opakuje. Obecná polícia nemá nástroje na prácu s ľuďmi bez domova, nepozná špecifiká práce a zaobchádzanie, nemá vytvorené možnosti efektívneho riešenia celej situácie. Preto si práca obecnej polície vyžaduje spoluprácu s inými organizáciami.

Veľmi podobným procesom prebieha zaobchádzanie mestského policajta s občanom, ktorý sa javí pod vplyvom návykovej látky a buď jeho správanie vyvoláva pohoršenie, je aktívny alebo ticho leží, je pasívny a pohľad naň vyvoláva pohoršenie občanov. V tomto prípade nám pomôže uvedomenie si faktu, že sociálna práca disponuje špecifickými postupmi pomoci aj pre ľudí so závislosťami. V prípade, že terénny sociálny pracovník nepozná takéhoto občana, je potrebné privolať rýchlu zdravotnú pomoc. Obecný policajt nie je zdravotnícky pracovník, ani lekár a závislosť na návykovej látke je podľa DSM 5 (Diagnostický a štatistický manuál Americkej psychiatrickej asociácie) duševným ochorením). Takáto starostlivosť patrí do kompetencie zdravotníkov.

Obecné polície pôsobia obrazne ako „biele krvinky“ v tele človeka, teda zabezpečia presun občana, ktorý má rizikové správanie na miesto, kde mu je poskytnutá odborná pomoc,

poradenstvo, prípadne objasnenie jeho situácie v ktorej sa správa tak, že ubližuje iným alebo sebe a narušuje verejný poriadok.

Spolupráca terénnych sociálnych pracovníkov a obecných policajtov je potrebná na jednej strane pre skvalitnenie prístupu a zaobchádzania s cieľovými skupinami, ktoré narušujú poriadok aj pre skvalitnenie práce obecných policajtov. V neposlednom rade výmena informácií medzi nimi môže mať význam pri mapovaní sociálneho prostredia, v ktorom rozvíjajú svoju činnosť organizácie sociálnej práce.

Zhrnutie a zamyslenie samosprávam pre prax

(Otázky na zamyslenie k spolupráci obecných polícií a organizácií sociálnej práce pôsobiacej na jednom území)

- Čo môže obecná polícia získať od sociálneho pracovníka?
- Ako nastaviť odbornú komunikáciu s rizikovou skupinou?
- Ako nastaviť spoluprácu s organizáciami, zabezpečujúcimi sociálnu prácu?
- Ako unifikovať isté odborné postupy v súlade s vedeckými poznatkami sociálnej práce?

Rozvoj obecných polícií a spolupráca s organizáciami záchrany zvierat.

Samosprávy, rovnako ako aj občania očakávajú od obecných polícií odchyt túlavých zvierat, resp. asistenciu pri odchyte. Od vzniku obecných polícií aj v tejto oblasti nastali viaceré zmeny. Zákon, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov vznikol až v roku 2002.

Oblasť prevencie občanov, ktorí majú domáce zvieratá a odchyt túlavých zvierat upravuje zákon 282/2002 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2017, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov.

Ďalším krokom, ktorý spoločenské zmeny priniesli je zvierací ombudsman. Nie je to štátna inštitúcia, ale je čiastočne štátom podporovaná. Organizácia vyvíja legislatívne aktivity, presadila to, že zvieratá nie je vec, prísnejšie tresty za týranie zvierat a aj zodpovednosť za zanedbávanie starostlivosti o zvieratá. Organizácia poskytuje informácie o sieti organizácií, ktoré pôsobia na území jednotlivých samospráv. Spoluprácou obecných polícií s organizáciami, ktorých poslaním je ochrana zvierat, majú obecné polície potenciál posunúť kvalitu práce na vyššiu úroveň a aj zlepšovanie si sebaobrazu.

Zhrnutie a zamyslenie samosprávam pre prax

(Otázky na zamyslenie k vzťahu obecných polícií a organizácií, ktoré sa zaoberajú starostlivosťou o zvieratá na spoločnom území)

- Ako môže spolupracovať obecná polícia s organizáciami tretieho sektora, ktoré majú útulky pre zvieratá?
- Môže samospráva vybrať organizáciu, ktorá jej pomôže riešiť situáciu s túlavými zvieratami?
- Ako môže vyriešiť túto problematiku mikroregión, v ktorej sa obec nachádza? (spoločné riešenie)

Spolupráca obecných polícií a Policajného zboru SR

História vzťahu Policajného zboru SR a obecnými políciami prešla dlhoročným vývinom. Každý si v ňom našiel svoje miesto. V súčasnosti je čas na ďalšie kroky k rozvoju a k zaisteniu synergického efektu aj v spolupráci s Policajným zborom SR. Veľmi podobné zameranie vo vzťahu k občanom ich priam predurčuje na spoluprácu.

Vzťahy obecných polícií a Policajného zboru SR sa formujú dlhodobým spolupôsobením a obe strany veľmi dobre chápu, že dobrá spolupráca má úžitok pre obe zložky. K tomu prispieva fakt, že veľaokrát riadiace funkcie obecných polícií zastávajú bývalí policajti. Personálny pohyb opačne je tiež častým javom.

Obecná polícia pri plnení svojich úloh najmä v oblasti zabezpečovania verejného poriadku spolupracuje najmä s príslušným útvarom Policajného zboru. Predmetnú spoluprácu ustanovuje § 24 zákona o Obecnej polícii. Spoluprácu upravuje aj zákon č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Zo zákona o policajnom zbore môžeme ďalej spomenúť:

- Ak obec nie je schopná zabezpečiť verejný poriadok vlastnými silami a prostriedkami, môže požiadať o pomoc útvar Policajného zboru

- Útvar Policajného zboru je povinný v rozsahu svojej pôsobnosti túto pomoc poskytnúť
- Policajný zbor a obecná polícia vo veciach verejného poriadku a obecných veciach spolupracujú (§74 Zákona 171/1993 o Policajnom zbore)

Hoci je spolupráca Policajného zboru a obecnej polície ukotvená v zákone, st v praxi sa stáva, že niektoré Krajské riaditeľstvá PZ pristupujú k podpísaniu zmluvy resp. dohody o spolupráci s jednotlivými obcami, v ktorých je vytvorená obecná polícia. Obsahom takejto dohody je špecifikácia podmienok spolupráce pri zabezpečení ochrane verejného poriadku a obecných vecí verejného poriadku. Dohoda je založená na vzájomnej prospešnosti oboch strán. Presne toto je v rozpore s pôvodným tvrdením na strane

Je treba povedať, že každá obec je samostatná a teda aj spolupráca s Policajným zborom na úseku zabezpečenia verejného poriadku je veľmi individuálna. V rámci spolupráce nie je vylúčené spolupracovať na ochrane zdravia a života osôb, ochrany majetku a pod.

V rámci Policajného zboru v oblasti prevencie sa momentálne realizuje projekt Pomoc obetiam trestných činov⁴ zameraných aj na cieľovú skupinu seniorov, ktorí sa stávajú ľahkou obeťou podvodov zo strany páchatel'ov a organizovaných skupín. Je potrebné, aby sa k príslušníkom obecných polícií dostali informácie o možnostiach pomoci občanom.

Komunikácia Policajného zboru SR sa vo vzťahu k občanom od roku 1990, kedy začali vznikať obecné polície, zmenila.

V súčasnosti sa prezentuje heslom „Pomáhať a chrániť,“. Od roku 1990 Policajný zbor SR prešiel istými zmenami, mnohé procesy sa vďaka finančným prostriedkom, zjednodušili. Namiesto je otázka, čo všetko dnes môže byť predmetom dohody o spolupráci v rámci zákona, aby z tejto spolupráce mali úžitok všetci zúčastnení (PZ SR, obecné polície aj občania).

⁴ <https://prevenciakriminality.sk/p/o-pomoci-obetiam>

Z prieskumu samospráv (r. 2020) vyplýva, že najčastejším problémom obecných polícií sú priestupky dopravného charakteru (statická doprava) a motorové vozidlá bez evidenčných čísiel.

Obecné polície sú nezávislé na mocenských štruktúrach štátu, MV SR každoročne zhromažďuje výročné správy z miest a obcí, ktoré vytvárajú obecné polície a odovzdávajú ich na oddelenie dohľadu nad činnosťou obecnej polície v pôsobnosti Ministerstva vnútra.

Zhrnutie a zamyslenie samosprávam pre prax

(Otázky na zamyslenie vo vzťahu obecných polícií a Policajného zboru SR)

- Čo môže obecná polícia získať zo spolupráce s Policajným zborom?
- Ako sa dajú riešiť vybrané problémy obecných polícií v súčinnosti s Policajným zborom SR pre zvýšenie kvality práce obecných polícií?
- Čo môže byť predmetom zmluvy OP a PZ SR konkrétne na území vašej samosprávy?

Spolupráca obecných polícií a dobrovoľných hasičských zborov

Dobrovoľné hasičské zbory sú organizácie pôsobiace v takmer každej obci. V preambule Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky je napísané, že združenie je pripravené poskytnúť dobrovoľnú pomoc širokej verejnosti aj každému jednotlivcovi najmä v nešťastí, núdzi a ohrození života, zdravia a majetku, najmä pred požiarmi, živelnými pohromami a inými mimoriadnymi udalosťami. (<https://www.dposr.sk/index.php/dpo-sr/info-o-dpo-sr>)

Pomoc dobrovoľných hasičov pri záchrane životov a majetku je nenahraditeľná, či už sú to požiare, povodne, snehové kalamity alebo najnovšie aj pandémie koronavírusu. Preto je aj v tomto prípade hodné zaoberať sa vypracovaním postupov koordinovania spolupráce pri istých typoch v činnosti obecných policajtov.

Zhrnutie a zamyslenie samosprávam pre prax

- V čom spolupráca s dobrovoľným hasičským zborom skvalitní prácu obecnej polície?

- V akých postupoch môže obecná polícia štandardne prizvať dobrovoľných hasičov do spolupráce?

1.2 Komunikácia a prezentácia práce obecnej polície vo vzťahu k verejnosti, štandardy práce obecného policajta a celoživotné vzdelávanie

Od roku 1990, kedy sa datuje vznik obecných polícií prešla aj prezentácia inštitúcií (štátnych, verejných, občianskych aj súkromných) svojim vlastným vývinom. Prezentácia práce obecnej polície je veľmi dôležitou oblasťou práce samotnej. S citlivo zverejnenými údajmi môže obecná polícia urobiť pre seba kus preventívnej práce. Je potrebné zvoliť štýl komunikácie a osloviť tú cieľovú skupinu, pre ktorú je informácia určená, nestratiť nič v komunikácii s vybranou skupinou a prostredníctvom príkladov, príbehov prezentovať svoju prácu.

Veľmi inšpiratívne je, vťahovať občanov do spolupráce. Na webovej stránke, príp. na fb je treba zverejniť pravidlá pre udeľovanie sankcií, prípadne informovať, či rovnaké sankcie v istej oblasti platia pre návštevníkov aj domácich.

Je potrebné komunikovať oblasti riešenia práce obecných policajtov. Komunikácia má byť zo strany mestskej polície aktívna. Mestský policajt má otvárať komunikáciu a otvorene do nej vstupovať. Je potrebné (pre nadviazanie kontaktu s občanmi) vytvárať aktivity zo strany obecnej polície, ktoré budú viesť k priestoru občanov a obecných policajtov na komunikáciu a mediálne ho prezentovať. Príkladom nám môže byť zahraničie, kde v mestách fungujú sponzorské kaviarne pre obecných policajtov. Policajt do nej prichádza pravidelne v dohodnutom čase a zároveň si vytvorí priestor na neformálne stretnutie s občanmi.

Ak chceme zvyšovať kvalitu práce obecných policajtov, je potrebné zvyšovať úroveň komunikačných zručností každého obecného policajta. Trénovať všímavosť, pozornosť a proaktívnosť. Osvojiť si postupy na riešenie obvyklých situácií, vytvorenie štandardných postupov.

Ambíciu samospráv a náčelníkov obecných polícií smerovať k tomu, aby obecné polície prispievali k tvorbe lepšieho miesta pre život občanov, aby boli akceptované a žiadané a rešpektované inštitúcie.

1.3 Aplikácia vedných poznatkov v práci obecnej polície na zvýšenie profesionálnej úrovne

Od obecných polícií v mestách a obciach sa očakáva nielen rýchly a odborný zásah pri vzniku krízovej situácie, ale aj predikovanie možností vzniku situácie a návrhy, príp. zabezpečenia situácie tak, aby k nim nedošlo.

Pre zriaďovateľov týchto subjektov na ochranu poriadku života občanov, pre náčelníkov obecných polícií a aj pre každého príslušníka je užitočné, poznať skutočnosti, ktoré z občana „robia“ obeť, ktorá oblasť v meste a obci sa stáva menej bezpečnou zónou pre všetkých občanov, poznať kľúčové momenty viktimizácie a mnohé iné.

Načrtnime si možnosti nazerania sa na komunitu, v ktorej má obecná polícia zabezpečovať všetko v súlade náplňou práce takejto organizácie.

Z reprezentatívneho prieskumu Bezpečná samospráva z 12.12.2020, ktoré realizovalo Združenie miest a obcí Slovenska s názvom „Bezpečná samospráva“ v čase od 7. septembra 2020 do 9. októbra 2020 na reprezentatívnej vzorke 516 respondentov vyplýva, že cieľom intervencií obecnej polície bývajú najčastejšie priestupky týkajúce sa znečisťovania prostredia hádzaním ohorkov z cigariet, obalov cukríkov a i. Samozrejme sú to miesta, ktoré z viktimologického hľadiska sú viac ohrozené ako iné miesta v obci (napr. stanice, zastávky, súdy, zdravotnícke zariadenia, a iné špecifické miesta), kde je zaznamenaný výrazný pohyb občanov, čakanie, napätie, stres.

Na takýchto miestach treba použiť tvorivý invenčný a individuálny postup zo strany obecných polícií zameraný na preventívne opatrenia, najlepšie za pomoci technického vybavenia, namontovanie zariadení, ktoré môžu príjemne, príp. vtipne upozorňovať občanov na to, aby dodržiavali poriadok. Aj tu je priestor na využitie techniky pre obecnú políciu. Tipmi pre

samosprávu môžu byť vtipne nahovorené upozornenia v štýle reklamy na exponovaných miestach.

Viktimogénne zóny sa nachádzajú v mestách tam, kde je väčší počet nezamestnaných ľudí, sociálne slabší, kde je migrácia, kde pravidelne veľké množstvo ľudí odchádza z domovov a pravidelne sa vracia, anonymita občanov, neudržiavané miesta a parky, znečistené plochy, neosvetlené priestory, oblasti, kde žije prevažne seniorská populácia, odľahlé domy, opustené statky atď.

Všetky viktimogénne miesta je možné invenčným a výsostne individuálnym postupom dostať pod kontrolu. Viktimogénnym miestom je aj napr. prechod pre chodcov, kde obvykle vodiči neznižia rýchlosť napriek upozorneniu. Účinnosť istých zavedených opatrení je treba tiež prehodnocovať.

Niekedy stačí verejne pomenovať problémy s takýmito miestami na to, aby sa čiastočne dokázala zjednať náprava.

Z hľadiska viktimologického je užitočné pre obecnú políciu mať zmapovanú sociálnu sféru, t.j. kde žijú obzvlášť zraniteľné skupiny obyvateľstva (seniori, deti a mladí ľudia, postihnutí, príslušníci minorít, depresívni, osamelí atď.), Obecní policajti už dnes zabezpečujú bezpečnosť školákov pri príchode do školy v blízkosti škôl.

Pri zmapovaní sociálneho prostredia a priestoru je potom namieste spolupráca z inými organizáciami, najmä tretieho sektora, napr. „čierne skládky“ riešiť v spolupráci s organizáciami zameranými na ekológiu, obzvlášť zraniteľné skupiny s organizáciami zameranými na sociálnu službu v teréne, odchyt túlavých zvierat s organizáciami, ktoré majú zameranie na starostlivosť o zvieratá.

1.4 Význam metodickéj činnosti a prínos metodiky v práci obecného policajta

Metodika môže poskytnúť obecným policajtom veľa univerzálnych informácií a môže byť východiskovou úrovňou vzdelávania a pomocou pri riešení každodenných situácií.

- Metodika poskytuje objasnenie základných pojmov, pripomína nevyhnutnosť istých východiskových informácií
- Poskytuje informácie o metódach využiteľných pri práci obecného policajta
- Prináša praktické informácie rady a námety, ako pristupovať k pomoci a ako zlepšiť kvalitu a profesionalitu práce obecného policajta a môže byť východiskom pre stanovenie úrovne štandardov kvality práce obecného policajta

Súčasťou metodologickej činnosti môžu byť vypracované postupy

- Riadenej dokumentácie
- Riadenia rizík
- Zlepšovateľské projekty
- Manažment sťažností a pripomienok
- Procesy prístupu k občanovi vo vybranej situácii
- Príklady dobrej praxe a výmena skúseností

Štandardy práce zabezpečujú základný odborný plán na výkon práce v súlade s teoretickými požiadavkami, ktoré obecný policajt získa na vzdelávaní a požiadavkami praxe. Toto predstavuje základnú kvalitu práce obecného policajta.

Z príkladov „dobrej praxe“ a ich zavádzania do štandardných postupov pri obvyklej činnosti sa môže vytvoriť platforma postupov, ktoré môžu byť významným prínosom v práci obecného policajta.

2 PROBLÉMY OBCI PRI ZABEZPEČOVANÍ VEREJNÉHO PORIADKU A ICH SÚVISLOSŤ S POŽÍVANÍM ALKOHOLICKÝCH NÁPOJOV NA VEREJNOM PRIESTRANSTVE

Verejný poriadok v obciach a mestách

Kedže v našom právnom poriadku nemá pojem „verejný poriadok“ jednoznačnú definíciu považuje sa za „právne neurčitý pojem“.

Podľa Machajovej (1998) je verejný poriadok súhrn pravidiel správania sa na verejnosti. Tento súhrn tvoria jednak pravidlá uvedené v právnych normách, jednak pravidlá správania sa, ktoré nie sú právne vyjadrené, ale ich dodržiavanie je podľa všeobecného názoru a presvedčenia nevyhnutnou podmienkou riadneho spoločenského spolunažívania a vo verejnom záujme. Ak však zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch používa pojem verejný poriadok na označenie druhu priestupkov (podľa druhového objektu) v § 47, ale aj v § 48, neznamená to, že zahŕňa všetky konania ohrozujúce alebo porušujúce verejný poriadok. Priestupkami proti verejnému poriadku môžu byť totiž len také konania, ktoré sa v § 47 a 48 výslovne označujú ako priestupok. Pri všetkých priestupkoch proti verejnému poriadku je chráneným objektom vždy verejný poriadok.

Definícia verejného poriadku podľa Matesa a Wokouna (2001) uvádza, že sa jedná o „Označení souboru pravidel, které jsou obsažena v právních předpisech i normách nepravní povahy, jejichž dodržování je podle většiny obyvatel v dané době a místě podmínkou klidného a spořádaného soužití. Veřejným pořádkem je také stav společnosti, který těmto normám odpovídá“.

Podľa Spišiakovkej (2015) verejný poriadok je vo všeobecnosti chápaný ako súhrn pravidiel konania a správania sa ľudí na verejnosti. Tieto pravidlá môžu byť obsiahnuté v právnych normách, ako aj v normách mimoprávných, najmä morálnych, etických a spoločenských.

Avšak dodržiavanie a zachovávanie týchto pravidiel je podľa všeobecného presvedčenia zvykosťou a podľa mienky väčšiny ľudí v určitej spoločnosti je aj podmienkou usporiadaného a pokojného spoluzitia ľudí s ohľadom na konkrétny čas a miesto.

Jednou z vecí, ktoré obec pri svojej samostatnej činnosti vykonáva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je to, že zabezpečuje verejný poriadok v obci; nariadením môže ustanoviť činnosti, ktorých vykonávanie je zakázané alebo obmedzené na určitý čas alebo na určitom mieste. Pri tejto činnosti musí dôsledne rešpektovať obmedzenia normotvorby stanovené v čl. 13 Ústavy SR.

Z uvedeného dôvodu zákonodarca:

- na viacerých úsekoch správy zadefinoval obciam špeciálne splnomocnenia pre stanovenie zákazov činností - napr. na úseku ochrany pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb, o ochrane nefajčiarov, o niektorých podmienkach držania psov, o hazardných hrách, o pyrotechnike na zábavné a oslavné účely atď.,
- dal tiež možnosť obciam zriadiť si svoj fakultatívny výkonný orgán obecného zastupiteľstva a starostu obce, ktorým je obecná polícia, ktorú si obec môže zriadiť alebo zrušiť všeobecne záväzným nariadením,
- prijal zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, kde v osobitnej časti II priestupky proti verejnému poriadku zadefinoval v § 47 až 50 jednotlivé skutkové podstaty uvedených priestupkov,
- prijal zákon č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb
- prijal aj zákon č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii, ktorého účelom bolo a tiež je vymedziť základné úlohy obecnej polície, jej organizáciu, práva a povinnosti príslušníkov obecnej polície ako poriadkového útvaru pôsobiaceho pri zabezpečovaní obecných vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia v obci a plnení úloh

vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení obce, z uznesení obecného zastupiteľstva a z rozhodnutí starostu obce.

Obecná (mestská) polícia

Úlohy obecnej polície podľa uvedeného zákona plní v obciach, ktoré sú mestami, mestská polícia.

Obrázok 1: Ilustračná snímka č. 1

Obrázok 2: Ilustračná snímka č. 2

Základné úlohy obecnej polície v zmysle zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii:

- zabezpečuje verejný poriadok v obci, spolupôsobí pri ochrane jej obyvateľov a iných osôb v obci pred ohrozením ich života a zdravia

- spolupôsobí s príslušnými útvarmi Policajného zboru pri ochrane majetku obce, majetku občanov, ako aj iného majetku v obci pred poškodením, zničením, stratou alebo pred zneužitím i s využitím ústrední zabezpečujúcich signalizácií a iných zabezpečovacích systémov (pulty centrálnej ochrany),
- dbá o ochranu životného prostredia v obci,
- dbá o dodržiavanie poriadku, čistoty a hygieny v uliciach, iných verejných priestranstvách a verejne prístupných miestach,
- vykonáva všeobecne záväzné nariadenia obce, uznesenia obecného zastupiteľstva a rozhodnutia starostu,
- objasňuje priestupky, ak tak ustanovuje osobitný predpis, prejednáva v blokovanom konaní priestupky podľa § 86 písm. b) zákona č. 372/1991 Zb. o priestupkoch a priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky (§ 22 uvedeného zákona) spáchané porušením príkazu, zákazu alebo obmedzenia vjazdu, jazdy, odbočenia, otáčania, cúvania, zastavenia alebo státia vyplývajúceho zo všeobecnej úpravy cestnej premávky (zákon č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov) alebo z dopravnej značky alebo dopravného zariadenia,
- oznamuje príslušným orgánom porušenie právnych predpisov, ktoré zistí pri plnení svojich úloh a ktorých riešenie nepatrí do pôsobnosti obce,
- oznamuje obci porušenie zákazu požitia alkoholických nápojov a iných návykových látok osobou maloletou do 15 rokov alebo mladistvou do 18 rokov,
- plní úlohy na úseku prevencie v rozsahu pôsobnosti ustanovenej týmto zákonom,
- doručuje písomnosti, ak tak určí súd.

K tomu je potrebné dodať ešte jednu dôležitú vec a to, že pri prejednávaní priestupkov v blokovanom konaní sa jedná o prenesený výkon štátnej správy. Obec môže vymedziť obecnej polícii aj ďalšie úlohy, ak to ustanovujú osobitné zákony.

Podľa Uznesenia NS SR, sp. zn. 1 Tz 12/2003 z 1. januára 2003:

Pracovníci mestskej polície pri plnení úloh vyplývajúcich zo zákona o obecnej polícii požívajú ochranu ako verejní činitelia podľa § 89 ods. 9 Trestného zákona (v súčasnosti § 128 platného Trestného zákona). Keď však pracovník mestskej polície prekročí svoju právomoc a uskutoční zákrok, na ktorý nie je oprávnený, ako tomu bolo v rozhodovanom prípade, nie je možné tomuto orgánu priznať pre nedostatok znaku "pri výkone právomoci" ochranu verejného činiteľa v zmysle § 155 a § 156 Trestného zákona (v súčasnosti § 323 a § 324 platného Trestného zákona).

Rozsudok NS SR č. k. 3Sžo/19/2009 z 13. mája 2010:

Blokové konanie je upravené v ustanovení § 84 - § 86 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch (ďalej len "zákon o priestupkoch") v znení neskorších predpisov. Uvedené ustanovenia zákona nie je možné vykladať izolovane, gramatickým výkladom, ale musia byť vykladané vo vzájomných vzťahoch, systematickým výkladom. Jednotlivé právne normy uvedené v paragrafovom znení, ktoré majú spoločného menovateľa (blokové konanie), sa navzájom dopĺňajú a tým spresňujú svoj obsah. Je pravdou, že v znení ustanovenia § 84 zákona o priestupkoch sa neuvádza časová ani miestna súvislosť skutku a samotného blokového konania, táto však implicitne vyplýva z ustanovenia § 85 ods. 3 zákona o priestupkoch, podľa ktorého "ak nemôže páchatel' priestupku zaplatiť pokutu na mieste, vydá sa mu blok na pokutu na mieste nezaplatenú s poučením o spôsobe zaplatenia pokuty, o lehote jej zaplatenia a následkoch nezaplatenia pokuty". Miestom sa rozumie miesto zistenia priestupku. Zo zákonnej podmienky blokového konania - spoľahlivo zisteného skutkového stavu implicitne vyplýva, že podmienka blokového konania je splnená, ak nie je potrebné objasňovanie priestupku v zmysle § 58 ods. 1 priestupkového zákona. Objasňovaním priestupkov podľa tohto zákona sa rozumie obstaranie podkladov potrebných na rozhodnutie správneho orgánu. Keďže v blokovom konaní sa neuskutočňuje objasňovanie priestupku, celý skutok priestupku i jeho právna kvalifikácia je zaznamenaná iba vo vedomí správneho orgánu uskutočňujúceho blokové konanie, ktorý základné údaje zo skutku a jeho právnej kvalifikácie vyznačí na bloku o uložení pokuty. Práve z dôvodu neobjasňovania priestupku nie je v zmysle § 84 ods. 3 zákona o priestupkoch možné sa proti blokovému

konaniu odvolať, obnoviť ho, ani preskúmať ho mimo odvolacieho konania. Keďže priestupok ostáva zaznamenaný iba vo vedomí orgánu, ktorý blokové konanie uskutočňuje, môže blokové konanie uskutočniť iba tento orgán, a to iba s ohľadom na miestnu a časovú súvislosť skutku.

Príslušníci obecnej polície nemajú v zmysle zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii iba zákonné povinnosti ale aj významné oprávnenia.

Základné povinnosti príslušníka obecnej polície pri plnení úloh

- dodržiavať zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy a v ich rámci sa riadiť pokynmi **náčelníka, prípadne pokynmi starostu,**
- dbať na vážnosť, česť a dôstojnosť občanov i svoju vlastnú a nepripustiť, aby občanom v súvislosti s činnosťou obecnej polície vznikla bezdôvodná ujma a prípadný zásah do ich práv a slobôd neprekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného zákroku,
- **zakročiť** podľa svojich možností a schopností v medziach tohto zákona a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, prípadne vykonať iné nevyhnutné opatrenia, **ak je dôvodné podozrenie, že bol spáchaný alebo je páchaný trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo iným spôsobom rušený verejný poriadok,**
- zakročiť, ak je ohrozený život, zdravie alebo hrozí škoda na majetku; nemusí tak urobiť, ak by tým vystavil vážnemu ohrozeniu seba alebo ine osoby,
- oznámiť v prípade, že bol spáchaný trestný čin, vec Policajnému zboru alebo prokurátorovi a podľa povahy veci tiež zamedziť vstupu nepovolaných osôb na miesto činu,
- poučiť pri vykonávaní zákrokov osoby o ich právach,
- oznamovať bezodkladne náčelníkovi závady a nedostatky, ktoré ohrozujú alebo sťažujú výkon jeho činnosti.

Príslušník obecnej polície pri plnení úloh je oprávnený

- vyzvať osobu, aby upustila od konania, ktorým narušuje verejný poriadok, alebo od iného protiprávneho konania,
- ukladať a vyberať v blokovom konaní pokuty za priestupky [§ 3 ods. 1 písm. f)] zistené pri plnení úloh,
- zadržať osobu pristihnutú pri páchaní alebo bezprostredne po spáchaní trestného činu a ihneď ju odovzdať najbližšiemu útvaru Policajného zboru; ak ide o hľadanú osobu, predvieť ju na útvar obecnej polície na účel podania vysvetlenia a urobiť úkony podľa osobitných predpisov, 9)
- presvedčiť sa, či ten, koho zadržávajú alebo predvádzajú, nie je ozbrojený alebo či nemá pri sebe inú vec, ktorou by mohol ohroziť život alebo zdravie, prípadne takú vec odobrať; odobrať vec alebo zbraň odovzdá najbližšiemu útvaru Policajného zboru spolu so zadržanou alebo predvedenou osobou,
- prikázať každému, aby na nevyhnutný čas nevstupoval na určené miesta alebo sa na nich nezdržoval, pokiaľ to vyžaduje účinné zabezpečenie plnenia úloh obecnej polície alebo obce.

Zbraňou podľa písm. d) sa rozumie strelná, bodná, sečná, rezná zbraň a zbraň hromadnej účinnosti. Zbraňou sa ďalej rozumie všetko, čím je možné urobiť útok proti telu dôraznejším.

1.1. Najčastejšie problémy pri výkone právomoci mestských a obecných policajtov na úseku verejného poriadku v obciach a mestách

Ľudia pod vplyvom alkoholu

Obrázok 3: Ilustračná snímka č. 3

Obrázok 4: Ilustračná snímka č.4

- Ľudia pod vplyvom alkoholu, ktorí spia na chodníkoch, lavičkách, v parkoch a pod.
- Ľudia pod vplyvom alkoholu, ktorí znečisťujú verejné priestranstvo
- Ľudia pod vplyvom alkoholu, ktorí sú agresívni

Osoby „nepostihnuteľné“ za spáchanie priestupku (priestupca)

Obrázok 5: Ilustračná snímka č. 5

- Priestupca, ktorý nemá pri sebe peniaze ale je ochotný zaplatiť blokovú pokutu 5,- euro
- Príslušník obecnej polície mu v zmysle zákona vypíše blok na pokutu nezaplatenú na mieste (ďalej BPNM)
- Priestupca v zákonom stanovenej dobe pokutu neuhradí
- Začína sa vymáhanie pohľadávky a BPNM putuje na príslušný súd
- BPNM má všetky náležitosti exekučného titulu a preto túto pohľadávku obec na základe rozhodnutia súdu začne vymáhať exekútor
- Exekútor po dvoch rokoch zašle na obec list v ktorom ju informuje, že povinný (priestupca) je nemajetný a preto pre oprávneného (obec) 5,- euro nevyvolal
- Ďalej obci v liste oznámi, že exekútorскому úradu vznikli v súvislosti s vymáhaním pohľadávky pre obec náklady (trovy konania 42 - 75,- euro), ktoré musí zaplatiť obec

Nepokosené a zaburinené pozemky

Obrázok 6: Ilustračná snímka č. 6

Obrázok 7: Ilustračná snímka č. 7

- Zarastený pozemok – v katastri zapísaný ako orná pôda, záhrady, trvalý trávnatý porast Obecné polície to odovzdávajú podľa §23 písm. e) a f) zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy na OÚ – odbor pozemkový a lesný.
- Zarastený pozemok – v katastri zapísaný ako zastavané plochy a nádvoria, ostatné plochy (ak sa tam nachádzajú invázne druhy rastlín, napr. zlatobyľ...) Obecné polície to v uvedenom prípade odovzdávajú podľa §3 ods. 23 zákona

č. 150/2019 Z.z. šírenie invázných nepôvodných druhov na OU – Odbor starostlivosti o životné prostredie

- Zarastený pozemok – v katastri zapísaný ako zastavané plochy a nádvoria, ostatné plochy (ak sa tam nenachádzajú invázne rastliny) a protiprávneho konania sa dopustila právnická osoba...Obecné polície to odovzdávajú podľa §60 ods.3 písm. c) zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch na príslušný správny orgán
- Mestská polícia je vecne príslušná vec riešiť v prípade, že: sa jedná o zarastený pozemok, ktorý je v katastri zapísaný ako zastavané plochy a nádvoria, ostatné plochy, na tomto pozemku sa nenachádzajú invázne druhy rastlín, protiprávneho konania sa dopustila FO (fyzická osoba).

V uvedenom prípade začínajú obecné polície objasňovanie priestupku pre porušenie § 48 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch s poukazom na konkrétne všeobecne záväzné nariadenie mesta.

K tomu je ale potrebné aspoň v krátkosti dodať, že pri riešení priestupku s nepokosenými pozemkami (zaburinené pozemky) nastáva problém, ak osoba podozrivá zo spáchania priestupku sa nachádza v zahraničí, nepreberá predvolania. Odborná lehota na pošte je 18 dní a priestupca je nezastihnutý, resp. zásielku od obecnej polície si na pošte neprevezme v odbernej lehote. Posiela sa opakovaná doporučená zásielka, čo značne predlžuje objasňovanie daného priestupku a tým pádom sa vzdáva aj deň, kedy by mohlo dôjsť k náprave protiprávneho stavu a teda aj k pokoseniu zaburineného pozemku.

ilustračný obrázok

Obrázok 8: Ilustračná snímka č. 8

Automobily bez platnej EK, TK s EČV

Obrázok 9: Ilustračná snímka č. 9

Obrázok 10: Ilustračná snímka č. 10

Jedná sa o motorové vozidlá, ktoré parkujú zarastené, zaburinené, majú spustené gumené kolesá a pod.. Občania ich nazývajú „vraky“ a dožadujú sa ich odstránenia z verejného priestranstva (parkoviska).

V zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa v § 43, ods. 4 uvádza ešte aj začiatkom roka 2021 uvádzalo, že:

Správca cesty môže odstrániť vozidlo stojace na ceste vrátane chodníka na náklady jeho prevádzkovateľa, ak je:

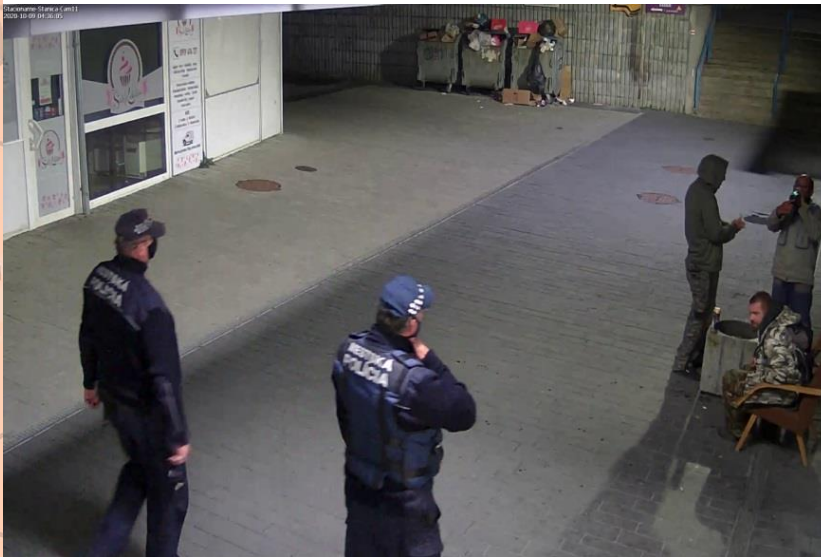
- na mieste, kde tvorí prekážku cestnej premávky,
- na vyhradenom parkovisku pre vozidlo s konkrétnym evidenčným...,
- bez pripevnenej tabuľky s evidenčným číslom, ak podlieha evidenčnej povinnosti,
- alebo je bez čitateľného vyznačenia mena, priezviska a adresy pobytu alebo názvu a sídla držiteľa vozidla na viditeľnom mieste s výnimkou dvojkolesových vozidiel, aj keď netvorí prekážku cestnej premávky.

Aj k tomuto je potrebné dodať, že aj na základe dlhoročného spoločného úsilia predstaviteľov Združenia miest a obcí Slovenska a Združenia náčelníkov obecných a mestských polícií Slovenska sa 1. apríla 2021 prijala v NR SR novela zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov, kde sa v § 43 doplnilo písmeno d), ktoré znie:

Správca cesty môže odstrániť vozidlo stojace na ceste vrátane chodníka na náklady jeho prevádzkovateľa, ak je nespôsobilé na prevádzku v cestnej premávke dlhšie ako šesť mesiacov aj keď netvorí prekážku cestnej premávky.

Táto novela nadobudla účinnosť ešte iba 15. mája 2021.

Verejný poriadok, alkohol a záchytky

Obrázok 11: Ilustračná snímka č. 11

Jedným z najčastejšie sa vyskytujúcich problémov poriadkových útvarov obcí a miest na úseku verejného poriadku je problém s nadmerným požívaním alkoholických nápojov. Okrem skutočnosti, že tieto osoby pod vplyvom alkoholu dopúšťajú priestupkov ako je rušenie nočného klúdu, ruvačiek, vyvaľovaním sa pod vplyvom alkoholu v blízkosti predškolských a školských zariadení, v centrách miest na lavičkách, v parkoch a podobne, vzbudzujú verejné pohoršenie... Osoby pod vplyvom alkoholu sa často dopúšťajú aj trestných činov, čoho dôkazom je aj nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 1: TOP 10 trestných činov v SR za posledných 5 rokov (v absolútnom súčte)

č.	Trestný čin	2016	2017	2018	2019	2020	spolu
1	skrátene dane, poplatkov	5 585	5 734	5 392	5 713	4 130	26 554
2	ohrozenie pod vplyvom návykovej látky	4 591	4 384	4 586	4 648	4 450	22 659
3	zanedbanie povinnej výživy	5 168	4 646	4 309	4 126	4 206	22 455
4	krádeže v iných objektoch	3 975	3 942	3 800	3 778	3 804	19 299
5	krádež vlámaním – ostatné objekty	2 883	2 734	2 218	1 884	1 938	11 657
6	nebezpečné vyhrážanie	2 270	2 251	2 044	1 897	1 934	10 396
7	podvod	2 312	2 264	2 157	1 890	1 665	10 288

8	ostatné majetkové trestné činy	2 153	2 102	2 057	2 040	1 916	10 268
9	krádeže vecí z áut	2 858	2 434	1 706	1 431	1 623	10 052
10	krádeže ostatné	2 274	2 149	1 911	1 785	1 480	9 599

Zdroj: štatistika PZ

2.1 Protialkoholické záchytné izby – „záchytky“

V roku 1948 pod vedením lekára – psychiatra Jaroslava Skálu začalo fungovať protialkoholické oddelenie v budove vedľa kostola sv. Apolinára v Prahe. Tento lekár následne v máji 1951 založil prvú záchytku na svete. Docent Jaroslav Skála, hovoril si tiež, že je alkohológ, celý svoj život zasvätil liečbe ľudí závislých na alkohole. V celom Československu sa v tej dobe zriadilo asi 63 záchytiek, ktoré sa postupne rozšírili do celého sveta. Jej prvým klientom sa vraj stal ruský námorník 18. mája 1951. Skálove metódy liečby boli drsné aj vzhľadom k tomu, že na liečbu alkoholikov používal emetín, ktorý následne po požití alkoholu vyvolával u pacientov zvracanie a silné kŕče. On sám sa vzdal alkoholu vraj preto, aby nemusel absolvovať drastickú odvykaciu liečbu. Pomocný personál tvorili v liečebni okrem zdravotníkov aj klienti liečebne, ktorí videli na vlastné oči to, čo aj s nimi dokázal urobiť alkohol ešte pred nástupom na liečenie. Ako pomocný personál využíval v záchytke klientov liečebne. Za tri desaťročia malo prejsť pražskou záchytkou okolo 180 000 ľudí. V Prahe funguje záchyтка ešte aj dnes. Okrem Českej republiky fungujú záchytky aj v Rakúsku, Nemecku a Švajčiarsku, kde napríklad v Zürichu zaplatíte za pár hodín triezvenia viac ako 650,- €.

Po roku 1989 sa u nás stali záchytky neekonomické a okrem toho pracovať s alkoholikmi, ktorý sú často agresívni nebolo a ani v tejto dobe nie je príťažlivé. Aj preto začali záchytky postupne zanikať a podľa nám dostupných informácií posledná záchyтка zanikla v roku 2010 v Trnave.

V súčasnosti sú podmienky zriaďovania a prevádzky protialkoholických záchytných taxatívne uvedené v zákone č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o

zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb. V zmysle uvedeného zákona „protialkoholickú izbu (ďalej len „záchytka“) zriaďuje a jej spádové územie určuje Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky po dohode s obcou pre ktorej územie je záchytka zriadená.“

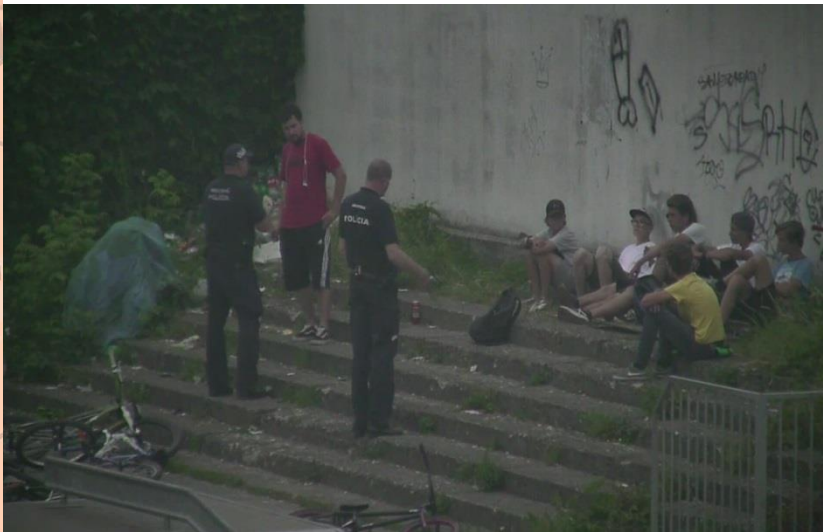
Uvedený zákon v § 1 jasne definuje, že:

„Alkoholickými nápojmi na účely tohto zákona sú liehoviny, destiláty, víno, pivo a iné nápoje, ktoré obsahujú viac ako 0,75 objemového percenta alkoholu.“

V zákone je tiež jasne definované aj obmedzujúce opatrenie a to tak, že sa zakazuje predávať alebo podávať alkoholické nápoje alebo inak umožňovať ich požívanie:

- mladším ako 18 rokov,
- osobám zjavne ovplyvneným alkoholom,
- v zdravotníckych zariadeniach s výnimkou kúpeľných liečební pre dospelých,
- na zhromaždeniach a verejných kultúrnych podujatiach s výnimkou piva a vína,
- na verejných kultúrnych podujatiach určených pre osoby mladšie ako 18 rokov,

podávať alkoholické nápoje alebo inak umožňovať ich bezprostredné požitie vodičom, vstupovať do priestorov a vozidiel verejnej dopravy osobám zjavne ovplyvnených alkoholom, ak ohrozujú alebo môžu ohroziť bezpečnosť alebo plynulosť dopravnej premávky alebo prepravy, verejný poriadok alebo vzbudzujú verejné pohoršenie.

Obrázok 12: Ilustračná snímka č.12

V §4 ods. 1) zákona 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb je tiež uvedené, že „osoby vykonávajúce činnosť, pri ktorej by mohli ohroziť život zdravie sebe alebo iným osobám alebo poškodiť majetok, nesmú požívať alkoholické nápoje alebo iné návykové látky pri vykonávaní tejto činnosti alebo pred jej vykonávaním, ak by počas tejto činnosti mohli byť ešte pod jej vplyvom.“ Jedná sa o ustanovenie, ktoré sa okrem iného vzťahuje aj na vodičov motorových vozidiel.

V §5 uvádza aj to, že „príslušníci Policajného zboru, Vojenskej polície, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky, Zboru ozbrojenej ochrany letísk a zamestnanci obecnej a mestskej polície (ďalej len „policajný orgán“) sú oprávnení v rámci svojej pôsobnosti vyzvať osoby uvedené v §4 ods. 1) na vyšetrovanie na zistenie alkoholu alebo iných návykových látok.“

Záchytky zriaďuje a jej spádové územie určuje Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky pod dohodu s obcou, pre ktorej územný obvod je záchytka určená.

Do záchytnej izby sa v zmysle zákona umiestňujú „osoby, ktoré prejavujú príznaky požitia alkoholických nápojov a v dôsledku toho vzbudzujú verejné pohoršenie alebo ohrozujú seba, svoju rodinu alebo iné osoby, verejný poriadok alebo majetok, sú povinné na výzvu

policiajného orgánu podrobiť sa umiestneniu v záchytnej izbe, a to na čas, kým nepominie alkoholické opojenie“ v záchytnej izbe.“ Pred umiestnením takejto osoby v záchytnej izbe lekár posúdi jej zdravotný stav a rozhodne o vhodnosti umiestnenia osoby v záchytnej izbe. Ak ide o osobu s príznakmi otravy alkoholom, s poruchou zdravia, zranením a pod., lekár môže odporúčať aj umiestnenie takejto osoby na iné, príslušné oddelenie nemocnice. Tiež je v zákone uvedené, že v prípade agresívneho správania osoby umiestňovanej na príslušnom oddelení je policajný orgán povinný poskytnúť príslušnému oddeleniu nemocnice súčinnosť na „spacifikovanie“ takejto osoby.

Je potrebné povedať, že na Slovensku často dochádza k takým situáciám, kedy sa obyvatelia obcí a miest od samospráv (obecnej polície) ale aj Policajného zboru Slovenskej republiky dožadujú zjednania nápravy v prípadoch kedy v dôsledku požitia alkoholických nápojov alebo iných návykových látok občania vzbudzujú verejné pohoršenie alebo ohrozujú seba, svoje rodiny alebo iné osoby, narúšajú verejný poriadok alebo poškodzujú majetok.

Prípad č. 1:

Bezdomovec leží na lavičke, popíja alkoholický nápoj „čučo“, rozhadzuje okolo seba cigaretové nedopalky a to všetko sa deje pred vstupom do areálu základnej školy, čím sa dopúšťa priestupku podľa zákona č. 219/1996 Z.z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov... a tiež zákona 372/1990 Zb. o priestupkoch. Ešte pred príchodom hliadky mestskej alebo štátnej polície dotýchny na lavičke zaspí. Policajná hliadka bezdomovca zobudí a za porušenie hore uvedených zákonov rieši uložením blokovej pokuty 5,- eur, ktorú bezdomovec podľa jeho tvrdenia síce je ochotný zaplatiť, no vzhľadom k tomu, že momentálne u seba nemá peniaze, nemôže ju zaplatiť na mieste. Policajt mu v zmysle zákona vypíše blok na pokutu nezaplatenú na mieste a taktiež ho poučí o zákonnej lehote na zaplatenie blokovej pokuty a následkoch jej nezaplatenia. Blokovaná pokuta (sankcia) má mať okrem iného aj výchovný účinok. Vzhľadom k tomu, že bezdomovec v zákonnej lehote blokovanú pokutu neuhradí, oprávnený (obec, mesto, štát) začne tuto svoju pohľadávku voči povinnému (bezdomovcovi) vymáhať prostredníctvom exekútora a príslušného súdu.

Exekútor túto pohľadávku vymáha dva roky a po tejto lehote zašle obci list v ktorom ju informuje, že pre nemajetnosť povinného (bezdomovca) sa mu pohľadávka oprávneného (obec, mesto, štát) nepodarila vymôcť. Zároveň ale dodá, že mu pri vymáhaní pohľadávky vznikli trovy konania 75,- euro, ktoré je povinný zaplatiť oprávnení (obec, mesto, štát).

Výsledok – bloková pokuta nezaplatená, výchovný účinok sa rovná nule. Okrem to my všetci sa z našich spoločných verejných financií poskladáme na trovy konania.

Prípad č. 2:

Dvaja agresívni mladíci sa v nočných hodinách v centre mesta pod vplyvom alkoholických nápojov vracajú domov z baru. Len tak pre zábavu rozkopávajú smetné koše a zároveň vulgárne nadávajú okoloidúcim, ohrozujú seba, narúšajú verejný poriadok, poškodzujú verejný majetok, čím sa dopúšťajú priestupku podľa zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch. Privolaná policajná hliadka ich za priestupok rieši v zmysle svojich zákonných oprávnení rieši uložením blokovej pokuty. Podľa zákona č. 2019/1996 Z.z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov... je možno „Osoby, ktoré prejavujú príznaky požitia alkoholických nápojov a v dôsledku toho vzbudzujú verejné pohoršenie alebo ohrozujú seba, svoju rodinu alebo iné osoby, verejný poriadok alebo majetok, sú povinné na výzvu policajného orgánu podrobiť sa umiestneniu v záchytnej izbe, a to na čas, kým nepominie alkoholické opojenie“. Na území SR však už viac ako 20 rokov žiadna takáto „záchytná izba“ nefunguje a tak príslušníci polície priestupcov po zaplatení blokovej pokuty pustia. Jeden z mladíkov nahnevaný na policajtov a celý svet o dve ulice ďalej rozbije na sídliskovom parkovisku čelné sklo na stojacom aute a z druhého auta odkopne spätné zrkadlo. Potom spolu nastúpia do auta jedného z mladíkov a na najbližšom priechode pre chodcov zrazia autom otca troch detí, ktorému by sa mala o pol hodiny začať pracovná doba v pekárni.

Výsledok – tri nešťastné rodiny. Prvý mladík dostal podmienený trest za poškodenie áut. Druhý mladík dostal nepodmienený trest za ublíženie pod vplyvom alkoholu. A otec troch detí ostal na vozíčku.

V obidvoch prípadoch mali skončiť opísované osoby v protialkolickej záchytnej izbe (záchytke).

Veľa ľudí sa na záchytky pozerá ako na niečo, kde sa môže ocitnúť iba nejaký asociál alkoholik v snahe nájsť si nejakú posteľ na prespatie, nakoľko žiadna charita človeka v alkoholovom opojení do svojho objektu nevpusti. Málokto si uvedomuje fakt, že sa to môže stať napríklad aj mladému človeku, ktorý ochutnal alkohol prvý krát v živote alebo otcovi rodiny, ktorý potrebuje pomoc odborníka s ktorým sa stretne práve na záchytke, kde mu okrem liekov môže dať odborník aj základné informácie o liečení. Ideálny scenár podľa doc. Jaroslava Skálu bol pritom krčma – záchytká – protialkolicke poradňa. Bez pomoci odborníka sa kludne môže stať, že sa mu rodina rozpadne a človek následne skončí na ulici. Sú aj ľudia, ktorí tvrdia že si to ten dotyčný zapríčinil sám a tak to nie je naša starosť a preto ho netreba vôbec riešiť. Pričom vodiča pod vplyvom alkoholu, ktorý zrazil na prechode otca rodiny ošetríme, účastníkov bujarej zábavy na rodičovskej chate pri priehrade, kde tečie alkohol potokom ťaháme z vody, oživujeme, poskytujeme mu prvú pomoc a tam sa nikto nepozera na to, že ten človek si ten svoj stav privodil sám nadmerným požitím alkoholického nápoja prípadne inej psychotropnej látky. Na záchytke sa mohli mladí ľudia bezprostredne po svojom prvom alkoholovom opojení dostať k odbornému poradenstvu a aj tí, ktorým sa to začalo stávať častejšie, tak mali možnosť dostať odbornú radu skôr ako prestali mať nad svojim „priateľom alkoholom“ kontrolu. Zaujímavé na tom je aj to, že asociála alkoholika (človeka) nechávame mrznúť na ulici a vyhovárame sa, že nie záchytká lebo sú s tým spojené ekonomické, legislatívne, prevádzkové, personálne, kapacitné a nevieme aké ešte dôvody ale financie, legislatíva, prevádzka a aj personál na zriadenie útulkov pre zvieratá sa vždy nájde. Čo sme to za ľudia?

Prezídium Združenia náčelníkov obecných a mestských polícií Slovenska (ďalej ZNOMPS), ktoré ako profesijné združenie zastupuje náčelníkov obecných a mestských polícií na Slovensku sa od svojho vzniku usiluje o riešenia problémov z aplikačnej praxe týchto poriadkových útvarov miest a obcí. Od roku 2015 sa ZNOMPS prostredníctvom svojho prezidenta, člen Rady vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality (ďalej RV PK) snaží

o sfunkčnenie resp. zmenu zákona č. 219/1996 Z.z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb ako aj cez Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo vnútra SR a Prezídium Policajného zboru SR.

Rok 2015 - výpis zo záznamu z rokovania RV PK 26. november 2015

„P. Andrejko, prezident ZNOMPS, upozornil na potrebu a nevyhnutnosť doriešenia situácie záchytných zariadení /zdravotníckych/. Vzhľadom na to, že spomínané zariadenia sú v gescii Ministerstva zdravotníctva SR. Ďalší postup bude závisieť od preskúmania platných legislatívnych predpisov v gescii tohto ministerstva a výstup s prípadným návrhom riešenia bude prerokovaný na najbližšom zasadaní rady.“

2.2 Výstup pracovnej skupiny - informácia pre Radu vlády SR pre prevenciu kriminality, ohľadom protialkoholických záchytných izieb

„Z historického hľadiska Ministerstvo zdravotníctva SR eviduje jeden pokus o riešenie problému so záchytnými izbami. V auguste 2008 bol Ministerstvom zdravotníctva SR predložený do Národnej rady SR návrh novely zákona c. 219/1996 Z. z., v ktorom bolo upravené zriaďovanie a prevádzkovanie záchytnej izby, ktorú mohla zriadiť obec všade tam, kde si to vyžadovala spoločenská situácia v dôsledku častého rosenia verejného poriadku a násilnosti pod vplyvom alkoholu. V predmetnom návrhu novely zákona c. 219/1996 Z. z. bola vypustená povinnosť prevádzkovať záchytne izby pri zdravotníckom zariadení, leť sa rozšírila možnosť obciam zriadiť záchytnú izbu, ako zariadenie obce alebo jej prevádzkovanie inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou po dohode s príslušnou obcou. V návrhu novely zákona c. 219/1996 Z. z. bola upravená aj kompetencia obci pri zriaďovaní záchytných izieb, definované boli skutkové podstaty priestupkov a ukladanie pokút. Predmetný návrh novely zákona c. 219/1996 Z. z. nebol schválený Národnou radou SR. Následne ani medzirezortne rokovania, uskutočnené na úrovni Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva vnútra SR, či so zástupcami územnej samosprávy nevyriešili problematiku sfunkčnenia záchytných izieb v lokalitách, kde

by si to situácia vyžadovala. Nepodarilo sa nájsť zhodu v organizačnej zmene, v legislatívnom presune kompetencii, či pri otázke zabezpečenia finančných zdrojov na prevádzkovanie takýchto zariadení. Podľa citovaných zákonných ustanovení má byť záchytná izba zriadená pri zdravotníckom zariadení. Aby mohlo Ministerstvo zdravotníctva SR v súčasnosti zriadiť záchytnú izbu pri niektorom zo zdravotníckych zariadení, potrebné je mať k dispozícii súhlasne stanovisko daného zdravotníckeho zariadenia (príp. aj jeho zriaďovateľa), pretože prevádzku záchytnej izby zabezpečuje riaditeľ daného zdravotníckeho zariadenia, pri ktorom je záchytná izba zriadená. V prípade, že dôjde k dohode je možné predložiť na Odbor právny Ministerstva zdravotníctva SR oficiálnu žiadosť o zriadenie záchytnej izby pri danom zdravotníckom zariadení.

Ak má byť záchytná izba zriadená pri zdravotníckom zariadení a úkony, ktoré sa tam budú realizovať budú považované za poskytovanie zdravotnej starostlivosti, tak podľa platnej legislatívy v SR je na poskytovanie zdravotnej starostlivosti potrebný informovaný súhlas, ktorý sa len v ojedinelých prípadoch nevyžaduje. Znamená to, že ak pacient nedá informovaný súhlas na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, tak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti ho nemôže čo i len vyšetriť, nemôže ho v záchytnej izbe držať proti jeho vôli a taktiež nie je oprávnený mu obmedzovať jeho osobnú slobodu (porušenie ľudských práv).

V minulosti bolo v SR v prevádzke asi štyridsať záchytných staníc. Zmyslom ich existencie bolo zabezpečiť verejný poriadok a predchádzať násilnostiam, ktoré sa páchajú pod vplyvom alkoholu. Vzhľadom na vysoké náklady na ich prevádzku, ako aj na skutočnosť, že bol problém vymáhať od pacientov/klientov záchytných izieb poplatky za poskytnuté služby, postupne všetky zanikli, resp. obce kde boli zriadené záchytné izby nepožiadali Ministerstvo Zdravotníctva SR v termíne do 30.11.1996 o ich ďalšiu prevádzku / vid'. § 13 zákona č. 219/1996 Z.z.⁵

⁵ Zákon č. 219/1996 Z. z.

V súčasnosti je možné konštatovať, že pre mnohé zdravotnícke zariadenia sa javí výška uhradených nákladov na prevádzku a za byt v záchytnej izbe na lôžko a deň, ako neadekvátne v porovnaní so skutočnými nákladmi, zohľadňujúc, aj mzdové náklady zdravotníckych pracovníkov. Takisto klientela, ktorá by mala byť umiestňovaná v záchytnej izbe pochádza z veľkej časti zo sociálne znevýhodneného prostredia, čo značí, že platby od týchto pacientov/klientov budú reálne nevykonalné, náklady budú vyššie ako zisk, čo bude pre zdravotnícke zariadenie neefektívne.

K vyriešeniu problému so záchytnými izbami je okrem politického rozhodnutia potrebná organizačná zmena, nakoľko sa nejedná o poskytovanie zdravotnej starostlivosti / zdravotne poisťovne usedene nehradia/, legislatívny presun kompetencie a zabezpečenie finančných zdrojov na prevádzkovanie takýchto zariadení. Financovanie záchytných izieb z verejných zdrojov / zo štátneho rozpočtu/, tak ako to je nastavené v Nemecku nie je možné zrealizovať v SR, nakoľko SR sa nemôže porovnávať s Nemeckom vo všeobecnosti, a ani s objemom finančných zdrojov, ktoré idú do zdravotníctva.

Riešiť problém so záchytnými izbami na konci volebného obdobia nie je optimálne, a to najmä vo vzťahu k vyššie uvedenej a potrebnej legislatívnej úprave, ktorá si vyžaduje isté časové obdobie. Ministerstvo zdravotníctva SR preto navrhuje, aby Ministerstvo vnútra SR vyvinulo iniciatívu riešiť problém so záchytnými izbami v novom volebnom období, pretože práve príslušníci Policajného zboru sa takmer dennodenne stretávajú s osobami, ktoré prejavujú príznaky požitia alkoholických nápojov a v dôsledku toho vzbudzujú verejné pohoršenie alebo ohrozujú seba, svoju rodinu alebo iné osoby, narušujú verejný poriadok alebo poškodzujú majetok. Ministerstvo zdravotníctva SR vie byť v riešení daného problému súčasťou.

Návrh Ministerstva zdravotníctva SR je:

Legislatívna úprava v zmysle presunu kompetencií, vzťahujúcich sa k zriadeniu záchytných izieb na Združenie miest a obcí SR, tak aby ich zriaďovateľom boli obce, ktoré by mali mať v

súčinnosti s mestskou políciou eminentný záujem na zabezpečovaní verejného poriadku; uvedené

Návrh Ministerstva zdravotníctva SR je: legislatívna úprava v zmysle presunu kompetencii, vzťahujúcich sa k zriadeniu záchytných izieb na Združenie miest a obci SR, tak aby ich zriad'ovateľom boli obce, ktoré by mali mať v si'.1cinnosti s mestskou políciou eminentný záujem na zabezpečovaní verejného poriadku (vid'. návrh novely zákona c. 219/1996 Z. z. z augusta 2008); uvedene si vyžaduje pracovne rokovania, ktorých výsledkom by ma! byť vzájomný konsenzus medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Združením miest a obci SR, legislatívna úprava v zmysle presunu kompetencii, vzťahujúcich sa k zriadeniu záchytných izieb pod gesciu Ministerstva vnútra SR (obdobný model je aj v okolitých krajinách EU); uvedene si taktiež vyžaduje pracovne rokovania, ktorých výsledkom by mal byť vzájomný konsenzus medzi Ministerstvom zdravotníctva SR a Ministerstvom vnútra SR.

„K predmetnej informácii neboli žiadne zásadné otázky ani pripomienky. V rámci rozpravy k tomuto bodu bol opätovne vznesený podnet p. Andrejkom, vo veci nevyhnutnosti doriešenia situácie s protialkoholickými záchytnými izbami. Na základe tohto podnetu vznikla diskusia, ktorej záverom bolo zmenené znenie uznesenia k tomuto bodu predsedajúcim a v zmysle urýchleného riešenia tejto problematiky uložená úloha Ministerstvu zdravotníctva SR, ako gestorovi zákona č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb v znení neskorších predpisov, zriadiť pracovnú skupinu zloženú zo zástupcov z oblastí týkajúcich sa tejto problematiky /predovšetkým MV SR, MS SR, ZMOS, ZNOaMP SR, samospráva/.“

„P. Šmýkalová a pán Okruhlica, Ministerstvo zdravotníctva SR, informovali radu o plnení úlohy z uznesenia rady č. 8 z 9.11.2016 – zriadenie pracovnej skupiny za účelom nevyhnutnosti doriešenia situácie s protialkoholickými záchytnými izbami.“⁶

⁶ Rok 2017 - výpis zo záznamu z rokovania z RV PK 20. apríl 2017

„P. Laššán, Ministerstvo zdravotníctva SR, predložil rade na prerokovanie výstupy pracovnej skupiny zriadenej Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky za účelom nevyhnutnosti doriešenia problematiky protialkoholických záchytných izieb.“⁷

Po predložení informácie predsedajúci otvoril rozpravu. V rámci rozpravy sa členovia rady zhodli na tom, že výstupy pracovnej skupiny sú v podstate konštatovaním momentálnej situácie, nie sú dostatočné a nenavrhuje žiadne riešenie. Členovia žiadajú o konkrétny návrh vyriešenia tohto problému, ktorý má obsahovať štatistické údaje o vývoji momentálnej situácie, návrh finančného a inštitucionálneho zabezpečenia s presným zadefinovaním kompetencií ako aj kvantitatívne a lokálne zadefinovanie umiestnenia záchytných izieb, v prípade potreby legislatívnej zmeny, navrhnúť konkrétne ako a čo treba zmeniť.

Na základe rozpravy bol návrh uznesenia k tomuto bodu doplnený o úlohu pre Ministerstvo zdravotníctva SR, zvolať užšiu pracovnú skupinu na úrovni riadiacich pracovníkov, zloženú zo zástupcov Ministerstva spravodlivosti SR, Ministerstva financií SR, Prezídia Policajného zboru SR, zástupcov Združenia miest a obcí Slovenska a zástupcov Združenia náčelníkov obecných a mestských polícií SR.

Na základe uznesenia Rady vlády pre prevenciu kriminality č./ zo dňa 9.11.2016 zriadilo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky /ďalej len „MZ SR“/ pracovnú skupinu za účelom nevyhnutnosti doriešenia problematiky protialkoholických záchytných izieb v Slovenskej republike /ďalej len „SR!/. Pracovná skupina /zoznam jej členov – príloha č. 1/ zasadala na MZ SR dňa 10.5.2017. Záznam z uvedeného pracovného stretnutia tvorí príloha č. 2 tohto materiálu.

Na základe záverov pracovného stretnutia pracovnej komisie zo dňa 10.5.2017 sa konalo dňa 15.5.2017 na ministerstve zdravotníctva bilaterálne pracovné stretnutie s Ministerstvom vnútra SR /ďalej len „MV SR“/ s cieľom prediskutovať sporné otázky problematiky zriaďovania záchytnej izby. Za rezort zdravotníctva sa rokovania zúčastnil generálny riaditeľ Sekcie zdravia MUDr. Štefan Laššán, PhD. a za rezort vnútra sa zúčastnila doc. JUDr. Jana

⁷ Výpis zo záznamu z rokovania z RV PK 26.október 2017

Vallová, PhD., ktorá prisľúbila prerokovať postoj MZ SR v zmysle intencii zápisu s pracovného rokovania zo dňa 10.5.2017 k problematike zriaďovania záchytných izieb s kompetentnými zástupcami MV SR a Prezídia policajného zboru.

Ministerstvo vnútra SR požiadalo dňa 20.7.2017 Odbor poriadkovej polície Prezídia policajného zboru o vypracovanie stanoviska k problematike zriaďovania protialkoholických záchytných izieb na Slovensku. Uvedené stanovisko Prezídia policajného zboru číslo PPZ-OPP2-929-001/2017 tvorí prílohu č. 3 tohto materiálu: Na základe uvedeného stanoviska zaslaného dňa 26.07.2017 na Oddelenie komunikácie a prevencie Prezídia policajného zboru si dovoľuje MZ SR Rade vlády SR pre prevenciu kriminality predložiť nasledovné závery:

- Zriaďovanie záchytných izieb na základe § 6 a 7 zákona č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb v znení neskorších predpisov /ďalej len „zákon č. 219/1996“/ je súčasnosti podľa platných právnych predpisov v rezorte zdravotníctva v praxi na nevykonateľný.
- MZ SR nie je schopné v súčasnosti podľa platnej právnej úpravy pri existujúcich ústavných zdravotníckych zariadeniach znovuzriadiť záchytné izby pre opilcov z nasledovných dôvodov.

V súčasnosti aj bez prevádzkovania záchytnej izby končia „opití občania“ rušiaci verejný poriadok v meste či v obci po nahlásení občanmi na tiesňovú linku č. 112 alebo 155 v ambulancii záchranej zdravotnej služby, ktorá im na nahlásenej adrese poskytuje neodkladnú zdravotnú starostlivosť. V prípade, že posádka vozidla záchranej zdravotnej služby nevie, alebo nemôže poskytnúť adekvátnu zdravotnú starostlivosť, vezie opitú osobu do najbližšieho ústavného zdravotníckeho zariadenia na urgentný/centrálny príjem, kde je prednostne ošetrovaná a prípadne i hospitalizovaná. Hlavne v noci najmä koncom týždňa sú centrálné/urgentné príjmy a polícia vo zvýšenej miere zaťažované opitými občanmi, ktorí tvoria niekedy až tretinu pacientov na urgentných príjmov. Títo pacienti sú nároční na čas aj peniaze. Väčšina zdravotníckych pracovníkov je v zdravotníckych zariadeniach zo strany

opitej osoby často slovne, alebo i fyzicky ohrozovaná a napádaná – častokrát je poškodené a zdemolované aj zdravotnícke zariadenie slúžiace v prvom rade na poskytovanie zdravotnej starostlivosti skutočne chorým pacientom v zmysle platných právnych predpisov v rezorte zdravotníctva /zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov/.

Podľa stanoviska hlavného odborníka MZ SR pre odbor medicína drogových závislostí MUDr. Ľubomíra Okruhlicu, CSc. /príloha č.4/ majú u nás zdravotnícki pracovníci pocit, že vykonávajú prácu za iných, na rovnaký postoj poukazuje aj prieskum realizovaný vo Veľkej Británii. Ale rovnako policajti, ktorí asistujú pre prevozoch do nemocnice majú pocit, že aby prevozy opitých osôb aj bez zjavného poškodenia zdravia mala realizovať len záchranná zdravotná služba. Každá zo zainteresovaných strán by uprednostnila, keby sa o opitého do vytriezvenia postaral niekto iný! A tu sa javí ako jednoduché riešenie navrhované mnohými dotknutými zdravotníckymi pracovníkmi a policajtmi, obnovenie záchytných izieb pre opilcov ako boli známe až do ich zániku v minulom storočí. Prax však ukázala, že zákon č. 219/1996 Z. z. je dnes už obsolentný a v praxi nevykonateľný. Na Slovensku dnes nefunguje žiadna záchytná izba pre opilcov.

V súčasnosti existujú tri zásadné prekážky k znovuo tvoreniu záchytných izieb pre opilcov:

Právne: Legislatívne právna úprava sa zakladá na pôvodnom zákone z 50-tych rokov minulého storočia, kedy československé socialistické zdravotníctvo prebralo na seba represívnu úlohu chrániť spoločnosť pre ohrozujúcim správaním ľudí pod vplyvom alkoholu ich umiestňovaním do záchytných izieb. Pri dnešnej ústave je právne nemožné obmedzovanie osobnej slobody u osoby bez psychózy v zdravotníckom zariadení proti jej vôli, ak o tom nerozhodol súd. Zdravotnícki pracovníci nemôžu a nesmú fyzicky zakročiť voči opitému násilníkovi. V medicínskej aplikačnej praxi sa zdravotnícki pracovníci stretávajú často s

názorom, že o umiestnení do záchytnej izby pre opilcov môže rozhodnúť len lekár. Ide však o nedorozumenie, lebo podľa platného zákona na základe ohrozujúceho správania, nie zdravotného stavu, o tom rozhoduje výlučne policajt. Lekár by len mohol zo závažných zdravotných dôvodov umiestnenie v záchytnej izbe na základe aktuálneho zdravotného stavu kontraindikovať – respektíve neodporučiť. Lekár tam nemôže na základe vlastného rozhodnutia pacienta odsunúť. V prípade, ak pacient potrebuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti musí mu byť v súlade s platnými právnymi predpismi v rezorte zdravotníctva poskytnutá v najbližšom ústavnom zdravotníckom zariadení a nie v záchytnej izbe. Lekár alebo iný kompetentný zdravotnícky pracovník /zdravotnícky záchranár alebo sestra/ nevedia pri najlepšej vôli poskytnúť potrebnú zdravotnú starostlivosť /napr. MR vyšetrenie, CT vyšetrenie, RTG./

3 VÝ VÝZNAM OBECNEJ POLÍCIE AKO AKTÉRA V PREVENCIÍ SAMOSPRÁVY

Jednou zo základných úloh štátu v demokratickej spoločnosti je zaručiť bezpečnosť a ochranu všetkých svojich občanov, ich práv, slobôd a majetku. Naplnenie tejto úlohy vyžaduje zvyšovať pripravenosť štátu čeliť bezpečnostným výzvam, hrozbám a krízam, prispievať k udržiavaniu medzinárodného mieru a bezpečnosti, predchádzať situáciám ohrozujúcim bezpečnosť štátu a jeho občanov a mať zodpovedajúce zdroje, nástroje a politiky, ako aj dôveru obyvateľstva⁸. Na bezpečnosť v samospráve je potrebné prihliadať v širších súvislostiach. Pri bezpečnej samospráve je potrebné vnímať najmä vidiecky, rurálny priestor, ktorý sa vyznačuje nižšou koncentráciou obyvateľstva, nižšou hustotou osídlenia (často sa vyskytujú samoty, odlúčené obydlia a objekty), výrazným rastom dlhodobo nezamestnaných, nárastom počtu sociálne odkázaných, nízkym príjmom ekonomicky aktívneho obyvateľstva, slabým priemyslom, službami a absenciou modernej infraštruktúry. Je komparatívne nevýhodný voči mestskému, urbánnemu priestoru. Sú v ňom oveľa nepriaznivejšie podmienky na podnikanie, dochádza ku starnutiu obyvateľstva, ako aj čiastočnému vyľudňovaniu. Podľa Micháleka⁹ sa rurálny priestor vyznačuje veľkou diverzitou, cez pestovateľský poľnohospodársky na južnom a prevažne chovateľský na severnom Slovensku, až po vidiek rozptýleného osídlenia (sídiel kopaničiarskeho typu) a segregovaných rómskych osád. Vo vidieckom priestore vzniká skôr nepriaznivá sociálna a ekonomická situácia, vidiecke sídla disponujú zvyčajne nepriaznivou vekovou, ekonomickou, vzdelanostnou štruktúrou i celkovou kvalitou ľudského potenciálu. Odchod mladého obyvateľstva za prácou spôsobuje, vyľudňovanie vidieckych sídiel, starnutie populácie, chátranie dedinského bytového fondu. V málo rozvinutých vidieckych priestoroch sú výraznejšie zastúpené sociálne slabšie skupiny, značná časť obyvateľstva sa dostáva do pozície sociálnej

⁸ Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky; 2021

⁹ MICHÁLEK, A. *Rurálna kriminalita a rurálne okresy Slovenska so zvýšenou kriminalitou*. In: Geografický časopis / geographical journal 62 (2010)

vyklúčenosti. Často vznikajú „ostrovky chudoby“, vytvárané rómskymi komunitami, obyvateľmi najmenších vidieckych sídiel, sídla s najstaršími vekovými skupinami, dlhodobo nezamestnanými, ľuďmi so sťaženou možnosťou sociálnej integrácie.

Vo vzťahu k bezpečnosti v obciach sú to predovšetkým kriminogénne faktory, za ktoré sa môžu považovať: stav životnej úrovne obyvateľstva, úroveň zamestnanosti, podiel sociálne odkázaných občanov atď., informácie o kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľoch kriminality v posudzovanom prostredí a jeho okolí. Pritom je účelné posudzovať: – typ kriminality, ktorý je charakterizovaný najmä predmetnou stránkou (druhmi kriminality a ich formou), – demografický aspekt, ktorý spočíva v uplatňovaní takých hľadísk, ako je pohlavie, vek, sociálny, resp. ekonomický status páchatel'a a pod., – teritoriálny aspekt, ktorý umožňuje skúmať priestorové rozloženie kriminality podľa jednotlivých územných častí, – urbanistický aspekt, ktorý umožňuje analyzovať podiel obyvateľov urbanistických priestorov (miest, obcí) na celkovej kriminalite i na jej jednotlivých druhoch. Pri uplatnení tohto aspektu hodnotenia kriminality vyplýva, že mestá sú z hľadiska kriminality rizikovejšie ako menšie vidiecke sídla, čo je dané aj tým, že v mestách je väčšia anonymita, vyššia koncentrácia ľudí vyplývajúca z väčších pracovných príležitostí, v mestách sa koncentrujú väčšie materiálne hodnoty, väčšie podniky; kriminalitu vo väčších mestách zvyšujú aj migranti z vidieka, ktorí dochádzajú za prácou alebo s cieľom páchať trestnú činnosť, alebo cudzinci (legálni alebo nelegálni migranti), členovia organizovaných zločineckých skupín a pod., – vývojové tendencie kriminality, pričom sa posudzujú najmä vývojové tendencie, všeobecnej kriminality, – informácie o stave názorov a nálad, postoji občanov ku kriminalite, stave právneho vedomia, názory na stav a zaistenie ich bezpečnosti.¹⁰

Povinnosť ochrany zdravia, života a majetku občanov vyplýva so Zákona č.369/1990 o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Jedným z aktérov bezpečnej samosprávy je obecná polícia, ktorá pri zabezpečovaní ochrany obyvateľov vychádza z Vyhlášky 532 Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 24. novembra 2003, ktorou sa vykonávajú

¹⁰ KRIŽOVSKÝ, S., KELEMEN, M., BLIŠŤANOVÁ, M.: Analýza prostredia ako základný predpoklad účinnej prevencie; 2015

niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov¹¹ ustanovuje, ktorá okrem iného ustanovuje:

§ 2 Správa o činnosti obecnej polície sa predkladá za hodnotené obdobie, ktorým je obdobie kalendárneho roka. Ak bola obecná polícia zriadená počas kalendárneho roka, správa o činnosti obecnej polície sa predkladá za obdobie odo dňa zriadenia obecnej polície do konca kalendárneho roka. Ak bola obecná polícia v kalendárnom roku zrušená, správa o činnosti obecnej polície sa predkladá za obdobie od začiatku kalendárneho roka do zrušenia obecnej polície.

(2) Správa o činnosti obecnej polície obsahuje:

a) údaj o sídle obecnej polície, o názve obce, ktorá zriadila obecnú políciu, ich kontaktné údaje a údaj o hodnotenom období,

b) štatistické údaje,

c) opisnú časť,

d) dátum vypracovania správy, podpis náčelníka obecnej polície, podpis starostu obce a odtlačok pečiatky obce.

(3) Štatistické údaje sa vedú vo výkaze štatistických údajov správy, ktorého vzor sa uvádza,.

(4) Opisná časť správy o činnosti obecnej polície obsahuje a) zoznam príslušníkov obecnej polície s uvedením ich mena, priezviska, titulu, dátumu narodenia, adresy trvalého pobytu, dátumu a miesta vykonania skúšky o odbornej spôsobilosti príslušníka obecnej polície a evidenčného čísla osvedčenia o odbornej spôsobilosti príslušníka obecnej polície, b) počet príslušníkov obecnej polície, ktorí v hodnotenom období nastúpili na odbornú prípravu príslušníka obecnej polície, c) prevažujúce predmety sťažností na príslušníkov obecnej polície, d) plnenie úloh obecnej polície pri mimoriadnych udalostiach, e) plnenie úloh obecnej polície pri zabezpečovaní verejného poriadku v obci, ochrany životného prostredia, poriadku, čistoty a hygieny v uliciach, iných verejných priestranstvách a verejne prístupných miestach, f) plnenie úloh obecnej polície pri porušení zákazu požitia alkoholických nápojov a

¹¹ <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-532>

iných návykových látok osobou maloletou do 15 rokov alebo mladistvou do 18 rokov, g) plnenie úloh obecnej polície pri zabezpečovaní verejného poriadku v obci pri organizovaní verejných telovýchovných, športových, kultúrnych alebo iných podujatí, h) stručný opis spolupráce obecnej polície s inými orgánmi, i) názov a stručný opis uskutočneného preventívneho projektu alebo iných uskutočnených preventívnych aktivít, j) počet a druh dopravných prostriedkov používaných pri plnení úloh obecnej polície, k) počet, druh a typ výzbroje používanej príslušníkmi obecnej polície pri plnení úloh obecnej polície, l) druh a stručný opis výstrojných súčiastok používaných príslušníkmi obecnej polície pri plnení úloh obecnej polície, ktoré určila obec všeobecne záväzným nariadením, m) druh a stručný opis technických prostriedkov používaných príslušníkmi obecnej polície pri plnení úloh obecnej polície, n) využívanie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska,¹ o) počet a stručný opis používaných monitorovacích kamerových systémov, počet kamier a iné informácie súvisiace s ich využívaním, p) stručný opis ústrední zabezpečujúcich signalizáciu a iných zabezpečovacích systémov používaných príslušníkmi obecnej polície pri plnení úloh obecnej polície, celkový počet pripojených objektov a počet osôb, ktorým bola obmedzená osobná sloboda v súvislosti s narušením objektu, q) počet služobných psov používaných príslušníkmi obecnej polície pri plnení úloh obecnej polície a zabezpečenie ich výcviku, r) zoznam všeobecne záväzných nariadení obce upravujúcich činnosť obecnej polície, s) zoznam všeobecne záväzných nariadení obce, ktorých dodržiavanie kontroluje obecná polícia, t) iné dôležité skutočnosti súvisiace s činnosťou obecnej polície.

Z aplikačnej praxe tejto vyhlášky je preukázané, že v súčasnosti predkladajú správy pre Prezídium policajného zboru, odboru poriadkovej polície len tie obce, ktoré majú mestskú alebo obecnú políciu. V uvedených správach sú evidované obce, ktoré disponujú kamerami a kamerovým systémom (príloha č.1). V správach absentujú informácie v zmysle obsahovej štruktúry správy o obciach, ktoré nemajú zriadenú obecnú políciu. Napr. informácie o inštalácií funkčných kamier a kamerových systémov, ich využiteľnosti pri odhaľovaní priestupkov a trestnej činnosti. Tento nedostatok poukazuje na „skreslené informácie“ o priestupkoch, kamerách, kamerových systémoch, atď. Taktiež absentujú konkrétne návrhy

na zlepšenie stavu s uvedeným zodpovedných subjektov, finančným zabezpečením a lehotami plnenia.

Jednou z kľúčových úloh obecnej polície v zmysle § 3 ods. 1 písm. i) zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov je plnenie úloh na úseku prevencie. Aj keď podľa § 2 ods. 4 písm. i) vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532 z 24. novembra 2003, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov opisná časť správy o činnosti obecnej polície má obsahovať názov a stručný opis uskutočneného preventívneho projektu alebo iných uskutočnených aktivít, v aplikačnej praxi obecné polície tieto informácie uvádzajú na slabej úrovni. Absentujú aj informácie o počte osôb zúčastnených na týchto preventívnych aktivitách, ktoré môžu mať výpovednú hodnotu pre skúmanie efektívnosti takýchto preventívnych aktivít.

Medzi nedostatky správy o činnosti obecných polícií patrí aj nedostatočné zmapovanie aktuálneho technického vybavenia obecnej polície. Aj keď v súčasnosti ročná správa o činnosti obecných polícií už obsahuje údaj o počte používaných kamier v kamerovom systéme obcí, ktoré majú zriadené obecné polície (ako už bolo spomenuté, nedostatkom je absentujúca informácia o počte kamier kamerového systému obcí, ktoré obecnú políciu zriadenú nemajú), absentujú údaje o ďalšom technickom vybavení obecnej polície súvisiacom s pripravenosťou obecnej polície na zásah a úspešnosti realizácie takéhoto zásahu. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby obecné polície vo svojich ročných správach uviedli informáciu aj o počte funkčných motorových vozidlách, bicyklov a kolobežiek, ktoré využívajú nie len pri zásahoch, ale aj pri hliadkovej činnosti.

3.1 Vplyvy výchovy a vzdelávania na bezpečnú samosprávu

Jednou z najdôležitejších oblastí, ktorej je potrebné v samospráve venovať pozornosť aj v súvislosti s vytváraním bezpečného prostredia v samosprávach je výchova a vzdelávania detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Edukácia je podmienkou rozvoja každého ľudského spoločenstva, ale aj nevyhnutnou potrebou osobnostného rastu človeka pripravujúceho sa na vlastný život a na začlenenie sa do spoločnosti. Výchova a vzdelávanie je jedinou cestou, ako sa dostať nielen z materiálneho, ale aj duchovného nedostatku. Oblasť vzdelávania detí a mládeže zo sociálne znevýhodneného prostredia je príliš široká a je veľmi zložitá hľadať presné hranice medzi diskrimináciou. Dôležitosť problému spočíva predovšetkým v tom, že vylúčenie ovplyvňuje nielen samotný priebeh vzdelávania detí a mládeže, ale má dokázateľne negatívny vplyv na ich integráciu do spoločnosti a predovšetkým profesijne uplatnenie. Niektoré rodiny zo sociálne znevýhodneného prostredia nedoceňujú potrebu vzdelania, dokonca to chápú ako prostriedok odcudzenia detí a rodičov. Pri nástupe do školy býva častým handicapom nevyhovujúce bývanie, životospráva, zlý psychický a fyzický stav, vzory rodičov, násilie v rodinách, atď. Problematika výchovy a vzdelávania je jednou z mnohých tém, ktoré rezonujú v našej spoločnosti. Nie je to len problém slovenský, ale aj celosvetový, no najmä európsky. B. Kosová uvádza¹², že z hľadiska regiónu je vplyv sociálno-ekonomického zázemia extrémne vysoký v Banskobystrickom kraji, kde je vysoký podiel rómskeho obyvateľstva, ktorému pomerne dlhé obdobie nebola vo vzdelávaní poskytovaná zvláštna kompenzačná podpora. Dvaja slovenskí žiaci v tej istej škole nedosiahnu rovnaké schopnosti. Základná škola ich vstupné nerovnosti nedokáže vyrovnávať. To je pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia zvlášť ohrozujúce. Rodina je prvým sociálnym

¹² KOSOVÁ, B.: Edukačná príprava exkludovaných Rómov pre Rómov pre vedomostnú ekonomiku, In: ROMANO NEVO ĽIL 19.3-15.4.2007, Roč. XVII, číslo 793-796, str.14

prostredím, do ktorého sa dieťa narodí. Je východiskovým terénom socializačného procesu a spojovacím mostíkom medzi jednotlivcom a spoločnosťou.¹³

Výchova detí v rómskej rodine je veľmi rozmanitá, pričom sa vo výchove objavujú odlišné hodnoty a normy správania a z toho vyplývajúce preferenčné spôsoby riešenia určitých životných situácií.

Pod výchovou rozumieme systematické a zámerné rozvíjanie osobnosti podľa vopred stanoveného cieľa determinovaného vonkajšími a vnútornými podmienkami.¹⁴ (Hroncová.J – Hudecová.A- Matulayová. T, 2000, str.61.

Vo všeobecnosti pre veľké rodiny platí jedna zo základných charakteristík a to vysoká ekonomická náročnosť pri zabezpečovaní potrieb členov rodiny a domácnosti. Z toho vyplýva nižšia životná úroveň, znášanie materiálno-ekonomických obmedzení, šetrenie, skromnosť, nemožnosť zabezpečiť akékoľvek „nadštandardné“ potreby súvisiace s voľným časom a oddychom (hračky, kultúrne potreby, dovolenky, výlety), ale aj dlhodobejšie investície do ďalšej profesionálnej prípravy detí. Súčasťou tohto súboru charakteristík sú aj priestorové obmedzenia – „preľudnatelosť“ bytu, ktorú je mnohodedná rodina spravidla donútená znášať.

Starostlivosť o deti, keď ich je v rodine viac, býva značne časovo i fyzicky zaťažujúca. V rómskej rodine má kvalitatívne iný charakter. Celý systém domácich prác je pravdepodobne menej náročný a mnohé z povinností spojených s opaterou i dozorom nad mladšími deťmi sa veľmi skoro presúva na starších súrodencov, najmä dievčatá. Je to často na úkor prípravy do školy, doplnkového vzdelávania, hier, oddychu. Vo výchovnom pôsobení rodičom prakticky odpadá čas na kognitívne rozvíjajúce aktivity, disciplína je skôr postavená na jednoznačných pokynoch a rýchlo pôsobiach trestoch, než na pomalšom Rómovia majú svojský štýl komunikácie i charakter medziľudských vzťahov. Prístup k deťom sa vyznačuje značnou emocionalitou a súčasne zámernosťou rodičov učiť deti hlavne to, čo je nevyhnutné pre život

¹³ HRONCOVÁ.J – HUDEC OVÁ.A- MATULAYOVÁ. T, Banská Bystrica 2000,

¹⁴ HRONCOVÁ.J – HUDEC OVÁ.A- MATULAYOVÁ. T, Banská Bystrica 2000

v rodine a komunite. Podľa Bakošovej „...rodičia vychovávajú svoje deti celým prostredím, atmosférou, správaním, vystupovaním, svojou hierarchiou hodnôt, vzťahom k práci a k sebe navzájom.“ Obsahom rodinnej výchovy je podľa autorky napríklad formovanie mravných, spoločenských, pracovných, estetických návykov, nadobúdanie prvých sociálnych skúseností, učenie sa sociálnym rolám, spôsob využívania voľného času. Je rozdiel medzi výchovou dieťaťa v meste a v tradičnej rómskej osade, ktorá je vnútorne integrovaná. Preto je veľmi dôležité, aby sa „človek staral o svojich potomkov. K tejto starostlivosti patrí aj výchova, ktorá je neoddeliteľne spätá so starostlivosťou o uchovanie vlastnej spoločnosti a jej kultúry. To, čo pri výchove konajú, alebo zanedbávajú rodičia, učitelia a iní vychovávatelia, nepôsobí len na deti a mladistvých, ktorých sa výchova týka. Nepriamo to tiež ovplyvňuje skupiny, ku ktorým deti patria, a ich budúcnosť. Preto nie je výchova čisto súkromnou záležitosťou rodičov, ale týka sa celej spoločnosti“. (Hlásna, Horváthová, Mucha, Tóthová, 2006, s. 38). Výchova a vzdelávanie detí patria k základným pilierom rozvoja každej spoločnosti. Výchova a vzdelávanie prispievajú k tomu, aby sa občania správali zodpovedne, boli si vedomí svojich dôsledkov pri konaní súvisiacom s ohrozovaním bezpečnosti občanov.

Odporúčanie: Vyhodnotiť úspešnosť a efektivitu doteraz realizovaných projektov, aktivít, programov z finančných prostriedkov EU¹⁵, zo štátneho rozpočtu a iných zdrojov za účelom zlepšenia životných podmienok marginalizovaných rómskych komunít ako aj finančných prostriedkov zameraných na zlepšenie výchovy a vzdelávania detí zo sociálne znevýhodneného prostredia do spoločnosti. Vzhľadom k tomu, že doterajšie aktivity a vynaložené finančné prostriedky nepriniesli želaný efekt, skôr je preukázaná neustále sa zhoršujúcej situácia¹⁶. Prehodnotiť doterajší systém vzdelávania a ponúknuť alternatívu pre vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v internátnom type škôl.

V súčasnosti neexistuje jednoznačný model na špecifické vzdelávanie rómskych detí. Recept A. Koptovej¹⁷ na vzdelávanie Rómov znie – internátne školy. Hovorí, že je to najvhodnejší

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679&d1e2300-1-1=>

¹⁶ <https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019>

¹⁷ <https://www.trend.sk/spravy/internatnych-skol-bat-netreba>

spôsob, ako zabezpečiť, aby Rómovia, väčšinou vyrastajúci v zlých podmienkach, mali vzdelanú vrstvu. „Deti sa musia vychovávať v internátnych školách. Netreba si pred týmto modelom zakrývať oči,“ tvrdí riaditeľka rómskeho gymnázia. Áno, ale za presne stanovených kritérií pri prijímaní a zabezpečení financovania.

Z prieskumu ZMOS-u vyplýva, že je nevyhnutné aplikovať čo najefektívnejšie opatrenia za účelom prevencie v samosprávach.

Jednou z možných riešení, ktoré sa osvedčilo aj v Českej republike¹⁸ je realizácia projektu Asistent prevencie kriminality, ktorý je zamestnancom samosprávy zaradením v obecnej polícii. Jedným z cieľov projektu bolo:

- zníženie počtu spáchaných trestných činov a priestupkov
- zvýšenie pocitu bezpečia občanov a obyvateľov žijúcich v sociálne vylúčenej komunite
- zabezpečenie vymáhateľnosti práva a posilnenie subjektov garantujúcich dodržovanie práva
- motivácia k zamestnaniu pre osoby dlhodobo nezamestnané
- zvýšenie pracovných a sociálnych kompetencií, zvýšenia vzdelania, zabezpečenie praxe a zamestnanosti pre osoby dlhodobo nezamestnané
- podpora sociálnej integrácie, zvýšenie sociálneho statusu, a prevencia eliminácie sociálneho
- posilnenie vnútornej kohézie a pozitívnych vzorcov správania v rámci rodín
- prevencia susedských sporov, latentnej protispoločenskej činnosti
- zmena negatívneho pohľadu majoritnej spoločnosti čnosti na osoby sociálne vylúčené

Cieľovou skupinou boli najmä obyvatelia zo sociálne znevýhodneného prostredia. Ďalšou z možností v Jednou z možností.

¹⁸ <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-asistent-prevence-kriminality.aspx>

Pracovná pozícia asistenta prevencie kriminality môže výrazným spôsobom prispieť k zvýšeniu bezpečia v samospráve.

V závere si dovoľíme poukázať na budúci vývoj sveta, ktorého sme súčasťou. V nastávajúcom štvrtstoročí bude ovplyvnený mnohými činiteľmi, či už prírodnej alebo antropogénnej povahy. Tieto činitele a ešte mnohé iné, doposiaľ neidentifikované udalosti, ktoré môžu podstatne zmeniť jednotlivé trendy. Medzi rozhodujúce trendy, ovplyvňujúce svetovú bezpečnosť sú zaradené:¹⁹

- demografický vývoj a jeho vplyv na zmenu mocenských potenciálov,
- globalizácia a jej dôsledky,
- prehlbovanie nerovnomerného ekonomického vývoja a ekonomickej nerovnosti,
- možnosť pokryť zvýšenú potrebu energií a surovín,
- zabezpečenie dostatku potravín a čistej vody
- klimatické zmeny a prírodné katastrofy,
- pandémie,
- komunikačná a informačná revolúcia a jej dôsledky,
- aktivity mocností v kozmickom priestore.

¹⁹ HOFREITER, L. Bezpečnostné prostredie súčasného sveta . VeRBuM, 2016

4 KOMENTÁR K VÝSLEDKOM REPREZENTATÍVNEHO PRIESKUMU ZAMERANÝ NA OBLASŤ POISTENIA MAJETKU SAMOSPRÁV

Vstup do prieskumu :

Prieskum bol realizovaný Združením miest a obcí Slovenska (ZMOS) v čase od 7.9. do 9.10.2020, pričom reprezentatívnu vzorku tvorilo 516 respondentov zástupcov samospráv.

Cieľom prieskumu bolo poukázať na priority samospráv v súvislosti ochranou majetku v správe obcí a miest vo vzťahu k poisteniu.

Zámerom tejto štúdie je definovanie najčastejších faktorov, ktoré ovplyvňujú optimálne nastavenie poistenia a efektívne využitie finančných prostriedkov samospráv vo vzťahu k očakávaným náhradám plynúcich z tohto spôsobu zabezpečenia ochrany verejného majetku.

Súčasná legislatíva týkajúca sa verejného majetku

Zákon NR SR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí § 7 ustanovuje, že orgány obce a organizácie sú povinné majetok obce zveľaďovať, chrániť a zhodnocovať, chrániť majetok pred poškodením, zničením, stratou a zneužitím a používať všetky právne prostriedky na jeho ochranu.

V súčasnosti mestá a obce majú možnosť čerpať finančné prostriedky z európskych investičných a štrukturálnych fondov, ktoré výrazne prispievajú k rozvoju regiónov. V rámci operačných programov a výziev bol najväčší objem investícií určený na budovanie kanalizačných sietí, čistiarní odpadových vôd, rekonštrukcie škôl a budov občianskej vybavenosti, zníženie energetickej náročnosti budov vo vlastníctve samospráv a budovanie dopravnej infraštruktúry.

Prijímateľ takto poskytnutého príspevku je povinný preukázať poistenie majetku obstaraného alebo zhodnoteného v súvislosti s realizáciou projektu, prípadne poistenie

majetku, ktorý je viazaný v zmysle platného záložného práva v prospech poskytovateľa za podmienok a spôsobom, ktorý je stanovený vo všeobecných zmluvných podmienkach (VZP) k projektovej zmluve resp. k zmluve o poskytnutí nenávratného finančného príspevku a v Príručke pre prijímateľa, ak poskytovateľ príspevku neustanovil vo výzve alebo inom právnom dokumente, že poistenie sa nevyžaduje .

Výsledky dát z reprezentatívneho prieskumu (odpovede a komentáre)

Respondenti v prieskumu odpovedali na otázky týkajúce sa zabezpečenia majetku a zodpovednosti za škodu.

1. Máte poistený komunálny majetok ?

V rámci prieskumu sa ukázalo, že 43,87 % z 516 respondentov má celý majetok alebo väčšinu majetku vo svojej správe poistený .

Z toho na obce pripadá 43,2% podiel a mestá až 56,8 %. Tento rozdiel je tvorený hlavne vlastníctvom sociálnych zariadení , výrobných podnikov patriacich mestu a mestských nájomných bytov.

Najväčší podiel poistenia majetku miest a obcí majú :

administratívne budovy (hlavne budovy mestských a obecných úradov) - 96,1 %

kultúrne a spoločenské zariadenia - 88,4 %

majetok vybudovaný alebo zhodnotený z eurofondov – 88,3 %

školské budovy - 82,8 %

športoviská – 65 %

peniaze, cennosti, fin. investície – 51,6 %

veci na voľnom priestranstve (napr. verej. osvetlenie) – 48,7 %

obecné / mestské byty – 45,3 %

sociálne zariadenia – 35,8 %

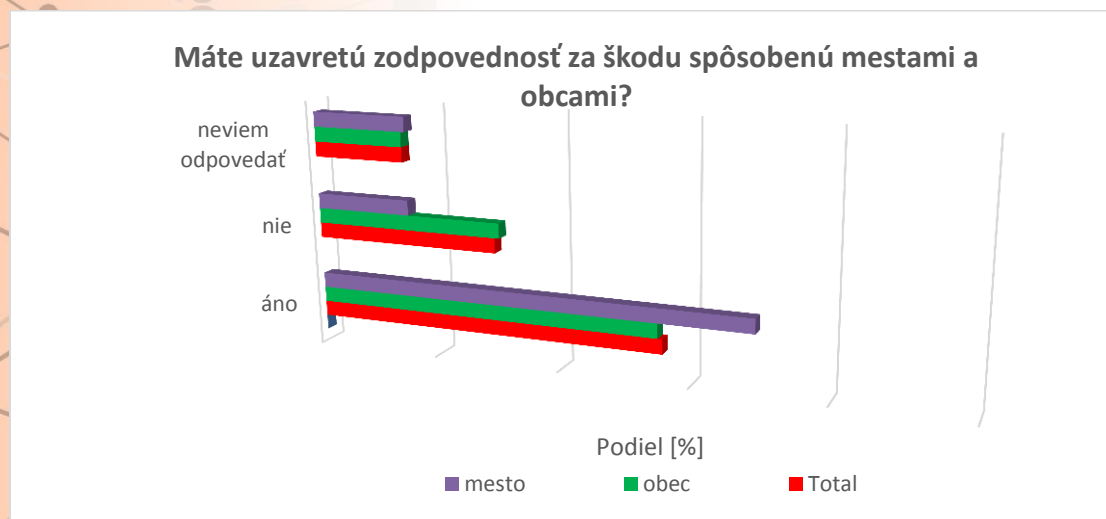
výrobné a hospodárske budovy a zariadenia patriace obci/ mestu – 24,6 %

V percentuálnom vyjadrení poistenia majetku sú zosumarizované údaje, týkajúce sa odpovedí, že respondenti majú poistený všetok majetok, väčšinu majetku alebo len jeho menšiu časť.

Len 9,53 % samospráv majetok nepoistuje vôbec alebo sa nevedelo vyjadriť.

2. Máte uzatvorenú zodpovednosť za škodu spôsobenú mestami a obcami ?

Poistenie zodpovednosti za škodu rieši zodpovednosť samospráv za škody spôsobené na zdraví alebo majetku poškodeného, vo väčšine vyplývajúce vlastníctva alebo držby nehnuteľnosti, ale aj vzniknuté následné finančné škody (ušlý zisk). Tieto škody však musia mať priamu súvislosť s činnosťou samosprávy.

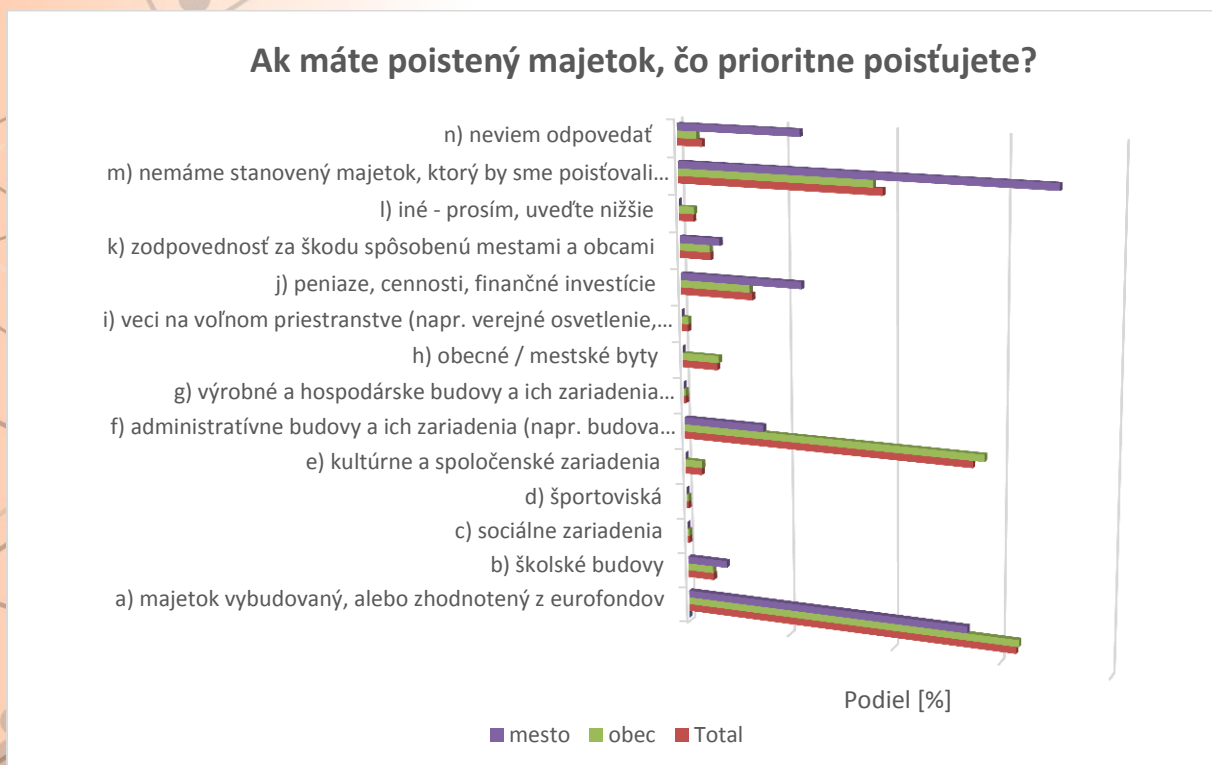

Graf 1: Podiel poistenia zodpovednosti za škodu

Na otázku odpovedalo kladne 55,6 % respondentov, nevedelo odpovedať 14,8% a 29,6 % takýto druh poistenia nemá.

3. Čo poistujete prioritne?

V súčasnosti, podľa vyjadrenia účastníkov prieskumu, je najčastejšie preferovaným poistením poistenie majetku miest a obcí nadobudnutého alebo zhodnoteného z eurofondov (Obr. 2) a predstavuje celkom 31,4 %. Táto priorita úzko súvisí s povinnosťou poistenia vyplývajúcou z nároku pre poskytnutie príspevku. Podmienka uzatvorenia a vydokladovania poistnej zmluvy je definovaná v príručke pre prijímateľa nenávratného finančného príspevku ktorá je vydaná k výzve v rámci príslušného operačného programu alebo priamo v zmluve uzatvorenej s poskytovateľom finančného príspevku. Až 27 % opýtaných udáva prioritu poistenia administratívnych budov a ich zariadení. Najčastejšie sú to sídla mestských a obecných úradov. Zaujímavé je zistenie, že poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú mestami a obcami preferuje len 2,9 % samospráv.

Graf 2: Zastúpenie poistovaného majetku samospráv

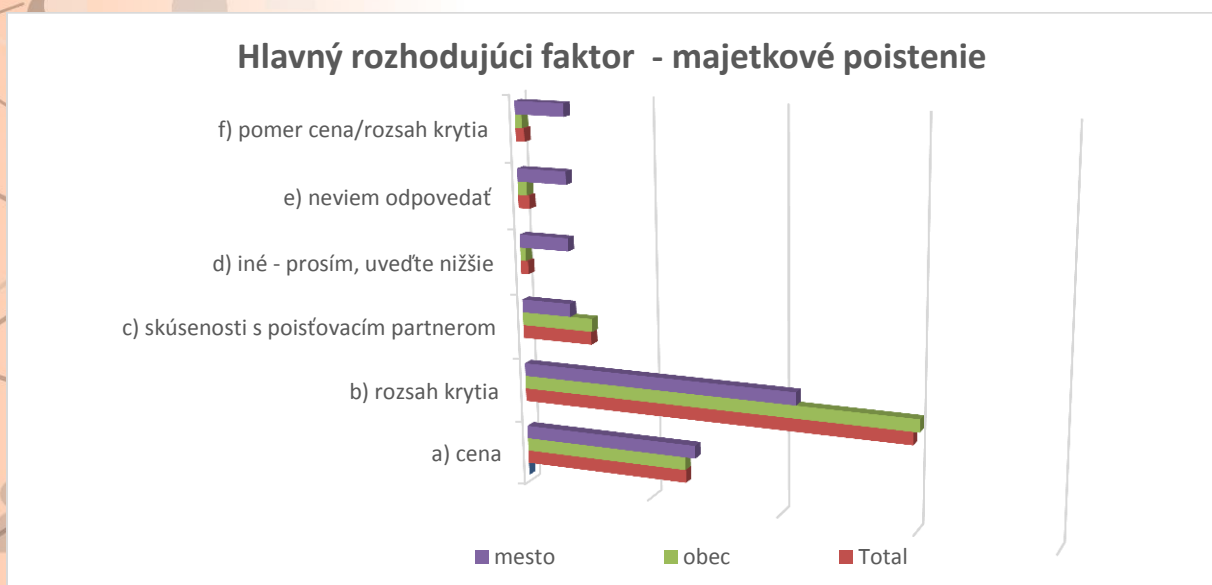
4. Ak poistujete majetok, odkiaľ získavate informácie o ponuke poistenia?

Spôsob získavania informácií o možnosti poistenia je dôležitý hlavne z hľadiska správneho nastavenia poistenia pre konkrétny subjekt. Potreby klientov sa v oblasti poistenia líšia nielen z hľadiska typu poisťovaného majetku, ale aj z hľadiska výskytu jednotlivých poistných rizík, resp. potrebou ich správneho rozloženia.

Medzi najviac využívané zdroje informácií o ponuke poistenia zaradili informácie od poistných konzultantov, ktorých oslovujú 46,9%, vyhľadávajú si informácie sami 36,8%, od poistných konzultantov, ktorými sú oslovovaní 31,2% a 28,1 % má informácie získané na základe odporúčaní a skúseností iných starostov.

5. V prípade majetkového poistenia je rozhodujúcim faktorom ?

Z prieskumu „Bezpečná samospráva“ vyplýva, že pre viac ako 59 % samospráv je rozhodujúcim faktorom pri výbere poistenia rozsah krytia (Obr. 3). Cena je v tomto prípade na druhom mieste s 25,4 % podielom. Tretím v faktorom v poradí sú skúsenosti s poisťovacím partnerom. V rámci tejto otázky len 1,4 % kladie dôraz na pomer medzi cenou a rozsahom krytia.

Graf 3: Faktory vplyvu na poistení majetku samospráv

Zo záverov prieskumu tiež vyplýva skutočnosť, že faktor rozsahu krytia je ovplyvnený veľkosťou samosprávy a veľkosťou majetku v správe miest a obcí.

do 1 999 obyv.	61,3 %
od 2 000 do 4 999 obyv.	52,9 %
od 5 000 do 9 999 obyv.	50,0 %
od 10 000 do 19 999 obyv.	33,3 %
od 20 000 do 49 999 obyv.	28,6 %

Špecifikácia najčastejších problémov vo vzťahu k poisteniu majetku

Väčšina dôležitých informácií je obsiahnutá v poistnej zmluve, vo všeobecných poistných podmienkach a zmluvných dojednaniach poisťovní. Tieto informácie majú zásadný vplyv na poistné plnenie a pri uzatváraní poistenia nie sú častokrát prezentované .

Poistná ochrana je založená na dopyte a ponuke, ale aj na dôvere, dlhodobom vzťahu a skúsenostiach. V súčasnosti na trhu však prevažuje ponuka nad dopytom. Poisťovne sa prostredníctvom svojich sprostredkovateľov a finančných agentov uchádzajú o klienta hlavne prostredníctvom ceny . Z pohľadu poisteného je však dôležité nielen hľadisko ceny za službu, ale prioritne to, čo si na svoje finančné prostriedky kupuje. V praxi sa častokrát stretávame s kritikou zameranou na prístup poisťovní k likvidácii škodových udalostí. Klienti sú často nespokojní hlavne s výškou náhrady škody. Vychádzajúc z praxe je dôležité poukázať na zopár základných faktorov, na ktoré je potrebné zamerať sa pri uzatváraní poistenia.

Pre optimálne nastavenie poistenia je potrebné zo strany sprostredkovateľa poistenia , ale aj poisteného, správne špecifikovať hlavné faktory ovplyvňujúce zmiernenie nepriaznivých dôsledkov náhodných škodových udalostí.

- Identifikácia predmetu poistenia - presne sa vymedzuje predmet, na ktorý sa poistenie vzťahuje. V praxi sa samosprávy zameriavajú predovšetkým na poistenie

súboru nehnuteľných alebo hnutelných vecí vedených v účtovnej evidencii. Existuje aj možnosť poistenia výberu, v tomto prípade však musí byť presne vyšpecifikovaný predmet resp. predmety, ktorého sa poistenie týka.

- Rozsah rizík - poisťovne rozsah poistenia, pri ktorom preberajú na seba záväzok výplaty poskytnutia poistného plnenia poškodenému za náhodnú udalosť, ktorá vznikla podľa vopred dohodnutých podmienok, definujú poistnou zmluvou a v jej špecifikovanými dohodnutými poistenými rizikami a príslušnými ustanoveniami všeobecných poistných podmienok (VPP), osobitných poistných podmienok (OPP), zmluvných dojednaní (ZD) platných pre poistenie majetku a zodpovednosti za škodu a príslušnými ustanoveniami občianskeho zákonníka.

Základné poistenie sa vo väčšine vzťahuje na poškodenie alebo zničenie poistenie veci dôsledkom požiaru, výbuchu, priamym úderom blesku, nárazom alebo pádom lietadla, prípadne pádom stromov a stĺpov na poistenú vec, pokiaľ nie sú jej súčasťou.

V roku 2018 priame materiálne škody v rámci SR spôsobené požiarom dosiahli výšku 40 094,7 tis. eur, pričom bolo zdokumentovaných 8973 požiarov (MŽP SR, SAŽP, 2019).

Medzi doplnkové riziká živelného poistenia sú zaradené víchrica, povodeň alebo záplava, zemetrasenie, krupobitie, zosuv pôdy, lavína alebo ťarcha snehu, výbuch sopky, atmosférické zrážky, nepriamy úder blesku, zadymenie, kvapalina unikajúca z vodovodných zariadení alebo médium vytekajúce hasiacich zariadení.

Poistenie je možné uzatvoriť kombináciou základného poistenia a doplnkových rizík, ktoré si poistený po zvážení vyberie jednotlivo alebo formou balíkov rizík, ktoré majú poisťovne vo svojom portfóliu.

Dôležité je však pripomenúť, že poisťovne v rámci likvidácie škodových udalostí postupujú v zmysle základných charakteristík jednotlivých rizík uvedených vo VPP, ZD alebo OPP, ak poistnej zmluve nie je dojednané inak.

Ak poisťná zmluva obsahuje riziko víchrice, ktorá je vo väčšine definovaná ako dynamické prúdenie vzduchu dosahujúce v mieste poistenia rýchlosť min. 72 km/h, bude škoda na majetku likvidná len za splnenia tejto podmienky. Avšak v prípade poistenia rizika búrlivý vietor sa táto hranica znižuje na 60 km/h. Informácie o výskyte takýchto prírodných javov, pri riešení škodových udalostí, poisťovne preverujú prostredníctvom údajov z SHMÚ. Je preto veľmi dôležité, už pri nahlásení škodovej udalosti uviesť presný časový údaj a miesto takto poškodenej veci.

Nutné je upozorniť aj na rozdiel medzi priamym a nepriamym úderom blesku. Vo väčšine poisťovní je priamy úder blesku zaradený medzi základné živelné riziká charakterizovaný ako bezprostredné pôsobenie energie alebo teploty jeho výboja na poistenú vec a jej následné poškodenie. Nepriamy úder blesku, definovaný ako prepätie alebo indukcia v elektrickej sieti počas búrky alebo spôsobená napäťovou špičkou, je často krát uvádzaný vo výlukách OPP, a je potrebné zaradiť ho ako doplnkové poistenie do poisťnej zmluvy.

Najrozsiahlšie materiálne škody samosprávam vznikajú pôsobením povodní, privalových dažďov a krupobitím. Pri súčasnom vývoji klímy bude výskyt týchto javov čoraz častejší. Z tohto dôvodu by toto riziko malo byť prioritou poistenia. Nie všetky poisťovne poskytujú možnosť poistenia majetku v záplavových oblastiach resp. majú stanovený limit plnenia takto vzniknutých škôd počas poisťnej doby (tzv. sublimit, ktorý predstavuje časť poisťnej sumy dohodnutej v poisťnej zmluve ako maximálnu výšku náhrady škody vyplatenej v priebehu poisťnej doby).

V roku 2019 bolo povodňami postihnutých 144 obcí a miest. Bolo zaplavených 741 bytových budov, 225 nebytových budov a 482,3 ha intravilánov obcí a miest. Celkové výdavky boli vyčíslené na 6,31 mil. eur. V roku 2018 predstavovali výšku až na 11,59 mil. eur (MŽP SR, SAŽP, 2019).

Mestá a obce, v snahe znížiť zvyšujúcu sa finančnú záťaž spôsobenú týmito nepriaznivými javmi, v rámci prevencie pripravujú a realizujú projekty zamerané na protipovodňové a vodozádržné opatrenia. Predchádzanie vzniku takýmto škodám, bude možno v budúcnosti

premietnuté do výšky poistného formou rôznych zliav. Stagnácia výšky poistného v rámci krytia škôd z dôvodu klimatických zmien bude zo strany poisťovní dlhodobou neudržateľná, a to hlavne z hľadiska pomeru medzi výberom poistného a vyplácaním poistných plnení zo vzniknutých škôd.

Okrem živelných a vodovodných udalostí je možné krytie majetku rozšíriť aj poistením rizika odcudzenia. Právo na plnenie z tohto rizika spočíva v násilnom vniknutí páchatel'a do miesta poistenia, prekonaním prekážky alebo opatrenia chrániaceho poistenú vec a následné nahlásenie takéhoto konania orgánom policajného zboru. Už pri uzatváraní poistenia, je potrebné brať na zreteľ aj nutné spôsoby zabezpečenia poisťovaného majetku. Limity potrebného zabezpečenia sa odvíjajú od dohodnutej poistnej sumy, teda hodnoty poisťovaného majetku resp. limitu plnenia. Spôsob zabezpečenia majetku je uvádzaný v OPP alebo ZD jednotlivých poisťovní.

Ako doplnkové poistenie k poisteniu pre prípad odcudzenia je možné využiť aj pripoistenie úmyselného poškodenia alebo zničenie majetku – vandalizmus. Toto pripoistenie je možné dojednať pre prípad zisteného alebo nezisteného páchatel'a. V oboch prípadoch dochádza zo strany poisťovní k výplate poistného plnenia za podmienky, že škoda bola oznámená a vyšetrovaná orgánmi polície. V prípade zisteného vandalizmu, musí byť voči páchatel'ovi tohto činu ukončené trestné konanie.

Už v súčasnosti má na výšku poistného za uvedené riziká vplyv aj využívanie zabezpečovacieho kamerového systému, a to formou poskytovaných zliav pri výpočte poistného. Avšak z prieskumu vyplýva, že cca 43 % miest a obcí má realizované zabezpečenie kamerovým systémom len kľúčové zóny (centrá miest a obcí, budovy MsÚ a OCÚ, prípadne miesta, kde boli využité finančné prostriedky čerpané z fondov EU).

- Špecifikácia miesta rizika – táto informácia je dôležitá hlavne pri posudzovaní škody. Škody, ktoré vzniknú mimo územia určeného v poistnej zmluve, poistenie nekryje. Nehnuteľnosti sú konkretizované súpisným číslom, prípadne číslom parcely a

katastrálnym územím, hnutelné veci zase podľa miesta používania zaevidovaného v účtovnej evidencii

➤ Stanovenie hodnoty poisťovanej veci

Najdôležitejším faktorom, z pohľadu plnenia škodovej udalosti, je správne nastavenie poistnej hodnoty resp. poistnej sumy. Táto by mala pri výplate škody odrážať hodnotu na znovunadobudnutie rovnakej alebo porovnateľnej veci, slúžiacej rovnakému alebo porovnateľnému účelu v danom čase a na danom mieste. Je hornou hranicou plnenia poisťovateľa v prípade poistnej udalosti a musí byť jasne stanovená v poistnej zmluve.

Poistná hodnota každej poisťovanej veci sa určuje samostatne. Ak sa jedná o poistenie súboru vecí, pre výpočet poistného je východiskom súčet takto stanovených poistných súm tzv. agregovaná poistná suma.

Nesprávne stanovenie poistnej hodnoty je najvypuklejšie pri stanovovaní hodnoty nehnuteľného majetku. Práve tu sa samosprávy najčastejšie vystavujú riziku podpoistenia, tzn. že poistná hodnota nezodpovedá poistnej sume (hodnota nehnuteľnosti alebo súboru nehnuteľností je vyššia ako poistná suma resp. agregovaná poistná suma uvedená v poistnej zmluve). V takýchto prípadoch zo strany poisťovní dochádza ku kráteniu poistného plnenia, teda k uplatneniu podpoistenia, a to v takom pomere, v akom je znížená poistná suma k poistnej hodnote majetku.

4.1 Spôsoby stanovenia poistnej hodnoty (PH)

1. stanovenie PH na základe znaleckého posudku – znalecký posudok v tomto prípade slúži na určenie novej hodnoty. Zásadne by mala použitá východisková hodnota stanovená v znaleckom posudku, v ktorej je zohľadnená cena bez amortizácie a polohovej diferenciácie

2. stanovenie PH na základe interných štandardov poisťovní - zvyčajne sa jedná o stanovenie novej hodnoty ako súčinu smernej ceny za m³, ktorá je závislá od materiálového, konštrukčného, architektonického, technického vyhotovenia nehnuteľnosti a účelu jej

využitia. Smerné ceny sú každoročne upravované a zohľadňujú index zmien v cenách stavebných materiálov, prác a výrobkov v stavebníctve vplyvom inflácie.

Pri použití oboch týchto spôsobov stanovenia poistnej hodnoty je riziko podpoistenia minimálne.

Pri poistení nehnuteľného majetku, ktorého poistná hodnota je určená jednou z týchto metód je vhodné využiť aj ochranu tzv. indexáciou. V tomto prípade poisťovňa každoročne k výročiu poistnej zmluvy vykoná prepočet zvýšenia poistnej hodnoty majetku v dôsledku nárastu indexu cien. Rovnako sa však zvýši o násobok tohto indexu i poistné. Je možné konštatovať, že indexácia je ochranou pred infláciou.

3. stanovenie PH na základe nadobúdacej ceny (vedenej v účtovnej evidencii)

- ak sa jedná o majetok, ktorý bol obstaraný na základe zmluvy o dielo a poistený je prvým vlastníkom - takáto hodnota majetku zavedená do účtovnej evidencie zohľadňuje reálne vynaložené náklady a minimalizuje riziko podpoistenia, avšak pri prepočte na novú hodnotu je nutné brať do úvahy aj koeficient roku obstarania, ktorý taktiež zohľadňuje index zmien v cenách v dôsledku inflácie
- majetok zaradený v účtovnej evidencii získaný kúpou, delimitáciou, dražbou alebo majetok postavený svojpomocne - účtovná obstarávacia hodnota takto nadobudnutého majetku nezodpovedá reálnym nákladom na obstaranie takéhoto majetku, je často podhodnotená a najčastejšie je uplatňované podpoistenie

4. poistenie na časovú cenu - ide o cenu veci v čase poistnej udalosti a vypočítava sa z ceny rovnakej alebo porovnateľnej veci, z ktorej sa následne odpočíta amortizácia.

5. stanovenie PH poisteným - ak poistený nesúhlasí s výškou poistnej hodnoty majetku stanovenej na základe niektorej z vyššie uvedených možností, trvá na znížení poistnej hodnoty, vedome sa vystavuje riziku podpoistenia.

6. prvé riziko resp. limit plnenia – v tomto prípade sa jedná o čiastočné krytie škody, bez ohľadu na skutočnú výšku poistenej veci alebo súboru vecí. Stanovený limit poistného plnenia v rámci jedného poistného obdobia kryje jednu alebo všetky škody, maximálne len do výšky dojednaného limitu a nie je považovaný za podpoistenie. Tento spôsob je možné uplatniť pri poistení rizík ako napríklad rozbitie skla alebo odcudzenie. Ak však pri úmyselnom založení požiaru (vandalizmus), sú škody častokrát omnoho vyššie ako dojednaný limit plnenia.

7. výška spoluúčasti – predstavuje dohodnutú čiastku, ktorou sa klient podieľa na poistnom plnení, teda výšku, ktorú poisťovateľ odpočíta z výplaty poistného plnenia. Spoluúčasť je najčastejšie vyjadrená pevne stanovenou sumou, percentuálne alebo kombináciou minimálnej spoluúčasti a %. Ak výška škody nedosiahne dohodnutú výšku spoluúčasti, poisťovňa poistné plnenie neposkytne. Výška spoluúčasti má často vplyv aj na poskytované zľavy zo strany poisťovní (čím vyššia spoluúčasť, tým väčšia zľava). Tieto zľavy sú však zanedbateľné z pohľadu odpočítania samotnej spoluúčasti z poistného plnenia. V konečnom dôsledku je možnosť voľby výšky spoluúčasti na strane klienta.

Ak prípade poistenia súboru samosprávy v priebehu poistenia nadobudnú majetok, ktorý chcú mať krytý poistením, je takúto zmluvu nutné aktualizovať, aby nedošlo k podpoisteniu. Aktualizovať poistnú zmluvu je vhodné aj v prípade vyradenia majetku z účtovnej evidencie formou dodatku k poistnej zmluve - odpoistením. V takomto prípade vzniká nárok na vrátenie nespotrebovaného poistného.

4.2 Poistenie zodpovednosti za škodu

Z pohľadu potreby samospráv môžeme poukázať na možnosť krytia škôd zo zodpovednosti za škodu využitím poistenia:

- Poistenie zodpovednosti primátorov miest a starostov obcí pre prípad vzniku škody v súvislosti s výkonom ich funkcie - v prípade toho poistenia sú kryté škody spôsobené výkonom funkcie primátora alebo starostu zavinenú porušením právnej povinnosti vyplývajúcu zo všeobecne záväzných právnych predpisov a noriem podľa § 420

Občianskeho zákonníka a regresných náhrad uplatňovaných podľa § 22 odst. 4 písm. b) zákona 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

- Poistenie všeobecnej zodpovednosti spôsobenú mestami a obcami – v rámci tohto poistenia majú samosprávy nárok uplatniť škody spôsobené na zdraví alebo usmrtením, poškodením zničením alebo stratou veci, pokiaľ za ňu zodpovedajú v dôsledku svojho konania, ak svoju činnosť vykonávajú v súlade s príslušnými všeobecne záväznými predpismi.

Poistenie sa vzťahuje aj na škody vyplývajúce :

- z titulu vlastníctva alebo držby nehnuteľností – príkladom je škoda na zdraví spôsobená pošmyknutím na zľadovatelom chodníku pred budovou patriacej obci/mestu
- na náhradu nákladov právnej obhajoby v súvislosti s nárokom vzneseným v dôsledku škody, na ktorú sa poistenie vzťahuje
- na ušlý zisk (následná finančná škoda) - majetková ujma, ktorá vznikla poškodenému a je priamym následkom fyzického poškodenia alebo zničenia veci

V rámci rozšíreného krytia všeobecnej zodpovednosti za škodu je možné dojednať aj rôzne druhy pripoistení.

- regresy sociálnej a zdravotných poisťovní , a to pre prípad škody spôsobenej pracovným úrazom zamestnanca, vrátane nárokov na náhradu nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie z dôvodu, že boli dodržané bezpečnostné predpisy, napríklad neposkytnutím ochranných pracovných prostriedkov
- pripoistenie verejného poskytovateľa sociálnej služby – (v zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. § 3 ods. 3.) sa vzťahuje na škody spôsobené prijímateľovi tejto služby (napr. klientom domovov sociálnych služieb zriaďovaných samosprávou). Samosprávy majú

možnosť výberu typu pripoistenia , podľa toho, či je alebo nie je poskytovaná aj ošetrovateľská starostlivosť.

Poistenie všeobecnej zodpovednosti pre školy – vrátane pripoistení úrazov žiakov a škodách na veciach žiakov a učiteľov - samospráva ako zriaďovateľ školských zariadení (bez právnej subjektivity) zodpovedá za poškodenie zdravia žiakov pri výchovno – vzdelávacom procese, ako aj pri nepovinnnej činnosti organizovanej školou alebo v priamej súvislosti s ňou, alebo pri činnostiach , ktoré žiak vykonal na príkaz alebo so súhlasom učiteľa alebo povereného zamestnanca školy (registrované školské úrazy) a v zmysle zákon 245/2008 Z.z. § 144 písm. o) aj za škody na veciach žiakov, ktoré vzniknú pri výchove a vzdelávaní alebo v priamej súvislosti s nimi.

Poistenie zodpovednosti bytových domov – tento typ poistenia je doplnkom k základnému krytiu škôd spôsobených živelnými udalosťami a únikom vody z vodovodných zariadení na samotnej stavbe bytového domu. Z poistenia zodpovednosti sú kryté škody spôsobené na zdraví alebo majetku tretej osobe (pád na neupravenom chodníku pre bytovým domom, auto poškodené pádom snehu zo strechy bytového domu). Škody, ktoré si však spôsobia obyvatelia bytov navzájom (napr. vytopenie) je možné plniť len z poistenia tzv. krížovej zodpovednosti. Ak je obec alebo mesto vlastníkom bytového domu ako aj nájomných bytov, v prípade absencie tohto poistenia, náklady spojené s odstránením škôd na nehnuteľnosti uhrádza z vlastného rozpočtu.

Poistenie dobrovoľných hasičských zborov obce / mesta (DHZO)- dobrovoľný hasičský zbor obce alebo mesta (DHZO) je výkonným orgánom obecného resp. mestského zastupiteľstva, registrovaný na Ministerstve vnútra SR. Povinnosť jeho zriadenia vyplýva samosprávam zo zákona č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov podľa §15 Povinnosti obce:

(1) Obec je povinná

- podieľať sa v rozsahu svojej pôsobnosti na vytváraní podmienok na plnenie úloh ochrany pred požiarmi u právnických osôb, ktoré zriadila

- zriadiť dobrovoľný hasičský zbor obce na zdolávanie požiarov a vykonávanie záchranných prác, ak ďalej nie je ustanovené inak; udržiavať jeho akcieschopnosť a zabezpečovať jeho materiálno-technické vybavenie
- zabezpečovať odbornú prípravu dobrovoľného hasičského zboru obce,
- vypracovať a viesť dokumentáciu ochrany pred požiarom obce,
- zabezpečiť výstavbu a údržbu hasičskej stanice alebo hasičskej zbrojnice, zabezpečiť zdroje vody na hasenie požiarov a udržiavať ich v použiteľnom stave, zriadiť ohlasovňu požiarov a ďalšie miesta, odkiaľ možno ohlásiť požiar,
- označovať a trvalo udržiavať voľné nástupné plochy a prístupové komunikácie, ktoré sú súčasťou zásahových ciest, na vykonanie hasiaceho zásahu hasičských jednotiek,
- plniť úlohy právnickej osoby a fyzickej osoby-podnikateľa ustanovené týmto zákonom vo vzťahu k vlastnému majetku,
- vykonávať preventívno-výchovnú činnosť.

§33 Dobrovoľný hasičský zbor obce

(1) Obec zriadi na plnenie úloh súvisiacich s likvidáciou požiarov a vykonávaním záchranných prác dobrovoľný hasičský zbor obce.

(2) Obec nemusí zriadiť dobrovoľný hasičský zbor obce, ak počet obyvateľov obce je menší ako 500 alebo ak na základe dohody medzi obcou a Hasičským a záchranným zborom, právnickou osobou alebo fyzickou osobou – podnikateľom so sídlom v obci alebo občianskym združením zaradeným do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov bude plniť aj úlohy dobrovoľného hasičského zboru obce Hasičský a záchranný zbor, hasičská jednotka právnickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa alebo občianske združenie zaradené do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov.

(3) Obce môžu zriadiť na základe písomnej dohody spoločný dobrovoľný hasičský zbor obce po prerokovaní s územne príslušným krajským riaditeľstvom. Ak obec nezriaďuje dobrovoľný

hasičský zbor obce alebo nemá spoločne zriadený dobrovoľný hasičský zbor obce, zriaďuje protipožiarnu hliadku obce.

(4) Veliteľa dobrovoľného hasičského zboru obce vymenúva a odvoláva obec.

(5) Členom dobrovoľného hasičského zboru obce môže byť len osoba staršia ako 18 rokov, zdravotne spôsobilá a spôsobilá na právne úkony.

(6) Obec môže požiadať o zaradenie dobrovoľného hasičského zboru obce do kategórie dobrovoľných hasičských zborov obce prostredníctvom Dobrovoľnej požiarna ochrany. Dobrovoľná požiarna ochrana predloží všetky žiadosti obcí do 31. októbra územne príslušnému krajskému riaditeľstvu.

(7) Ak dobrovoľný hasičský zbor obce zaradený do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov nie je schopný plniť podmienky jeho zaradenia, obec musí bez zbytočného odkladu túto skutočnosť oznámiť krajskému riaditeľstvu.

(8) Podrobnosti o zriaďovaní dobrovoľného hasičského zboru obce, kategórie dobrovoľných hasičských zborov obce, podrobnosti o zaraďovaní dobrovoľných hasičských zborov obce do kategórií, postupe pri určovaní počtu členov dobrovoľného hasičského zboru obce a o materiálno-technickom vybavení dobrovoľného hasičského zboru obce ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.

Zriaďovacia listina a štatút DHZO (zvyčajne ako súčasť všeobecne záväzného nariadenia) špecifikuje činnosti, ktoré vykonáva DHZO v zmysle § 30 ods. 1, 2 a § 35 zákona 314/2001 Z.z. Najčastejšie sú to úlohy pri záchrane majetku, života a zdravia v koordinácii s okresným alebo krajským riaditeľstvom HaZZ resp. rozhodnutím starostu alebo obecného zastupiteľstva o potrebe zásahu.

Ak vzniknú škody, ktoré sú spôsobené neúmyselným konaním člena DHZO pri zásahu na odstránenie škôd spôsobených na majetku alebo zdraví osobám v priamej súvislosti so

zásahom, je možné kompenzovať ich poistením všeobecnej zodpovednosti za škodu spôsobenú mestami a obcami s pripoistením dobrovoľných požiarnych zborov.

Okrem výjazdov ako sú požiare, povodne, záplavy, víchrice alebo snehové kalamity sa táto zodpovednosť vzťahuje aj na pomoc pri zabezpečovaní spoločenských, športových a preventívno – vzdelávacích činností.

V zmysle zákona č. 369/1990 Zb. SNR o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov podľa § 7 samosprávy financujú náklady na ochranu pred požiarimi z vlastných zdrojov, sponzorských darov a príspevkov poisťovní.

Podľa § 8 rovnakého zákona je budova hasičskej zbrojnice, resp. stanice, technika aj vecné prostriedky ochrany pred požiarimi majetkom obce. Samosprávy v spolupráci s Dobrovoľnou požiarnou ochranou SR a Ministerstvom vnútra SR sa môžu prostredníctvom projektov uchádzať o dotácie pre DHZO na zabezpečenie materiálo – technického vybavenia, nákup ochranných prostriedkov, opravy a nákup náhradných dielov na hasičskú techniku, odbornú prípravu prípadne rekonštrukcie hasičských staníc. Zo zmlúv o poskytnutí dotácie resp. zmlúv na výpožičke na obstaranie majetku pre činnosť DHZO samosprávam vyplýva povinnosť chrániť takto nadobudnutý majetok pred poškodením, stratou alebo zničením a uhradiť všetky spôsobené škody. Táto povinnosť sa najčastejšie vzťahuje na poistenie techniky pre DHZO.

A to :

1.) poistenie hnutelných vecí - vecná technika (napr.: čerpadlá , motorové píly, odsávače dymu, mobilné telefóny a pod.)

2.) poistenie motorových vozidiel (technika s prideleným EVČ)

- PZP podľa zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov

- Havarijné poistenie tzn. škody na predmete poistenia spôsobené haváriou (zavinenu i nezavinenu vodičom poisteného motorového vozidla), krádežou, poškodením a zničením živelnou udalosťou, vandalizmom, stretou so zverou a pod.

Ako príklad je možné uviesť motorové vozidlo, ktoré je havarijne poistené. V prípade zavinenej škody na tomto motorovom vozidle, je výplata poistného plnenia samospráve znížená o výšku dohodnutej spoluúčasti. Ak je škoda spôsobená zamestnancom úradu – škoda vzniknutá nevyplatením spoluúčasti je vymáhaná od škodcu až do výšky 4 – násobku priemernej mesačnej mzdy, maximálne však do výšky dojednanej poistnej sumy. Zamestnanec úradu má možnosť uzatvoriť poistenie za zodpovednosti za škodu spôsobenú zamestnávateľovi v pracovno-právnych vzťahoch (podľa zákonníka práce) a škodu, ktorú od neho vymáha zamestnávateľ, si uplatní prostredníctvom tohto poistenia.

V prípade členov DHZO však nastáva problém. Členovia DHZO nie sú zamestnancami obce, svoju činnosť vykonávajú na báze dobrovoľnosti, takže náhradu za spôsobenú škodu samosprávy v zmysle zákona vymáhajú od vinníka (v tomto prípade mysliac člena DHZO), ktorý im škodu spôsobil. Ak je vozidlo poistené havarijne, vinník hradí len výšku spoluúčasti. V prípade ak nie je, uhrádza celú výšku spôsobenej škody.

Dobrovoľná požiarna ochrana SR, ktorá zastrešuje je činnosť DHZO má uzatvorené skupinové úrazové poistenie svojich členov prostredníctvom Starr International (Europe) Ltd a jej organizačnej zložky konajúcej na území SR - Starr Underwriting Agents Limited Slovakia, organizačná zložka.

Z tohto poistenia majú členovia DHZO možnosť uplatňovať si škody na základe dojednaného krytia a to:

- poistenie smrti následkom úrazu
- poistenie trvalej invalidity následkom úrazu
- poistenie denného odškodného za hospitalizáciu následkom úrazu,

avšak len za podmienky, že nárok na plnenie vznikne :

- počas trvania zásahu (ktorý je vyhlásený dispečerom štátneho HaZZ)
- počas trvania súťaží organizovanými DPO

V portfóliu poisťovní na Slovensku existuje tzv. skupinové úrazové poistenie nemenovaných osôb, ktoré poisťovne prispôbia požiadavkám samospráv, či už z pohľadu poistenia jednotlivých rizík alebo výšky krytia.

Z prieskumu vyplynula aj potreba riešenia vymáhania škôd spôsobených na majetku samospráv činnosťou členov DHZO. Špecifikovať legislatívne postavenie príslušníkov DHZO vo vzťahu k zriaďovateľovi a hlavne k zvereným veciam tak, aby poisťovne mali možnosť kryť škody spôsobené na majetku samosprávy, v súvislosti so zavineným porušením povinnosti príslušníka DHZO pri výkone a plnení úloh, alebo priamej súvislosti s nimi.

4.3 Ochrana pred požiarmi – ochrana života, zdravia a majetku občanov

Ochrana životov a zdravia občanov a ich majetku pred požiarmi a inými živelnými pohromami je najdôležitejšou úlohou spoločnosti a štátu.

Zákon o ochrane pred požiarmi upravuje podmienky na ochranu života a zdravia fyzických osôb, majetku a životného prostredia pred požiarmi a ustanovuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí na úseku ochrany pred požiarmi a hasičských jednotiek pri vykonávaní záchranných prác pri nežiaducich udalostiach.

Obec má na úseku ochrany pred požiarmi trojaké postavenie :

- obec – zabezpečujúca úlohy v rámci svojej originálnej pôsobnosti
- obec - zabezpečujúca úlohy v rámci preneseného výkonu štátnej správy
- obec ako každá iná právnická osoba s povinnosťami podľa uvedeného zákona.

Úlohy obce sú zadané v platnej legislatíve SR na úseku ochrany pred požiarmi:

- zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 37/ 2014 Z. z o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky
- Vykonávacie právne predpisy

Podľa zákona č. 314/2001 Z. z. je obec povinná

- a) podieľať sa v rozsahu svojej pôsobnosti na vytváraní podmienok na plnenie úloh ochrany pred požiarmi u právnických osôb, ktoré zriadila,
- b) zriadiť dobrovoľný hasičský zbor obce na zdolávanie požiarov a vykonávanie záchranných prác, ak ďalej nie je ustanovené inak; udržiavať jeho akcieschopnosť a zabezpečovať jeho materiálno-technické vybavenie,
- c) zabezpečovať odbornú prípravu dobrovoľného hasičského zboru obce,
- d) vypracovať a viesť dokumentáciu ochrany pred požiarmi obce,
- e) zabezpečiť výstavbu a údržbu hasičskej stanice alebo hasičskej zbrojnice, zabezpečiť zdroje vody na hasenie požiarov a udržiavať ich v použiteľnom stave, zriadiť ohlasovňu požiarov a ďalšie miesta, odkiaľ možno ohlásiť požiar,
- f) označovať a trvalo udržiavať voľné nástupné plochy a prístupové komunikácie, ktoré sú súčasťou zásahových ciest, na vykonanie hasiaceho zásahu hasičských jednotiek,
- g) plniť úlohy právnickej osoby a fyzickej osoby-podnikateľa ustanovené týmto zákonom vo vzťahu k vlastnému majetku,
- h) vykonávať preventívno-výchovnú činnosť.

Okrem vyššie uvedených originálnych kompetencií obec vykonáva štátnu správu na úseku ochrany pred požiarmi v rozsahu ustanovenom v zákone č. 314/2001 Z.z., a to:

- a) vykonáva preventívne protipožiarne kontroly,
- b) rozhodnutím ukladá opatrenia na odstránenie nedostatkov, ktoré môžu viesť k vzniku požiaru alebo k sťaženiu záchrany osôb a majetku a kontroluje plnenie týchto opatrení,
- c) rozhoduje o vylúčení vecí z používania a určuje veliteľa zásahu.

Preventívne protipožiarne kontroly

Účelom preventívnych protipožiarnych kontrol je preverovanie dodržiavania povinností ustanovených v zákone č. 314/2001 Z. z. :

- a) v objektoch právnickej osoby a fyzickej osoby-podnikateľa, v ktorých nevykonáva štátny požiarne dozor okresné riaditeľstvo a
- b) v rodinných domoch okrem bytov, obytných domoch okrem bytov a v iných stavbách vo vlastníctve alebo v užívaní fyzických osôb.

Obec vytvára na vykonávanie preventívnych protipožiarnych kontrol kontrolné skupiny obce, do ktorých zaraďuje fyzické osoby s ich súhlasom, pričom prihliada najmä na ich odborné predpoklady. Obec ustanovuje vedúceho kontrolnej skupiny obce po prerokovaní s Dobrovoľnou požiarou ochranou a zabezpečuje ich školenie.

Obec upozorňuje prostredníctvom kontrolných skupín obce pri vykonávaní preventívnych protipožiarnych kontrol fyzické osoby a príslušných zamestnancov právnickej osoby a fyzickej osoby-podnikateľa na zistené nedostatky, požaduje ich odstránenie bez zbytočného odkladu a na tieto účely poskytuje potrebné informácie a vysvetlenia. Nedostatky, ktoré nemožno odstrániť bez zbytočného odkladu, kontrolné skupiny obce oznamujú obci, ktorá rozhodnutím uloží lehoty na odstránenie nedostatkov.

Okrem toho obec musí plniť povinnosti na úseku ochrany pred požiarimi ako každá iná právnická osoba, ale to nie je predmetom tejto analýzy. Obec zabezpečuje prostredníctvom preventívnej požiarnej ochrany obce plnenie týchto povinností:

- organizovanie a vyhodnocovanie preventívnych protipožiarňch kontrol v obci,
- školenie kontrolných skupín obce,
- vypracovanie dokumentácie ochrany pred požiarňmi obce okrem dokumentácie hasičskej jednotky,
- vykonávanie preventívno-výchovnej činnosti v obci.

Odborná spôsobilosť na úseku ochrany pred požiarňmi

Odborná spôsobilosť na úseku ochrany pred požiarňmi (ďalej len „odborná spôsobilosť“) je vzdelanie a súhrn teoretických vedomostí, praktických skúseností a znalosť všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sú potrebné na vykonávanie činností preventívára požiarnej ochrany, technika požiarnej ochrany alebo špecialistu požiarnej ochrany.

Odbornú spôsobilosť preventívára požiarnej ochrany obce alebo technika požiarnej ochrany môže získať fyzická osoba s úplným stredným vzdelaním. Odbornú spôsobilosť overuje a osvedčenie o odbornej spôsobilosti vydáva preventívárovi požiarnej ochrany obce okresné riaditeľstvo.

4.4 Hasičské jednotky

Zdolávanie požiarov, záchranné práce vykonáva Hasičský a záchranný zbor SR, ale tiež závodný hasičský útvar a dobrovoľný hasičský zbor obce (ďalej aj ako „hasičské jednotky“). V dobrovoľnom hasičskom zbore obce sú jeho členmi spravidla členovia Dobrovoľnej požiarnej ochrany. Podrobnosti o organizácii a riadení hasičských jednotiek ustanovuje vyhláška MV SR č. 611/2006 Z.z. o hasičských jednotkách.

Dobrovoľný hasičský zbor obce

Obec zriaďuje na plnenie úloh súvisiacich s likvidáciou požiarov a vykonávaním záchranných prác dobrovoľný hasičský zbor obce. Obec však nemusí zriaďiť dobrovoľný hasičský zbor obce vtedy, ak počet obyvateľov obce je menší ako 500 alebo ak na základe dohody medzi obcou a Hasičským a záchranným zborom, právnickou osobou alebo fyzickou osobou –

podnikateľom so sídlom v obci alebo občianskym združením zaradeným do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov bude plniť aj úlohy dobrovoľného hasičského zboru obce.

Ako príklad dobrej medziobecnej spolupráce obce môžu zriadiť na základe písomnej dohody spoločný dobrovoľný hasičský zbor obce po prerokovaní s územne príslušným krajským riaditeľstvom. Ak obec nezriaďuje dobrovoľný hasičský zbor obce alebo nemá spoločne zriadený dobrovoľný hasičský zbor obce, zriaďuje protipožiarnu hliadku obce. Členom dobrovoľného hasičského zboru obce môže byť len osoba staršia ako 18 rokov, zdravotne spôsobilá a spôsobilá na právne úkony.

4.5 Celoplošné rozmiestnenie síl a prostriedkov

Obec môže požiadať o zaradenie dobrovoľného hasičského zboru obce do kategórie dobrovoľných hasičských zborov obce prostredníctvom Dobrovoľnej požiarnej ochrany. Dobrovoľná požiarňa ochrana predloží všetky žiadosti obcí do 31. októbra územne príslušnému krajskému riaditeľstvu. Ak dobrovoľný hasičský zbor obce zaradený do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov nie je schopný plniť podmienky jeho zaradenia, obec musí bez zbytočného odkladu túto skutočnosť oznámiť krajskému riaditeľstvu.

Celoplošné rozmiestnenie síl a prostriedkov je systém organizácie a rozmiestnenia hasičských jednotiek v závislosti od stupňa nebezpečenstva katastrálneho územia jednotlivých obcí. Do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov môžu byť, okrem hasičských jednotiek, zaradené aj občianske združenia, ktoré sa zúčastňujú na plnení úloh podľa tohto zákona.

Vyhláška MV SR č. určuje podrobnosti o zriaďovaní dobrovoľného hasičského zboru obce, kategórie dobrovoľných hasičských zborov obce, podrobnosti o zaraďovaní dobrovoľných hasičských zborov obce do kategórií, postupe pri určovaní počtu členov dobrovoľného hasičského zboru obce a o materiálno-technickom vybavení dobrovoľného hasičského zboru obce.

4.6 Úlohy hasičskej jednotky

Hasičská jednotka okrem už uvedených činností najmä

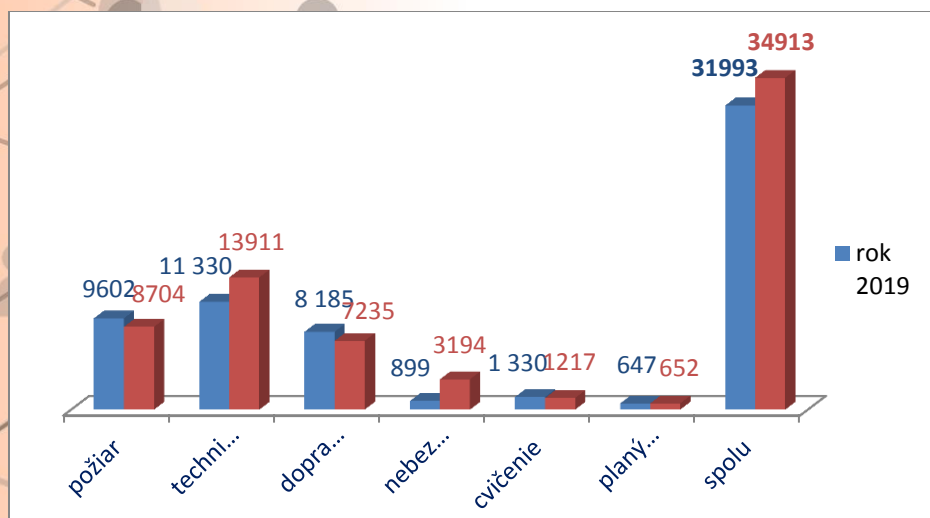
- a) zabezpečuje akcieschopnosť hasičskej techniky a vecných prostriedkov,
- b) vykonáva v určenom rozsahu odbornú prípravu svojich zamestnancov a členov,
- c) informuje bez zbytočného odkladu o výjazde na zásah a zasiela správy o svojich zásahoch krajskému riaditeľstvu.

Člen hasičskej jednotky je povinný

- a) podriaďiť sa pri svojej činnosti príkazom veliteľa hasičskej jednotky,
- b) zúčastňovať sa v určenom rozsahu na odbornej príprave a preverení fyzickej zdatnosti a odborných znalostí,
- c) podrobiť sa preventívnej zdravotnej prehliadke.

Člen hasičskej jednotky môže samostatne vykonávať práce pri zdolávaní požiarov a pri vykonávaní záchranných prác až po absolvovaní základnej odbornej prípravy a po vykonaní záverečnej skúšky. Ako odborné služby hasičskej jednotky sa zriaďujú strojná služba, protiplynová služba a spojovacia služba; v mestskom hasičskom a záchrannom zbore sa zriaďuje aj hasičská záchranná služba a povodňová záchranná služba.

Graf 4: Vývoj zásahovej činnosti hasičských jednotiek v SR v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: HZaZ SR

Tabuľka 2: Vývoj zásahovej činnosti hasičských jednotiek v SR v rokoch 2019 a 2020

	rok 2019	rok 2020	Rozdiel
Požiar	9 602	8 704	- 898
technický zásah	11 330	13 911	+ 2 581
dopravná nehoda	8 185	7 235	- 950
nebezpečná látka	899	3 194	+ 2 295
Cvičenie	1 330	1 217	-113
planý poplach	647	652	+ 5
Spolu	31 993	34 913	+ 2 920

Zdroj: HZaZ SR

Pravidelné vzdelávanie - Odborná príprava a overovanie vedomostí

Odbornú prípravu členov hasičských jednotiek tvorí teoretická príprava, praktický výcvik a fyzická príprava. Súčasťou fyzickej prípravy zamestnancov je tiež hasičský šport.

Odborná príprava členov hasičských jednotiek sa člení na

- základnú,
- zdokonaľovaciú,
- špecializovanú,
- cyklickú.

Účasť členov hasičských jednotiek na odbornej príprave vo svojom pracovnom čase sa považuje za prekážku v práci z dôvodu všeobecného záujmu. Overovanie vedomostí členov hasičských jednotiek pri skončení základnej prípravy vykonáva zriaďovateľ. Podrobnosti o

vykonávaní odbornej prípravy hasičských jednotiek, jej rozsahu a obsahu, o preverovaní fyzickej zdatnosti a odborných znalostí a o vykonávaní hasičského športu, okruh funkcií, ktoré sa podrobujú overovaniu odbornej spôsobilosti, a postup overovania odbornej spôsobilosti ustanoví všeobecne záväzný právny predpis.

Samostatnou kapitolou je sú otázky súvisiace s náhradou škody. Jej súčasťou je aj odškodňovanie úrazov hasičov.

Štát uhradí fyzickej osobe škodu na zdraví, ktorá jej vznikla pri činnosti v hasičskej jednotke alebo v kontrolnej skupine obce alebo jej vznikla v súvislosti s pomocou, ktorú poskytovala pri zdolávaní požiaru alebo pri odstraňovaní jeho následkov, alebo pri cvičení hasičskej jednotky (ďalej len „poškodený“), a to podľa predpisov o odškodňovaní pracovných úrazov, ak poškodenému nevznikol nárok na náhradu tejto škody už z pracovnoprávneho vzťahu. Náhradu škody podľa odseku 1 poskytuje v zastúpení štátu krajské riaditeľstvo, v ktorého územnom obvode došlo ku škode na zdraví poškodeného.

4.7 Dobrovoľná požiarna ochrana

Na plnenie úloh na úseku ochrany pred požiarmi sa fyzické osoby môžu združovať v Dobrovoľnej požiarnej ochrane. Úlohou je pomáhať štátnym orgánom, obciam, právnickým osobám a fyzickým osobám- podnikateľom pri plnení ich úloh na úseku ochrany pred požiarmi.

Ministerstvo vnútra SR a iné ústredné orgány spolupracujú s Dobrovoľnou požiarnou ochranou najmä pri

- spracúvaní návrhov predpisov o ochrane pred požiarmi, ktoré súvisia s činnosťou dobrovoľných hasičských zborov obce, preventívárov požiarnej ochrany obcí a kontrolných skupín obcí,
- určovaní zamerania, zabezpečovaní a vykonávaní preventívno-výchovnej, propagačnej a edičnej činnosti,
- zabezpečovaní odbornej prípravy veliteľov dobrovoľných hasičských zborov obce,
- zabezpečovaní výchovy detí a mládeže v oblasti ochrany pred požiarmi

Obec spolupracuje s Dobrovoľnou požiarnou ochranou najmä pri

- a) zabezpečovaní odbornej prípravy strojníkov a členov dobrovoľného hasičského zboru obce a členov kontrolných skupín obce,
- b) zriaďovaní a zabezpečovaní činnosti dobrovoľných hasičských zborov obce a pri údržbe ich materiálno-technického vybavenia,
- c) vypracúvaní požiarného poriadku obce a dokumentácie o činnosti dobrovoľného hasičského zboru obce,
- d) rozvíjaní fyzickej zdatnosti členov dobrovoľných hasičských zborov obce prostredníctvom taktických cvičení a previerok fyzickej zdatnosti a odbornej pripravenosti,
- e) zabezpečovaní materiálno-technického vybavenia dobrovoľných hasičských zborov obce,
- f) výbere odborne spôsobilých osôb do funkcie veliteľa dobrovoľných hasičských zborov obce a preventívárov požiarnej ochrany obce,
- g) plnení úloh na úseku civilnej ochrany obyvateľstva.

Hlavným cieľom Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky je budovať, organizovať a zdokonaľovať dobrovoľné hasičstvo na území Slovenskej republiky v duchu stanova právnych noriem z oblasti ochrany pred požiarmi, a to najmä:

- zásahovej činnosti a technickej pomoci,
- protipožiarnej prevencie a výchovy pri predchádzaní požiarom,
- odbornej prípravy, školenia, výcviku a previerok pripravenosti dobrovoľných hasičských zborov,
- výchovy detí a mládeže,
- spolupráce so samosprávou a právnickými osobami,
- civilnej ochrany obyvateľstva,

- verejno-prospešnej a kultúrnej činnosti,
- zveľaďovania dedičstva a histórie požiarnej ochrany.

V minulosti i dnes je základnou organizačnou jednotkou Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky dobrovoľný hasičský zbor. V súčasnej dobe je na Slovensku 2221 DHZ s počtom 81.000 členov. Tieto dobrovoľné hasičské zbory podľa územného princípu tvoria územné organizácie Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR. Tiež je ustanovených 8 krajských výborov, a to na delegačnom princípe. Každý kraj má zastúpenie v Prezídiu Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR.

4.8 Rozdiel medzi DHZO a DHZ

DHZO je hasičská jednotka. Každá obec nad 500 obyvateľov je totiž povinná podľa zákona o ochrane pred požiarmi zriadiť vlastný dobrovoľný hasičský zbor obce na zdoľávanie požiarov a vykonávanie záchranných prác, udržiavať jeho akcieschopnosť a zabezpečovať jeho materiálno-technické vybavenie.

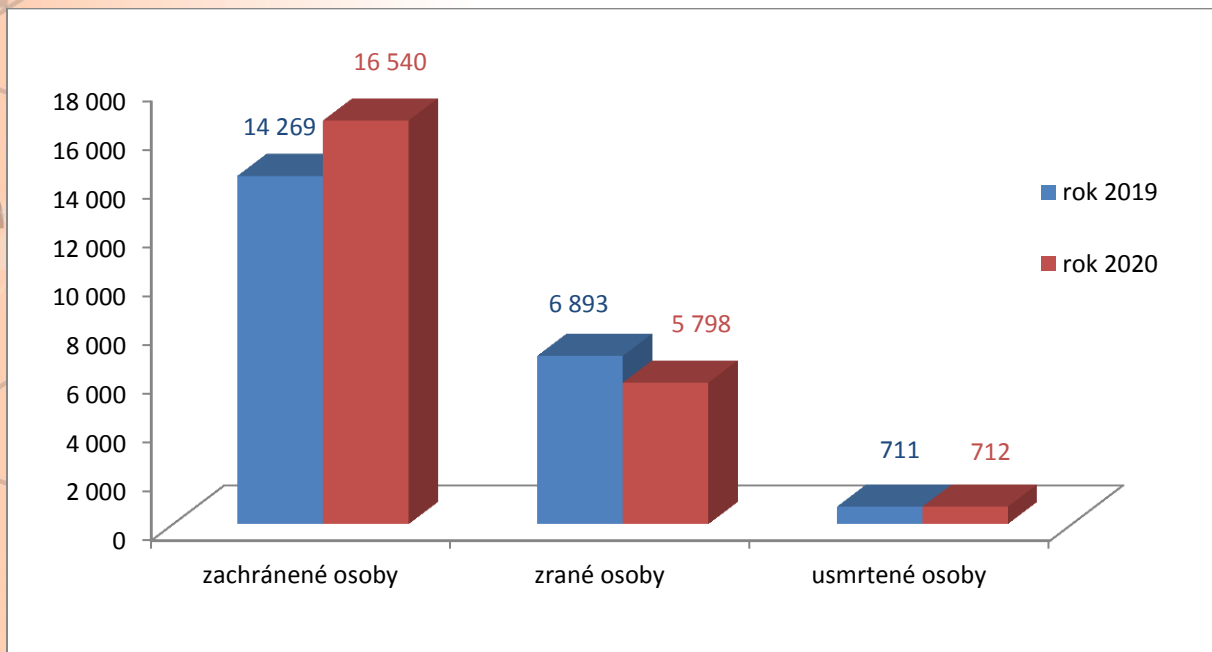
Členom DHZO môže byť len osoba staršia ako 18 rokov, zdravotne spôsobilá a spôsobilá na právne úkony. Musí sa zúčastňovať na odbornej príprave.²⁰

DHZO sú zaraďované krajskými riaditeľstvami HaZZ do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov hasičských jednotiek na území Slovenskej republiky. Aktuálne je tam zaradených 1 865 DHZO s približne 20 000 členmi, čo tvorí naozaj úctyhodnú „armádu“ mužov a žien pripravených pomáhať.

Dobrovoľné hasičské zbory (DHZ) sú základnými organizačnými jednotkami Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky, ktorá je občianskym združením. Jej postavenie a úlohy upravuje zákon o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky. Cieľom DPO SR je výchova a príprava obyvateľstva k ochrane pred požiarmi a nežiaducimi udalosťami.

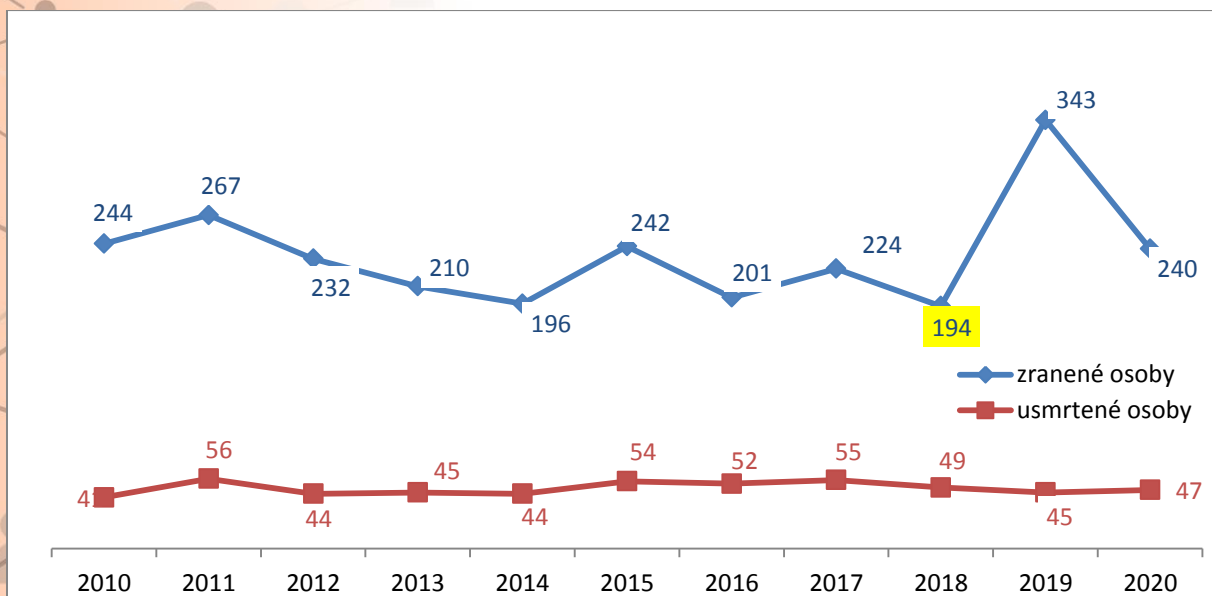
²⁰ <https://dposr.sk/index.php>.

Graf 5: Zachránené, zranené a usmrtené osoby pri hasičských zásahoch v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: HZaZ SR

Graf 6: Zranené a usmrtené osoby pri požiaroch v rokoch 2010 - 2020

Zdroj: HZaZ SR

4.9 Požiarna prevencia

Základným princípom požiarnej prevencie je vytváranie a rozvíjanie podmienok na zabezpečenie účinnej ochrany života a zdravia osôb i majetkových hodnôt pred požiarimi, ako aj ich efektívne zdolávanie vrátane poskytovania pomoci pri týchto udalostiach.

Oblasť požiarnej prevencie a zabezpečovanie základných opatrení na predchádzanie vzniku požiarov sa v súčasnosti rieši viacerými spôsobmi. Predovšetkým ide o úlohy, povinnosti a kompetencie obsiahnuté v zákone č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov, ktorý bol za obdobie svojej účinnosti už niekoľkokrát novelizovaný. Zmeny sa týkali najmä zabezpečovania základných povinností na úseku ochrany pred požiarimi právnickými osobami, respektíve fyzickými osobami, ako aj realizácie opatrení a kompetencií zo strany orgánov štátnej správy na úseku ochrany pred požiarimi.

Potreba účinnejšieho uplatňovania základných povinností právnických osôb a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku požiarov vyplýva z negatívneho vývoja požiarovosti na území Slovenskej republiky za ostatné obdobie. Súčasne je potrebné zo strany orgánov štátnej správy na úseku ochrany pred požiarimi na všetkých stupňoch realizovať nové a efektívnejšie metódy pôsobenia na uvedené subjekty.

Aj z tohto dôvodu sa pristúpilo v roku 2008 k ďalšej novelizácii zákona o ochrane pred požiarimi, ktorá bola uverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 199/2009 s účinnosťou od 1. júla 2009. Novela spresňuje niektoré povinnosti právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov v súvislosti s vlastníctvom, správou alebo užívaním lesa, ako aj povinností vlastníkov a správcov bytových domov. Jednoznačne sú vymedzené tie úlohy, ktoré musia zabezpečovať spoločenstvá vlastníkov bytov, respektíve správcovia pri prevádzke a užívaní týchto stavieb. Spomenuté zmeny umožnia účinnejšiu kontrolu uvedených subjektov pri prevádzkovaní stavieb alebo pri užívaní lesov a hospodárení v nich.

V novele sú nanovo upravené splnomocňovacie ustanovenia na vydávanie všeobecne záväzných právnych predpisov s technickým obsahom, ktoré budú riešiť podrobnosti o právach a povinnostiach právnických osôb i fyzických osôb - občanov. Novo sú definované aj niektoré kompetencie orgánov štátnej správy na úseku ochrany pred požiarmi pri vykonávaní štátneho požiarného dozoru. Upravené sú aj viaceré ustanovenia týkajúce sa hasičských jednotiek.

V roku 2014 sa pristúpilo k ďalšej novele zákona o ochrane pred požiarmi, ktorá bola uverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 129/2015. Návrh novely zákona reaguje na výsledky výkonu štátneho požiarného dozoru a na poznatky a zmeny v oblasti zabezpečovania činností na úseku ochrany pred požiarmi. Predmetná novela podrobnejšie upravuje a dopĺňa práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov v súvislosti s inštaláciou a prevádzkovaním tzv. požiarotechnických zariadení, ako aj niektoré ustanovenia, ktorých zmeny vyplynuli z aplikácie zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v praxi. Novela zákona taktiež nanovo ustanovuje podmienky a postup pri overovaní vedomostí a vydávaní osvedčení o odbornej spôsobilosti na úseku ochrany pred požiarmi. Zavádzajú sa podmienky na uznávanie odbornej kvalifikácie na vykonávanie činností preventívára požiarnej ochrany, technika požiarnej ochrany a špecialistu požiarnej ochrany a taktiež podmienky pôsobenia hosťujúceho technika požiarnej ochrany a špecialistu požiarnej ochrany na území Slovenskej republiky. Novela upravuje zoznam požiarotechnických zariadení a v súvislosti s prevádzkou požiarotechnických zariadení sa zavádza registračná povinnosť pre zhotoviteľa požiarotechnického zariadenia, a to ešte pred jeho prvým zabudovaním do stavby. Zavádzajú sa správne poplatky za vykonanie skúšky na získanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti špecialistu požiarnej ochrany a technika požiarnej ochrany, za vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti, ako aj za konanie o udelenie oprávnenia na vykonávanie odbornej prípravy. Účinnosť novely zákona je od 1. septembra 2015, okrem povinnosti zaregistrovať požiarotechnické

zariadenie pred jeho prvým zabudovaním do stavby, ktorá nadobúda účinnosť 1. januára 2016.

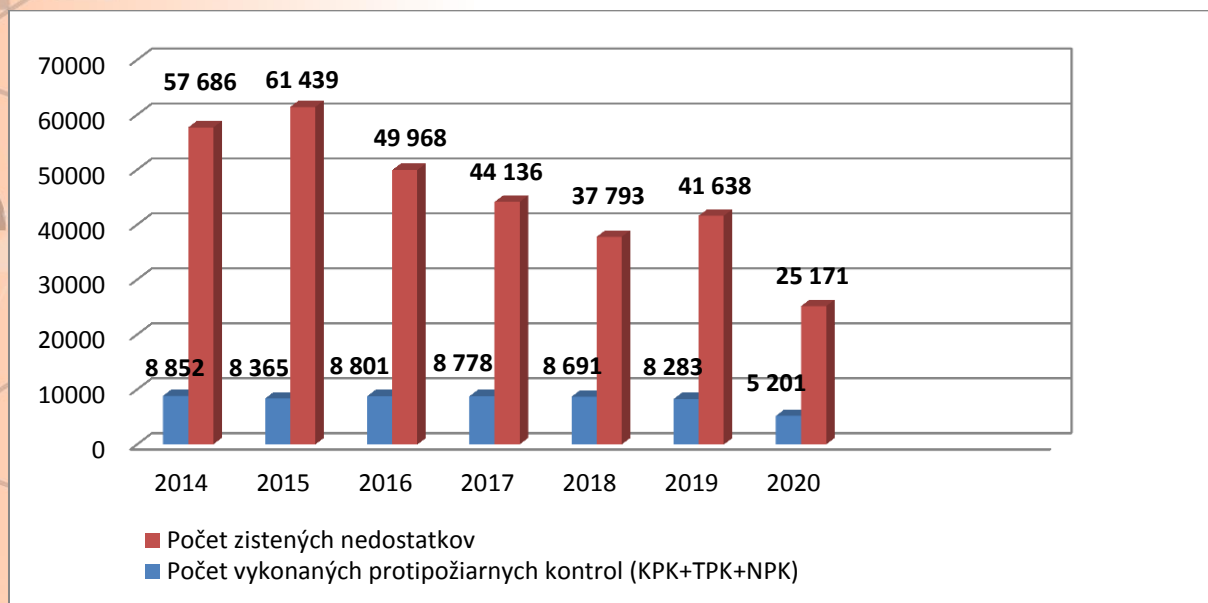
Súčasne došlo k niektorým legislatívnym zmenám aj v základných vykonávacích predpisoch, ktoré podrobne upravujú ustanovenia zákona týkajúce sa požiarnej prevencie zmena č. 202/2015 Z. z. a hasičských jednotiek zmena č. 201/2015 Z. z. Nadväzne je v pláne pripravovať novely, respektíve vydať nové aj niektoré všeobecne záväzné právne predpisy s technickým obsahom.

Možno konštatovať, že existujúci právny rámec systému ochrany životov, zdravia a majetku vytvára dostatočný priestor a stanovuje zodpovedajúce podmienky aj na plnenie úloh súvisiacich s ochranou pred požiarmi. Zároveň je však potrebné neustále analyzovať potenciálne problémy, najmä vzhľadom na nové vývojové trendy, napríklad v oblasti stavebníctva (výstavba nových multifukčných stavieb a tunelov) i pokiaľ ide o nové technické a technologické zariadenia, používanie a manipuláciu s horľavými látkami i ďalšie. Z tohto dôvodu bude nevyhnutné prispôbovať, respektíve prepracovávať aj ďalšie súvisiace všeobecne záväzné právne predpisy s technickým obsahom.

Nemenej dôležité je aj účinné preventívno-výchovné pôsobenie orgánov štátnej správy na širokú verejnosť a osobitne vo vzťahu k mládeži. V ostatných troch rokoch boli realizované viaceré projekty a programy zo strany krajských i okresných riaditeľstiev Hasičského a záchranného zboru v základných školách. Našou snahou je doceliť v spolupráci s Ministerstvom školstva SR zakomponovanie problematiky ochrany pred požiarmi aj do učebných osnov pre žiakov základných škôl.

Proces zefektívňovania činnosti v oblasti požiarnej prevencie je podmienený viacerými faktormi. Patrí k nim aj odborná pripravenosť členov hasičských jednotiek pôsobiacich na úseku požiarnej prevencie. Preto je potrebné vytvárať vhodné podmienky aj na skvalitňovanie ich ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy. Dôležitá je tiež výmena informácií a získavanie nových skúseností a poznatkov z tejto oblasti, najmä v krajinách EÚ, s cieľom zabezpečiť účinnejšiu ochranu životov a zdravia ľudí i majetku pred požiarmi.

Graf 7: Počet vykonaných protipožiarňch kontrol a zistených nedostatkov v rokoch 2014 – 2020

Zdroj: HZaZ SR

Na úseku prevencie sa riadime týmito právnymi predpismi:

- Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov,
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 478/2008 Z. z. o vlastnostiach, konkrétnych podmienkach prevádzkovania a zabezpečenia pravidelnej kontroly požiarneho uzáveru
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 401/2007 Z. z. o technických podmienkach a požiadavkách na protipožiarnu bezpečnosť pri inštalácii a prevádzkovaní palivového spotrebiča, elektrotepelného spotrebiča a zariadenia ústredného vykurovania a pri výstavbe a používaní komína a dymovodu a o lehotách ich čistenia a vykonávania kontrol
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 258/2007 Z. z. o požiadavkách na protipožiarnu bezpečnosť pri skladovaní, ukladaní a pri manipulácii s tuhými horľavými látkami

- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 169/2006 Z. z. o konkrétnych vlastnostiach stabilného hasiaceho zariadenia a polostabilného hasiaceho zariadenia a o podmienkach ich prevádzkovania a zabezpečenia ich pravidelnej kontroly
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 699/2004 Z. z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a užívaní stavieb,
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 726/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vlastnosti elektrickej požiarnej signalizácie, podmienky jej prevádzkovania a zabezpečenia jej pravidelnej kontroly
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 124/2000 Z. z., ktorou sa ustanovujú zásady požiarnej bezpečnosti pri činnostiach s horľavými plynmi a horenie podporujúcimi plynmi

Veľmi dôležitým metodickým nástrojom na určenie správneho postupu hasičskej jednotky sú aj interné akty riadenie - Rozkazy a pokyny prezidenta Hasičského a záchranného zboru:

- Rozkaz prezidenta HaZZ č. 8/2007 o ochrane lesov pred požiarimi.
- Rozkaz prezidenta HaZZ č. 20/2013, ktorým sa mení rozkaz prezidenta HaZZ č. 8/2007 o ochrane lesov pred požiarimi
- Rozkaz prezidenta HaZZ č. 26/2016, ktorým sa mení rozkaz prezidenta Hasičského a záchranného zboru č. 8/2007 o ochrane lesov pred požiarimi v znení rozkazu prezidenta Hasičského a záchranného zboru č. 20/2013
- Rozkaz prezidenta HaZZ č. 5/2019, ktorým sa mení rozkaz prezidenta Hasičského a záchranného zboru č. 8/2007 o ochrane lesov pred požiarimi v znení neskorších predpisov
- Pokyn prezidenta HaZZ č. 30/2016 o vykonávaní kontrolnej činnosti v rámci štátneho požiarneho dozoru

- Overovanie odbornej spôsobilosti (špecialista požiarnej ochrany, technik požiarnej ochrany, preventivár požiarnej ochrany obce)
- Pokyn prezidenta HaZZ č. 20/2015 o overovaní odbornej spôsobilosti a o uznávaní odborných kvalifikácií na vykonávanie činnosti špecialistu požiarnej ochrany, technika požiarnej ochrany a preventivára požiarnej ochrany obce.
- Pokyn prezidenta HaZZ č. 25/2015, ktorým sa mení a dopĺňa pokyn prezidenta Hasičského a záchranného zboru č. 20/2015 o overovaní odbornej spôsobilosti a o uznávaní odborných kvalifikácií na vykonávanie činnosti špecialistu požiarnej ochrany, technika požiarnej ochrany a preventivára požiarnej ochrany obce
- Pokyn prezidenta HaZZ č. 9/2018, ktorým sa mení pokyn prezidenta Hasičského a záchranného zboru č. 20/2015 o overovaní odbornej spôsobilosti a o uznávaní odborných kvalifikácií na vykonávanie činnosti špecialistu požiarnej ochrany, technika požiarnej ochrany a preventivára požiarnej ochrany obce v znení pokynu prezidenta Hasičského a záchranného zboru č. 25/2015

Veľmi dôležitým metodickým, ako aj edukačným nástrojom na sú aj tzv. rady a odporúčania:

- Spaľovanie horľavých látok na voľnom priestranstve a vypaľovanie porastov bylín, kríkov a stromov
- Ochrana lesov pred požiarmi
- Riziko vzniku požiaru spojené s prevádzkovaním palivových a elektrotepelných spotrebičov a používaním komínov a dymovodov
- Všeobecné zásady protipožiarnej bezpečnosti pri podujatiach, na ktorých sa zúčastňuje väčší počet osôb a spôsob ich zabezpečenia
- Upozornenie Prezídia HaZZ na dodržiavanie ustanovení vyplývajúcich z predpisov na úseku ochrany pred požiarmi v bytových domoch
- Všeobecné zásady protipožiarnej bezpečnosti k zabezpečeniu ochrany úrody pred požiarmi v žatevnom období

4.10 Spolupráca dobrovoľných a profesionálnych hasičov

Pomoc dobrovoľných hasičov pri záchrane životov a majetku je nenahraditeľná, či už sú to požiare, povodne, snehové kalamity alebo najnovšie aj pandémie COVID-19. Svedčia o tom aj štatistiky výjazdov profesionálnych hasičov v spolupráci s dobrovoľnými hasičskými zbormi obcí (DHZO), ktoré z roka na rok rastú. Vlni ich bolo takmer 5 400. To je nárast o viac ako 170 percent v porovnaní s rokom 2016. Inak povedané: minulý rok zhruba každý šiesty výjazd bol aj v spolupráci s DHZO.

Aj tieto čísla ukazujú, že investície do podpory dobrovoľných hasičov sú najlepšou prevenciou pred škodami, ktoré môžu mimoriadne udalosti napáchať. Vracajú sa nám v podobe zachránených ľudských životov a materiálnych hodnôt.

Obrázok 13: Výjazdy hasičov

KDE VŠADE ZASAHUJÚ DOBROVOLNÍ HASIČI Z DHZO?

- Dobrovoľní hasiči (členovia DHZO) poskytujú nevyhnutnú pomoc profesionálnym hasičom napríklad v prípade vzniku rozsiahlych požiarov či už v prírodnom prostredí, na skládkach odpadov alebo v priestoroch výrobných hál, družstiev a skladísk.
- V prípade potreby sú často zvolávaní aj na pomoc pri požiaroch bytových alebo rodinných domov alebo pri vzniku kalamitných situácií ako povodne, snehové kalamity alebo víchrice.

- Okrem pomoci s hasiacimi prácami pomáhajú pri požiaroch aj s kyvadlovou dopravou vody na požiarisko.
- Po skončení zásahu mnohokrát vykonávajú v prípade potreby monitoring požiariska, aby tak nedošlo k opätovnému rozhoreniu požiaru.

Spolupráca s Ministerstvom vnútra SR, ktoré podporuje dobrovoľných hasičov, je nasledovná

- Ministerstvo vnútra podporuje každoročne činnosť dobrovoľných hasičských zborov obcí dotáciami zo štátneho rozpočtu.
- Akcieschopnosť dobrovoľných hasičov sme zvýšili v minulých rokoch aj ich vybavením novou technikou, či už sú to vozidlá Iveco Daily alebo protipovodňové vozíky. Na tento účel sme využili aj pomoc z fondov EÚ.
- Finančné prostriedky išli aj do renovácie staršej hasičskej techniky DHZO.
- Z roka na rok rastie i počet spoločných cvičení profesionálnych a dobrovoľných hasičov.

Pre porovnanie a správne porozumenie významu prevencie uvádzame ako príklad Výsledky plnenia úloh na úseku požiarnej prevencie v SR za rok 2019:

Komplexné protipožiarne kontroly

- počet kontrol 2 918
- počet nedostatkov 30 277
- tematické protipožiarne kontroly
- počet kontrol 1 858
- počet nedostatkov 10 416

Následné protipožiarne kontroly

- počet kontrol 3 507
- počet nedostatkov 945

Celkovo v roku 2019

- počet kontrol 8 283
- počet nedostatkov 41 638

Uložené sankcie

- právnickým osobám, fyzickým osobám-podnikateľom počet pokút 208 – celková suma pokút 200 820 €
- fyzickým osobám - počet pokút 590 – celková suma pokút 15 488 €

Najčastejšie zisťované nedostatky pri protipožiarnej kontrolách v roku 2019

Organizačné nedostatky:

- projektová dokumentácia protipožiarnej bezpečnosti stavby nie je v súlade so skutočným stavom,
- nevykonávanie preventívnych protipožiarnej prehliadok,
- neaktuálna a nekompletná dokumentácia ochrany pred požiarom (neaktualizované telefónne čísla v požiarnej poplachových smerniciach, neaktuálne zoznamy protipožiarnej hliadok, neúplné grafické časti evakuačných plánov, požiarnej evakuačný plán neobsahoval vyznačenie miesta, kde sa evakuované osoby budú sústreďovať),
- neumiestnená grafická časť požiarnej evakuačného plánu pri vstupe na podlažie,
- neoznačenie únikových východov a smeru únikových ciest,
- uzamknutý únikový východ,
- neoznačené a neudržiavané trvale voľné únikové cesty, únikové východy a zásahové cesty - v únikových cestách sa nachádzal tovar a iný materiál tak, že únikové cesty boli zúžené a nebola dodržaná ich minimálna šírka stanovená riešením protipožiarnej bezpečnosti stavby.

Technické nedostatky:

- chýbajúca resp. nekompletná sprievodná dokumentácia požiarnych zariadení,
 - nevykonanie pravidelnej kontroly požiarnych zariadení,
 - nepredloženie osobitného oprávnenia na kontrolu požiarnotechnického zariadenia,
 - osoby vykonávajúce predpísané kontroly neboli preukázateľne zaškolené výrobcom, splnomocneným zástupcom alebo fyzickou osobou, ktorá má osobitné oprávnenie o odbornej spôsobilosti, Prenosné hasiace prístroje:
 - neprístupný / čiastočne zatarasený prístup k stanovištiu prenosného hasiaceho prístroja,
 - neumiestnenie prenosného hasiaceho prístroja na stanovišti, Hydranty:
 - obmedzený prístup k hadicovému zariadeniu,
 - chýbajú tlakové skúšky požiarnych hadíc v nástenných hydrantoch s plochou hadicou.
- Elektrická požiarna signalizácia:
- neprístupný tlačidlový hlásič elektrickej požiarnej signalizácie,

Požiarne uzávery:

- nenainštalované resp. chýbajúce požiarne uzávery,
- neboli akcieschopné požiarne uzávery na únikových cestách (chýbajúce samozatvárače, nefunkčné koordinátory, poškodené uzávery, chýbajúca tesniaca páska),
- na požiarnej uzávere chýbalo označenie, Núdzové osvetlenie:
 - nefunkčné svietidlo núdzového osvetlenia,
- Horľavé látky: 3
- pri manipulácii s horľavými látkami a horenie podporujúcimi látkami, ako aj pri ich ukladaní a skladovaní nie sú dodržiavané požiadavky na protipožiarne bezpečnosť – chýbajúce označenia skladov, nádrží, tlakových nádob, prepravných obalov,
- v skladoch boli umiestnené predmety nesúvisiace s prevádzkou skladu, Komíny a vykurovacie telesá:
 - nezabezpečenie kontroly a čistenia komínov a dymovodov v stanovených lehotách,

- nedodrжанá bezpečná vzdialenosť vykurovacieho telesa od horľavej stavebnej konštrukcie.

ROK 2019 - Vyhodnotenie protipožiarneho kontrol stavieb poskytujúcich sociálne služby formou ubytovania podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (spolupráca s Kanceláriou verejného ochrancu práv).

V súvislosti s touto kontrolnou činnosťou bolo vykonaných bolo 849 kontrol, v rámci ktorých bolo zistených 5 464 nedostatkov (1 881 organizačných nedostatkov a 3 583 nedostatkov technického charakteru). Boli zistené tieto závažné nedostatky:

- nedodržavanie požiadaviek protipožiarnej bezpečnosti stavby pri užívaní stavby (riešenia protipožiarnej bezpečnosti stavby neuvažujú s osobami neschopnými samostatného pohybu, pričom v týchto zariadeniach sa nachádzajú prevažne takéto osoby),
- nevykonaná zmena účelu užívania v nadväznosti na stavebný zákon a s tým súvisiaci nevyhovujúci stavebný stav objektu pre potreby súčasného spôsobu užívania (napr. objekt je v stave, v akom bol pôvodne užívaný na účely hotelového zariadenia, ale v súčasnosti je takmer výlučne obsadený osobami neschopnými samostatného pohybu, t.j. objekt nespĺňa podmienky kladené na evakuáciu takýchto osôb predpismi na úseku ochrany pred požiarmi),
- skutočný počet imobilných obyvateľov v zariadeniach nie je v súlade s počtom, na ktorý bola stavba dimenzovaná z hľadiska požiarnej ochrany, vo väčšine prípadov tento počet prevyšuje projektovaný počet a aj z toho dôvodu nestačia opatrenia, ktoré boli schválené pri projektovaní a realizácii stavieb určených na sledovaný účel (vek ubytovaných sa zvyšuje, pribúdajúcim vekom sa znižuje mobilita, čo má za následok napr. problémy pri prípadnej potrebnej evakuácii osôb), - priestory stavieb tvoriace jeden požiarny úsek (u stavieb, ku ktorým nebolo predložené riešenie PBS), hoci by bolo vhodné ich rozdeliť na samostatné požiarné úseky.

- Početné stavy zamestnancov týchto zariadení, hlavne na nočných zmenách, sú absolútne nedostačujúce a nie sú reálne schopné vykonať a zabezpečiť účinnú a rýchlu evakuáciu ohrozených osôb (často neschopných pohybu alebo s obmedzenou schopnosťou pohybu) v prípade požiaru alebo inej nežiaducej udalosti. Evakuačné plány nezohľadňujú minimálny počet zamestnancov najmä v noci, nie sú uvedené prostriedky a spôsob, akým sa bude evakuácia vykonávať (v mnohých prípadoch sú v budove len jeden – dvaja zamestnanci, čo pre prípadnú evakuáciu nestačí),
- niektoré budovy, v ktorých sú umiestnení klienti nevyhovujú z hľadiska potrieb evakuácie v prípade nežiaducej udalosti. Jedná sa vo väčšine prípadov o staršie budovy, ktoré v minulosti neboli projektované pre účely zariadení sociálnych služieb alebo boli na daný účel postavené začiatkom minulého storočia a nedošlo u nich k žiadnej podstatnej rekonštrukcii. Zároveň niektoré budovy boli postavené na iný účel (robotnícke ubytovne, administratívne budovy) a začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia boli dodatočne bez náležitých úprav skolaudované ako „domovy dôchodcov“ pre mobilných seniorov. Niektoré objekty boli skolaudované ako penzióny pre seniorov, kde mali byť ubytovaní iba mobilní klienti. V súčasnosti sú v daných objektoch ubytovaní aj imobilní klienti,
- evakuácia imobilných osôb v takmer všetkých zariadeniach, ktoré sa prevádzkujú vo viacpodlažných budovách, nie je fyzicky možná, nakoľko v objektoch nie sú inštalované evakuačné výťahy.

5 CIVILNÁ OCHRANA POTREBUJE LOKÁLNE PARTNERSTVÁ A ŠTÁTNU GESCIU

Civilnú ochranu je potrebné vnímať ako systém úloh a opatrení, ktorých zameraním je ochrana života a tiež zdravia, ale aj majetku a rovnako aj utváranie podmienok na prežitie pri mimoriadnych udalostiach a situáciách. Pre jej úspešné nastavenie, manažovanie a zvládnutie krízových situácií má v tomto systéme mimoriadne dôležité miesto koordinácia s komunikáciou, a tiež úzka spolupráca medzi miestnou územnou samosprávou a štátnou

správou. Aktuálne obdobie odhalilo viacero problémov, ktoré vidíme tak v prírodných a živelných pohromách či priemyselných haváriách, ako aj v ohrození verejného zdravia čo znásobujú priame skúsenosti so zvládaním pandémie. Nemali by sme ani podceňovať nepredvídané situácie, z čoho vyplýva, že Civilná ochrana je mimoriadne dôležitou témou z hľadiska konceptu „Bezpečnej samosprávy“

Združenie miest a obcí Slovenska realizovalo reprezentatívny prieskum zameraný na oblasť Civilnej ochrany. Jeho výsledky sú vhodným interpretačným a argumentačným podkladom pre formulovanie záverov a odporúčaní spracovanej analytickej štúdie. Reprezentatívny prieskum bol realizovaný v období 17. mája 2021 do 2. júla 2021 na reprezentatívnej vzorke 507 respondentov.

Postoje štatutárnych predstaviteľov miest a obcí Slovenska odhaľujú nielen ich aktuálne postoje, ale aj potreby zmien a prístupu k ďalšiemu spôsobu efektívneho riadenia Civilnej ochrany.

Štatutárni predstavitelia miest a obcí zaradení do reprezentatívneho prieskumu ZMOS na otázku: „V koho pôsobnosti by malo byť zabezpečovanie úloh civilnej obrany (CO) na úrovni obcí a miest?“ odpovedali nasledovne: 54,3 % je presvedčených o tom, že zabezpečovanie úloh civilnej ochrany by malo byť predovšetkým v pôsobnosti štátu, no pri podpore miest a obcí. Presne opačný postoj vyjadrený predovšetkým pôsobnosťou obcí a miest, no pri podpore štátu reprezentuje 23,5 % opýtaných. Podľa 16,4 % by mala táto agenda zostať výhradne v pôsobnosti štátu, pričom výhradne v pôsobnosti miest a obcí by malo byť zabezpečovanie úloh civilnej ochrany podľa 3,4 % opýtaných. K tejto otázke sa nevedelo vyjadriť 2,2 % respondentov.

Až v poradí ďalšie otázky detailnejšie dotvárajú obraz o dlhodobom stave. Ide napríklad o nameraný postoj štatutárnych predstaviteľov miest a obcí k otázke: „Je úloha samospráv v otázkach civilnej ochrany (CO) v súčasnej legislatíve definovaná dostatočne jasne? Zodpovedajú týmto požiadavkám aj alokované zdroje (finančné a hmotné)?“ Celkovo 43,7 % z nich odpovedalo: „áno, úloha samospráv je definovaná jasne, avšak týmto požiadavkám nezodpovedajú aj alokované zdroje.“ Iba 6,2 % pri tejto otázke uviedlo „áno, úloha

samospráv je definovaná jasne, a týmto požiadavkám zodpovedajú aj alokované zdroje.“ Diametrálne odlišný postoj má 15,3 % opýtaných, ktorí konštatovali, „nie, úloha samospráv nie je definovaná jasne a alokované zdroje nie sú dostatočné“. Iba 1,2 % respondentov si myslí, že úloha samospráv nie je definovaná jasne, avšak alokované zdroje sú dostatočné. Až 33 % opýtaných sa nevedelo vyjadriť k formulovanej otázke. Inú odpoveď uviedlo zvyšných 0,6 %.

Pomerne detailná otázka vo vzťahu k strategickému dokumentu dotvára obraz o situácii v civilnej ochrane na lokálnej úrovni. Na otázku: „Disponuje Vaša obec/mesto Plánom ochrany obyvateľstva (v prípade mimoriadnej udalosti) a Jednotkou civilnej ochrany, resp. Krízovým štábom?“ máme nasledovné kvantifikované postoje z prostredia miest a obcí: Celkovo 59,8 % odpovedalo áno, aj Plánom ochrany obyvateľstva, aj Jednotkou civilnej ochrany, resp. Krízovým štábom. Iba Jednotkou civilnej ochrany, resp. Krízovým štábom disponuje 26,9 % samospráv. Iba Plánom civilnej ochrany disponuje 8,1 % samospráv. Žiadnym z dokumentov nedisponujú 2 % opýtaných, pričom zvyšné 3 % sa nevedeli vyjadriť.

Na túto otázku, vo vzťahu k tým, ktorí disponujú plánmi nás tiež zaujímalo, či o Plánu civilnej ochrany zahŕňajú aj verejné hromadné podujatia? Podľa prieskumu Plán civilnej ochrany zahŕňa verejné hromadné podujatia v prípade 12,6 % opýtaných. Ďalších 10,6 % uviedlo, že ich Plán civilnej ochrany zahŕňa tento typ podujatí. Celkovo 38,4 % respondentov konštatovalo, že nemajú, a ani neplánujú zahrnúť verejné hromadné podujatia do Plánu civilnej ochrany v budúcnosti. Verejné hromadné podujatia nie sú súčasťou tohto plánu v prípade 22,9 % samospráv, ktoré však avizujú zámer aktualizovať Plán civilnej ochrany, v ktorom už budú podujatia zahrnuté. K otázke sa nevedelo vyjadriť 14,7 % a 0,9 % uviedlo inú odpoveď.

Nakoľko medziobecná spolupráca je nevyhnutný trend a jej systémová podpora nevyhnutnosť, v prieskume sme zisťovali postoj samospráv k tejto agende na platforme spolupráce. Respondenti preto odpovedali aj na otázku: „Zahŕňa váš Plán civilnej ochrany aj akúkoľvek formu spolupráce so susednou obcou (obcami)?“ V prípade 71,2 % samospráv Plán civilnej ochrany sa týka iba riešenia krízových situácií v ich konkrétnej obci. Plán civilnej

ochrany zahŕňa možnosť vzájomnej výpomoci našej a susednej obce (obcí) pri riešení krízových situácií v ktorejkoľvek z nich v prípade 22,9 % samospráv. K otázke sa nevedelo vyjadriť 5 % opýtaných s tým, že 0,9 % uviedlo inú odpoveď.

Osveta a prevencia patria medzi mimoriadne dôležité atribúty zvládania mimoriadnych situácií, či živelných pohrôm. Preto ďalšia prieskumná otázka reflektovala na túto oblasť. Z prieskumu dokážeme kvantifikovať prístup miest a obcí k tomu, akou formou realizujú prevenciu, osvetu a praktickú prípravu obyvateľstva, Krízového štábu alebo Jednotky civilnej ochrany na krízové udalosti. Respondenti mohli uviesť všetky formy prípravy, ktoré v samospráve realizujú:

- 13,3 % investovali sme do prevencie možných prírodných katastrof (napr. do opravy potoka a/alebo zamedzenia zosuvov svahov a/alebo rekonštrukcie mostu)
- 4,7 % vytvorili sme rezervný fond pre mimoriadne udalosti
- 13,1 % vzdelávame občanov formou informácií o CO na internete (webová stránka obce, profil obce na sociálnych sieťach)
- 4,7% vzdelávame občanov formou tlače osvetových materiálov o CO a ich distribúcie do poštových schránok
- 3,4 % vzdelávame občanov formou prednášok a školení verejnosti (napr. formou prednášok v kultúrnom dome)
- 7,5 % organizujeme cvičenia Krízového štábu alebo Jednotky civilnej ochrany
- 0,7 % organizujeme cvičenia CO pre verejnosť – dospelé civilné obyvateľstvo obce
- 12,4 % vzdelávame deti formou prednášok pre deti v rámci škôl v pôsobnosti obce / mesta
- 4,5 % zapájame obyvateľov do rôznych súťaží CO, mladých záchranárov, prežitia v prírode a pod.
- 0,6 % inak motivujeme občanov k záujmu zapájať sa do civilnej obrany v rámci obce

- 7,9 % pravidelne komunikujeme so všetkými jednotkami civilnej ochrany, vrátane záchranárov, zdravotných a bezpečnostných pracovníkov a mimovládnych neziskových organizácií
- 0,4 % sledujeme a realizujeme nové prístupy (zo špecializovanej literatúry, zo skúseností partnerských obcí v zahraničí a pod.)
- 1,8 % iná odpoveď
- 14,3 % nerealizujeme žiadne formy
- 5,1 % neviem sa vyjadriť

Vo vzťahu k vlastnej aktivite samospráv Združenie miest a obcí zaujímalo, či sa zástupcovia Jednotky civilnej ochrany alebo Krízového štábu vašej obce/mesta zúčastňujú pravidelných školení v oblasti civilnej ochrany:

- 33,9 % uviedlo, že sa zúčastňujú, školenia sú však nepravidelné a vykonávané sporadicky
- 19,2 % sa zúčastňuje, s tým, že školenia sa vykonávajú na pravidelnej báze
- 17,2 % konštatovalo, že sa nezúčastňujú, avšak plánujú, prípadne v minulosti sa podobné školenia vykonávali
- 13,6 % odpovedalo, že nikdy ich nevykonávali a ani neplánujú
- 11,2 % nevedelo odpovedať
- 5 % uviedlo inú odpoveď

Varovná signalizácia je spôsob včasného informovania aj účinnej mobilizácie. Pohľad na výsledky reprezentatívneho prieskumu ukazuje technickú stránku v mestách a obciach:

- 76,3 % samospráv disponuje varovnými sirénami, ktoré majú k dispozícii
- 15,1 % samospráv ich ani neplánuje zaviest
- 6,5 % samospráv nimi nedisponuje, ale plánuje ich zaviest
- 2,2 % sa nevedelo vyjadriť

Miestny rozhlas (klasické amplióny na stĺpoch):

- 97,2 % samospráv ich má k dispozícii
- 1,6 % nemá, ani neplánuje zaviesť
- 0,6 % nemá, ale plánuje zaviesť
- 0,6 % sa nevedelo vyjadriť

Obecné televízne, alebo rozhlasové vysielanie:

- 13 % samospráv má k dispozícii
- 6,5 % nemá, ale plánuje zaviesť
- 77,3 % nemá, ani neplánuje zaviesť
- 3,2 % sa nevedelo vyjadriť

SMS aplikácie prostredníctvom ktorých je možné varovať obyvateľov:

- 39 % samospráv má k dispozícii
- 26,3 % nemá, ale plánuje zaviesť
- 29,1 % nemá, ani neplánuje zaviesť
- 5,6 % sa nevedelo vyjadriť

Špecializované vozidlo (napr. miestnej/mestskej polície, dobrovoľných hasičov a pod.) s megafónom:

- 43,2 % miest a obcí má k dispozícii
- 6,6 % nemá, ale plánuje zaviesť
- 46,1 % nemá, ani neplánuje zaviesť
- 4,2 % sa nevedelo vyjadriť

Dobrovoľnícke aktivity majú svoje miesto v komunitnom živote, a svoju nezastupiteľnú pozíciu majú aj v časoch mimoriadnych situácií. Združenie miest a obcí Slovenska preto zaujímalo či samosprávy využívajú dobrovoľníkov a miestne komunitné združenia v rámci civilnej ochrany.

Z reprezentatívneho prieskumu je zrejmé, že:

- 55,3 % miest a obcí spolupracuje s jednou alebo viacerými dobrovoľníckymi organizáciami/komunitnými združeniami
- 8,7 % uviedlo, že v minulosti spolupracovali
- 25,7 % odpovedalo, že nevyužívajú dobrovoľníkov a ani s nimi nikdy nespupracovali
- 8,5 % opýtaných sa nevedelo vyjadriť
- 1,8 % uviedlo inú odpoveď
-

Typy dobrovoľníkov, s ktorými spolupracujú mestá a obce v oblasti Civilnej ochrany:

- 54,8 % dobrovoľný hasičský zbor našej alebo susednej obce/mesta
- 18,9 % Červený kríž
- 16,4 % neorganizovaní spontánni dobrovoľníci z našej obce/mesta
- 3,7 % Rómske občianske hliadky
- 2,3 % skautská, alebo iná mládežnícka organizácia
- 1,2 % blízky vojenský útvar Armády Slovenskej republiky
- 2,5 % uviedlo inú odpoveď

Mnohé opatrenia, ak majú byť účinné a efektívne potrebujú aj dostatočné finančné krytie, ktoré vo výraznej miere limituje samosprávy. V reprezentatívnom prieskume sa preto požadovali odpoveď aj na otázku: „Disponuje Vaša obec/mesto dostatočnými finančnými zdrojmi na to, aby napĺňala všetky povinnosti vyplývajúce zo zákona v oblasti civilnej ochrany?“

- 75,9 % štatutárnych predstaviteľov miest a obcí uviedlo, že nedisponujú dostatočnými finančnými zdrojmi, najmä kvôli nedostatočnej podpore zo strany štátu

- 3,2 % konštatovalo opak a to tvrdením, že disponujú dostatočnými zdrojmi, najmä vďaka financiám zo strany štátu
- 2,4 % uviedlo, že nedisponujú dostatočnými finančnými prostriedkami, avšak z iných dôvodov
- 7,8 % odpovedalo, že disponujú dostatočnými zdrojmi, najmä vďaka vlastným financiám
- 10,3 % sa nevedelo vyjadriť
- 0,4 % respondentov uviedlo inú odpoveď

Výsledky uvedeného reprezentatívneho prieskumu jasne naznačujú, že v koncepte „Bezpečnej samosprávy“ má svoje miesto táto agenda, pričom je zrejmé, že efektívne nastavenie Civilnej ochrany musí byť súčasťou koordinovaných aktivít, účinnej prevencie, odstraňovania technických a personálnych hendikepov a miestnej úrovni, pričom reakciou na získané dáta z reprezentatívneho prieskumu je zároveň potreba integrácie tejto agendy do foriem medziobecnej spolupráce záchranných a bezpečnostných zložiek a cielených aktivít na úrovni lokálnych komunít.

Z prieskumu vyplýva, že hlavným sporom nie je spochybňovanie, alebo nedocenenie poslania Civilnej ochrany, ale kroky k jej lepšiemu riadeniu. Napokon, celkovo 67,7 % štatutárnych predstaviteľov miest a obcí je presvedčených o tom, že Civilná ochrana má aj naďalej zostať kompetenciou štátu, s tým, že z ich postojov jasne vyplýva fakt, že iba 15,3 % opýtaných konštatovalo, že úloha samospráv z hľadiska kompetencií nie je definovaná jasne. Dobrou správou z hľadiska koncepčného prístupu je fakt, že iba 2 % samospráv nedisponujú Plánom ochrany obyvateľstva (v prípade mimoriadnej udalosti) a Jednotkou civilnej ochrany, resp. Krízovým štábom. Nakoľko viac ako 53 % respondentov uviedlo, že sa zúčastňujú pravidelných školení v oblasti civilnej ochrany, témou zostáva optimálne nastavenie komunikácie, aby sa počet samospráv zainteresovaných do pravidelných školení permanentne zvyšoval.

V prípade Civilnej ochrany sa ukazuje ako problém aj koncepčný prístup k rozširovaniu medziobecnej spolupráce na báze Civilnej ochrany. Práve medziobecná spolupráca znásobuje efektivitu zásahov, účinnú prevenciu a koordinovaný postup v prípade zásahov. Z prieskumu je zrejmé, že Plán civilnej ochrany zahŕňa aj akúkoľvek formu spolupráce so susednou obcou (obcami) v prípade 22,9 %, pričom až 71,2 % samospráv je nastavených výlučne na svoje územie.

Nakoľko až 75,9 % štatutárnych predstaviteľov miest a obcí uviedlo, že nedisponujú dostatočnými finančnými zdrojmi, najmä kvôli nedostatočnej podpore zo strany štátu. Práve medziobecná spolupráca sa aj z hľadiska finančného krytia potrieb ukazuje ako najideálnejší spôsob a zároveň východisko pre nové nastavenie modelu, ktorý bude komplexný, koncepčný a s atribútmi zdieľania a efektivity.

6 NÁVRHOVÁ ČASŤ

Bezpečná samospráva predstavuje ucelený koncept riešení a východísk vo vzťahu k prevencii, ochrane zdravia a majetku, tiež sleduje personálne zabezpečenie a rovnako sa orientuje na oblasť poistenia.

Na základe toho, s pridanou hodnotou v oblasti využitia dát z dvoch reprezentatívnych prieskumov Združenia miest a obcí Slovenska, a v súvislosti so skúsenosťami z aplikačnej praxe ponúkame konkrétne systémové a legislatívne východiská, ktoré umocnia pocit bezpečia, istoty, efektívnu prevenciu a účelnú akcieschopnosť v mnohých životných situáciách, ktorých rizika nepripravenosti môžu znásobiť prípadné škody.

Združenie miest a obcí Slovensko vďaka národnému projektu Podpora kvality sociálneho dialógu v minulosti formulovalo riešenia pre tzv. „potravinové púšte“. Na základe spracovania tejto analytickej štúdie prichádzame s ďalším pojmom, ktorý si vyžaduje koncepčný prístup, ide o „ostrovny chudoby“, na ktoré sa viaže drobná kriminalita.

1. Zmena vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2003 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov, v znení zmien a doplnení vyhláškou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 456/2009 Z. z. (ďalej len „vyhláška“)

Do Osnovy správ o činnosti obecných a mestských polícii doplniť informáciu:

- všetkých kamerách a kamerových systémoch v obci, financovaných z rôznych zdrojov (definovať z akých zdrojov boli financované kamery v akej výške, počty kamier a kamerových systémov, prepojenosť na Pulty centralizovanej ochrany),
- informáciu o obciach, ktoré nemajú zriadené obecné polície, avšak majú inštalované kamery alebo vybudované kamerové systémy na verejných alebo neverejných priestranstvách v súlade s GDPR,

- informáciu o počte kontrol vykonaných za účelom funkčnosti kamier a kamerových systémov (uložiť povinnosť o funkčnosti vykonávať 2x ročne) ,
- informáciu o obciach, v ktorých boli zistené nedostatky súvisiace s využívaním funkčnosti kamier a kamerových systémov.

Zodpovedný subjekt: Prezídium Policajného zboru, odbor poriadkovej polície v spolupráci so ZMOS-om

2. Vytvorenie funkčného jednotného centrálného registra pre orgány verejnej správy, ale aj súkromného sektora:

- Evidencia priestupkov

Zdôvodnenie: V súčasnosti neexistuje jednotný funkčný systém evidencie priestupkov potrebný na včasnú intervenciu.

- Evidencia funkčných kamier a kamerových systémov financovaných z rôznych zdrojov vo všetkých obciach a mestách.

Zdôvodnenie: V súčasnosti sú poskytované finančné prostriedky na inštaláciu kamier a kamerových systémov z rôznych zdrojov, a to zo zdrojov EÚ, štátneho rozpočtu, ale aj zo súkromných. Nie je subjekt (inštitúcia), ktorá vedie komplexnú evidenciu o všetkých kamerách a kamerových systémoch, ktoré môžu pomôcť pri odhaľovaní trestnej činnosti.

Zodpovedný subjekt: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie v spolupráci s ostatnými ministerstvami, GPR, ZMOS, Únia miest Slovenska, SK 8, Štatistický úrad, PPZ

Zdôvodnenie: k zásadám včasnej intervencie je nevyhnutnosť zberu údajov na „ jednom mieste“, napr. databázy Štatistického úradu. Jednou z kľúčových požiadaviek je vhodná frekvencia – minimálne ročná (pri niektorých ukazovateľoch môže byť vhodná až mesačná frekvencia). Špecifickým problémom, ktorý je vo všeobecnosti nedostatočne riešený sú dáta o parciálnych priestoroch /častiach miest, obci, uliciach/, v ktorých je páchaná trestná a iná protispoločenská činnosť. Za potenciálne najviac perspektívne aj v kratšom časovom

horizonte je prepojenie verejných a kvázi verejných registrov. Najslabším článkom je možnosť dáta geograficky referencovať, teda priradiť ich ku konkrétnym GPS súradniciam. Tento nedostatok významne oslabuje aj možnosť budovať komplexné geografické systémy od štátnej úrovne počnúc cez samosprávy až ku konkrétne vymedzeným územiám.

3. Zmena prílohy č. 2 k vyhláške Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2003 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov, v znení zmien a doplnení vyhláškou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 456/2009 Z. z..

Do výkazu štatistických údajov (Príloha č.2) správy o činnosti obecných polícií doplniť informáciu:

- O technickom vybavení obecnej polície súvisiacom s kamerovým systémom a pripravenosťou včasného vykonania služobného zákroku,
- O počte realizovaných preventívnych aktivít obecnou políciou a ich cieľovej skupine,
- O počte osôb zúčastnených na preventívnych aktivitách realizovaných obecnou políciou.

Zdôvodnenie: Za účelom zvyšovania účinnosti a efektívnosti preventívnych aktivít realizovaných obecnými políciami je nevyhnutné poznať údaje o počte realizovaných preventívnych aktivít a o ich cieľovej skupine. Dôležitým aspektom v tomto kontexte je poznať aj počet osôb, ktoré sa na takýchto preventívnych aktivitách zúčastnili. Preventívnu činnosť obecných polícií je možné považovať za jednu z kľúčových činností, ktorú obecné polície vykonávajú, avšak vo výkaze štatistických údajov správy o činnosti obecných sa informácia o tejto činnosti neuvádza. Implementáciou časti venovanej preventívnym aktivitám realizovaným obecnou políciou do výkazu štatistických údajov správy o činnosti obecných polícií je možné zvýšiť dôležitosť a významnosť týchto aktivít. Ďalším aspektom súvisiacim s preventívnou aktivitou obecnej polície je aj hliadkovacia činnosť, ktorú

príslušníci obecnej polície vykonávajú zväčša prostredníctvom motorových vozidiel, ale aj prostredníctvom bicyklov či kolobežiek (pozn. od hliadkovej činnosti je možné odlíšiť pochôdzkovú činnosť, ktorú príslušníci vykonávajú pešo). Za účelom zvýšenia kvality hliadkovej činnosti, ale aj v kontexte zvýšenia efektivity a vykonania úspešného služobného zákroku je vhodné, aby obecné polície stav svojho technického vybavenia súvisiaceho s ich mobilitou zlepšovali a rozširovali. Aj z tohto dôvodu je vhodné monitorovať stav takéhoto technického vybavenia využívaného obecnou políciou, pričom tento údaj môže slúžiť aj jeden z faktorov, ktorý bude braný do úvahy v prípade, ak obecná polícia bude žiadať o dotáciu súvisiacu so zvyšovaním kvality svojho technického vybavenia na hliadkovaciu činnosť a zásahy.

Zodpovedný subjekt: Prezídium Policajného zboru, odbor poriadkovej polície v spolupráci so ZMOS-om

Odporúčanie: Vyhodnotiť úspešnosť a efektivitu doteraz realizovaných projektov, aktivít, programov z finančných prostriedkov EU , zo štátneho rozpočtu a iných zdrojov za účelom zlepšenia životných podmienok marginalizovaných rómskych komunít ako aj finančných prostriedkov zameraných na zlepšenie výchovy a vzdelávania detí zo sociálne znevýhodneného prostredia do spoločnosti. Vzhľadom k tomu, že doterajšie aktivity a vynaložené finančné prostriedky nepriniesli želaný efekt, skôr je preukázaná neustále sa zhoršujúcej situácia. prehodnotiť doterajší systém vzdelávania a ponúknuť alternatívu pre vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v internátnom type škôl.

V súčasnosti neexistuje jednoznačný model na špecifické vzdelávanie rómskych detí. Recept A. Koptovej na vzdelávanie Rómov znie – internátne školy. Hovorí, že je to najvhodnejší spôsob, ako zabezpečiť, aby Rómovia, väčšinou vyrastajúci v zlých podmienkach, mali vzdelanú vrstvu. „Deti sa musia vychovávať v internátnych školách. Netreba si pred týmto modelom zakrývať oči,“ tvrdí riaditeľka rómskeho gymnázia. Áno, ale za presne stanovených kritérií pri prijímaní a zabezpečení financovania.

Z prieskumu ZMOS-u vyplýva, že je nevyhnutné aplikovať čo najefektívnejšie opatrenia za účelom prevencie v samosprávach.

Jednou z možných riešení, ktoré sa osvedčilo aj v Českej republike je realizácia projektu Asistent prevencie kriminality, ktorý je zamestnancom samosprávy zaradením v obecnej polícii. Jedným z cieľov projektu bolo:

- zníženie počtu spáchaných trestných činov a priestupkov
- zvýšenie pocitu bezpečia občanov a obyvateľov žijúcich v sociálne vylúčenej komunite
- zabezpečenie vymáhateľnosti práva a posilnenie subjektov garantujúcich dodržovanie práva
- motivácia k zamestnaniu pre osoby dlhodobo nezamestnané
- zvýšenie pracovných a sociálnych kompetencií, zvýšenia vzdelania, zabezpečenie praxe a zamestnanosti pre osoby dlhodobo nezamestnané
- podpora sociálnej integrácie, zvýšenie sociálneho statusu, a prevencia eliminácie sociálneho
- posilnenie vnútornej kohézie a pozitívnych vzorcov správania v rámci rodín
- prevencia susedských sporov, latentnej protispoločenskej činnosti
- zmena negatívneho pohľadu majoritnej spoločnosti na osoby sociálne vylúčené

Cieľovou skupinou boli najmä obyvatelia zo sociálne znevýhodneného prostredia. Ďalšou z možností v Jednou z možností.

Pracovná pozícia asistenta prevencie kriminality môže výrazným spôsobom prispieť k zvýšeniu bezpečia v samospráve.

V závere si dovoľíme poukázať na budúci vývoj sveta, ktorého sme súčasťou. V nastávajúcom štvrtstoročí bude ovplyvnený mnohými činiteľmi, či už prírodnej alebo antropogénnej povahy. Tieto činitele a ešte mnohé iné, doposiaľ neidentifikované udalosti,

ktoré môžu podstatne zmeniť jednotlivé trendy. Medzi rozhodujúce trendy, ovplyvňujúce svetovú bezpečnosť sú zaradené:

- demografický vývoj a jeho vplyv na zmenu mocenských potenciálov,
- globalizácia a jej dôsledky,
- prehlbovanie nerovnomerného ekonomického vývoja a ekonomickej ne-rovnosti,
- možnosť pokryť zvýšenú potrebu energií a surovín,
- zabezpečenie dostatku potravín a čistej vody
- klimatické zmeny a prírodné katastrofy,
- pandémie,
- komunikačná a informačná revolúcia a jej dôsledky,
- aktivity mocností v kozmickom priestore.

Centrá zdieľaných služieb - Združenie miest a obcí Slovenska presadzovalo v Pláne obnovy a odolnosti Slovenskej republiky zriadenie Centier zdieľaných služieb. Štruktúra samospráv napovedá, že pri 2978 samosprávach máme 2261 do 3000 obyvateľov a 1123 do 500 obyvateľov. Zo všetkých samospráv tvoria obce so štatútom mesta 141 samospráv, pričom 10 miest má nad 50000 obyvateľov a 20 miest má menej ako 5000 obyvateľov. Okrem toho zo všetkých samospráv tvoria obce 96 %. Práve preto komplexný prístup aj zriadením Centier zdieľaných služieb a systematickou podporou medziobecnej spolupráce dokáže umocniť efekty komplexného prístupu k „Bezpečnej samospráve.“

1.) Princíp zdieľania sa osvedčil pri Spoločných obecných úradoch.

Využitie potenciálu a úspešnej filozofie zdieľania vrátane nastavenia dostupnosti poskytovaných služieb na úrovni mikroregiónov pre podmienky spoločného výkonu originálnych kompetencií. Nevyhnutné odstránenie dlhodobých systémových nedostatkov zo strany štátu, ktoré bránia efektívnejšiemu a optimálnejšiemu spoločnému realizovaniu preneseného výkonu štátnej správy.

2.) Podpora integrovaných centier zdieľaných služieb.

Pilotný projekt pre zriadenie tzv. Centier zdieľaných služieb a ich následná aplikácia na úrovni mikroregiónov sú ideálnym spôsobom nastavenia systematickej podpory medziobecnej spolupráce.

3.) Podpora princípu „úspory z rozsahu“

Podpora spoločných verejných obstarávaní na úrovni mikroregiónov, ale aj spoločný výkon verejnoprospešných činností dokážu umocniť efekt princípu „úspory z rozsahu“ v rámci ekonomiky samospráv na úrovni participujúcich mikroregiónov.

4.) Zavedenie legislatívnej povinnosti samospráv integrovať vybrané časti svojej agendy pre spoločný výkon v rámci tzv. Centier zdieľaných služieb.

Po pilotnom testovaní integrácie časti agendy pre spoločný výkon a odstránení nedostatkov zistených v pilotných centrách bude nevyhnutné rozšíriť tzv. Centrá zdieľaných služieb na celoplošnú úroveň s minimalizáciou rizík vyplývajúcich zo solitérstva, ktoré by obmedzilo dosahovanie očakávaných úspechov z hľadiska ekonomiky, personálneho obsadenia, funkčnosti, udržateľnosti aj predpokladu napĺňania princípu „úspory z rozsahu“.

5.) Podpora porovnávania a princípov benchmarkingu.

Pri pilotnom zriadení tzv. Centier zdieľaných služieb bude potrebné aplikovať na ich činnosť nástroje benchmarkingu, pretože spoločné porovnávanie pomôže pri odstraňovaní individuálnych pochybení a umocní systematický rozvoj platformy zabezpečujúcej spoločný výkon agendy.

6.) Systematická podpora medziobecnej spolupráce na báze verejnoprospešných činností.

Mestá a obce majú zákonnú povinnosť vykonávať verejnoprospešné činnosti. Mnohé z nich je efektívnejšie realizovať spoločne, na úrovni viacerých spolupracujúcich obcí. Týmto prístupom samosprávy získajú efektívnejšie riadenie, priamy dosah na cenotvorbu, ale aj rozsah a kvalitu zabezpečujúcich služieb. Zavedením systematickej podpory pre spoločné

vykonávanie verejnoprospešných služieb budú mať samosprávy lepší dosah na tvorbu lokálnej hospodárskej politiky a spoločný postup pre využívanie Európskych investičných a štrukturálnych fondov.

7.) Integrácia elektronických služieb a budovanie lokálneho eGovernmentu

Podpora budovania tzv. lokálneho eGovernmentu kde bude z jedného centrálného bodu zabezpečovaná táto agenda pre samosprávy na úrovni mikroregiónu je východisko na to, ako zabezpečiť plnenie povinností s rešpektovaním zákonov a podzákonných noriem a ako vzhľadom k obmedzenému počtu odborne zdatných zamestnancov využiť odborný potenciál menšieho počtu ľudí pre viacero samospráv naraz.

8.) Podpora koordinovaného rozvoja územia.

Využitie odborne zdatného personálu pre projektový manažment na úrovni viacerých samospráv, v prostredí mikroregiónu je priestor na to, aby samosprávy úzko prepojené a vzájomne spolupracujúce dokázali pripravovať a implementovať projekty, pri ktorých sa spoluprácou zvyšuje priestor na spolufinancovanie zainteresovaných samospráv, znižuje miera rizík spojených s udržateľnosťou a zároveň vytvára platforma na vlastný projektový manažment.

9.) Kooperácia samospráv v agende „Bezpečná samospráva“

Ideálny model úzkej a koordinovanej spolupráce na báze ochrany, prevencie, účinných opatrení a zvyšovanie bezpečia, využívaním personálneho, technického a z hľadiska územia aj dostupného zázemia na úrovni mikroregiónov.

Na Slovensku sa vyskytli mimoriadne udalosti s veľmi vážnymi dopadmi na život, zdravie obyvateľstva aj na majetok s riadením mimoriadnej situácie krízovými štábmi obcí, alebo štátnej správy.

Odporúčaním je analyzovať a zverejniť na stránkach inštitúcií, ktoré sa danou problematikou zaoberajú dokumentáciu a prijaté opatrenia, ktoré boli za týmto účelom spracovávané

(uznesenia KŠ, príkazy starostu, vyúčtovanie nákladov na záchranné práce atď.) ktoré slúžili v konečnej fáze aj na verifikáciu nákladov

Ako príklad uvediem:

- Výbuch plynu v Prešove 6. decembra 2019, kde bolo riadenie mimoriadnej udalosti od evakuácie obyvateľstva až po konečnú demoláciu bytového domu a záchranné práce si vyžiadali veľmi široký rozsah činností. (napr. vytvorenie finančnej zbierky, ...)
- Mesto Spišská Nová Ves vyhlásilo mimoriadnu situáciu dňa 3. 6. 2019 na území mesta z dôvodu požiaru, kvôli ktorému v nedeľu 2. 6. 2019 došlo k zničeniu obydľí 41 občanov marginalizovanej skupiny obyvateľstva v lokalite Vilčurňa.
 - Bola realizovaná evakuácia a ďalšia zákonná pomoc až po poskytnutie dočasného ubytovania. Následne sa podobná situácia stala aj v meste Krompachy, kde 7. novembra sa zrútila strecha na bytovke kde o bývanie prišlo 80 ľudí. Poskytol som p. primátorke Krompách
 - Dokumentáciu z riešenia situácie v našom meste postup bol skoro totožný a dokumentácia obsahovala aj žiadosť o pomoc na poskytnutie stanov na núdzové ubytovanie a iného materiálu zo správy ŠHR.
- Mesto Spišská Nová Ves riešilo v mesiaci júl 2020 mimoriadnu situáciu v súvislosti so zrútením mosta a vzhľadom k technickému stavu mostov na Slovensku by prijaté opatrenia a záchranné práce prebiehali aj na iných miestach podľa podobného scenára.
- Stanovenie všeobecných odporúčaní pre samosprávy, ako najefektívnejšie pristupovať k poisteniu a to stanovením hodnoty majetku pri vstupe do poistenia a nastavenie poistného krytia tak, aby sa predišlo prípadnému zamietnutiu alebo kráteniu poistného plnenia.
- V súčasnej dobe sa dopady nepriaznivých dôsledkov vývoja počasia vyskytujú čoraz častejšie. Škody spôsobené nepredvídanými privalovými dažďami, povodňami, záplavami alebo víchricou sú značné nielen na majetku samospráv, ale aj samotných obyvateľov. Absentuje včasný systém varovania pred nepriaznivými a náhlymi

zmenami počasia na konkrétnom území. Včasné vyhlásenie stavu ohrozenia a varovania by bolo možné realizovať prostredníctvom spolupráce systému civilnej ochrany a pripravovanými centrami zdieľaných služieb samospráv, napríklad využitím tzv. SMART technológií, čím by sa podstatne dali škody na majetku, ale i na zdraví eliminovať.

- Najväčšia finančná záťaž pre samosprávy sú náklady na odstránenie škôd spôsobených hlavne povodňami, prívalovými dažďami a zosuvmi pôdy na cestných komunikáciách a chodníkoch. Z hľadiska poistenia je toto riziko pre samosprávy finančne nákladné.

Príklady praxe z krajín EÚ V zmysle Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy sa v mnohých európskych štátoch zriaďujú na všetkých úrovniach - t. j. miestnej, regionálnej i ústrednej - koordinačné orgány prevencie, v ktorých sú zástupcovia štátnej správy, polície, samosprávy, poisťovní, podnikateľských subjektov, občianskych združení a pod. Na čele ústredného koordinačného orgánu stojí predseda vlády, minister vnútra alebo minister spravodlivosti, na regionálnej úrovni predstaviteľ miestnej štátnej správy, na miestnej úrovni predstaviteľ mesta alebo obce.

Úlohy štátu v koordinácii prevencie kriminality sú významné, ale orientujú sa spravidla na vytváranie legislatívnych predpokladov účinnej prevencie, rozpracúvanie koncepčných otázok, na funkcie metodické, informačné a ekonomicko-podporné.

Ťažisko zodpovednosti za tvorbu, realizáciu a hodnotenie preventívnych programov je na miestnych samosprávnych orgánoch.

Preventívne aktivity vychádzajú z analýzy bezpečnostnej situácie v meste alebo obci, čo umožňuje bezprostredne reagovať na reálne potreby. Veľmi dôležitá zo strany štátu je však finančná podpora preventívnych programov na miestnej úrovni.

Na tento moment upozorňuje opakovane citované Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy, ktoré finančné zabezpečenie prevencie spája so zabezpečením nevyhnutného kreditu prevencie, ale zvyrazňuje ho aj dokument Hospodárskej a sociálnej rady OSN 1997/33 (21/7/97) Základy zodpovednej prevencie kriminality: štandardy a normy, ktorý hovorí: „Vlády by mali prijať vhodné opatrenia na podporu prevencie kriminality a jej usmerňovanie vytvorením špeciálnych rád alebo iných orgánov, vyčlenením finančných prostriedkov a šírením informácií“.

Positívne skúsenosti s financovaním prevencie kriminality sú z Holandska, kde sa v roku 1985 začalo s realizáciou plánu nazvaného Spoločnosť a kriminalita (SEC). Jeho podstatou bolo podnecovanie preventívnych programov práve na miestnej úrovni, na čo vláda vyčlenila 25 mil. amerických dolárov. Miestne úrady mohli z tejto čiastky požiadať o podporu pre svoje programy, ale museli najprv splniť niektoré podmienky (vlastná finančná spoluúčasť, riadne vyhodnotenie preventívneho programu a i.). Okrem preventívnych programov, na ktoré prispel štát, viaceré programy sa uskutočnili aj bez subvencií štátu, prípadne boli financované z úrovne rezortov.

Programy prevencie kriminality na miestnej úrovni sú základom systému prevencie aj v susednej Českej republike. Vláda ČR definovala rozvoj prevencie kriminality v mestách ako prioritu a súčasne vyčlenila finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu na podporu programov miest. Koncepčná, metodická a finančná podpora vlády ČR mestám sa uskutočňuje prostredníctvom tzv. „Komplexného súčinnostného programu prevencie kriminality na miestnej úrovni“.

Konkrétne ide o iniciovanie a finančnú podporu aktivít sociálnej, situačnej a viktimačnej prevencie orgánov štátnej správy, samosprávy, polície a mimovládnych organizácií, zameraných na zníženie kriminality v mestách, ktoré majú nad 30 tisíc obyvateľov.

Finančné prostriedky určené na komplexné súčinnostné programy prevencie kriminality na miestnej úrovni boli poskytnuté pri splnení podmienok, ako sú: vysoká miera kriminality v meste, kvalitne spracovaný program prevencie kriminality a jeho schválenie mestským

zastupiteľstvom, manažérske zaistenie programu a finančná participácia mesta na jeho realizácii. Čerpanie finančných prostriedkov bolo prísne účelovo viazané. V tomto čase je do komplexného súčinnostného programu prevencie kriminality na miestnej úrovni začlenených vyše 30 miest ČR s vysokou kriminalitou.

Vybraným mestám bola poskytnutá finančná dotácia zo štátneho rozpočtu na cca 600 dielčích projektov. V západoeurópskych krajinách je presun ťažiska prevencie kriminality na miestnu úroveň všeobecným trendom. Napríklad v Nemeckej spolkovej republike sa experimentálny program prevencie v uskutočnil už v roku 1979. Známe sú tiež aktivity francúzskych, holandských a anglických miest v prevencii kriminality.

Tento trend je však natoľko zaujímavý a efektívny, že aj krajiny strednej a východnej Európy ho považujú za „svoj“, a to okrem Českej republiky a Slovenskej republiky aj Maďarská republika a Poľská republika. Na medzinárodnej konferencii o prevencii kriminality, ktorá sa uskutočnila v septembri 1998 v Poľsku, domáci prezentovali program Bezpečné mesto, ktorý sa uskutočňuje vo Varšave a Štetíne.

Program má štyri základné časti: a) bezpečný dom, b) bezpečná škola, c) bezpečný biznis, d) bezpečná doprava. Aj keď významnú úlohu v tomto smere zohráva polícia, nejde len o jej aktivity. Svoje miesto v programe majú aj samosprávne orgány miest a iné subjekty.

Preventívne aktivity na miestnej úrovni sa vo viacerých mestách a obciach SR rozvíjajú už od začiatku 90. rokov. No treba priznať, že prienik ľudí do problematiky prevencie kriminality na miestnej úrovni, jej teórie, metodológie, metodiky a praxe má ešte stále aj v Slovenskej republike charakter „prieskumu bojom“. Inými slovami k hlbšiemu osvojovaniu si problematiky prevencie dochádza v procese činnosti, t. j. za jej praktického vykonávania.

Jedným zo zásadných nedostatkov v oblasti ochrany života zdravia a majetku a bezpečia obyvateľov je nedostatok odborníkov z teoretickými ale aj praktickými skúsenosťami pôsobiacimi na ústredných orgánoch štátnej správy. Tento nedostatok má vplyv na metodické riadenie odborníkov pôsobiacich na miestnu a regionálnu úroveň.

Príklad: zamestnanec pôsobiaci na ústrednom orgáne štátnej správy, ktorý nemá žiadne skúsenosti s organizáciou štátnej správy na miestnej úrovni ako aj na úrovni samosprávy. Nepozná reálnu situáciu života obyvateľov v regiónoch. Každý región je špecifický napr. v zložení obyvateľstva, v sociálno-ekonomickej situácii, vo vzdelanostnej oblasti, v existencii problémových komunit, atď. Ako môže efektívne, systematicky a cielene vykonávať koordináciu ,metodické riadenie.

Návrh: povinnosť absolvovania stáže vo vybranom regióne (kde je situácia najhoršia min.1/2 roka) pre štátnych zamestnancov bez praxe, ktorí budú vykonávať činnosti súvisiace s metodickým riadením, s koordináciou, s prípravou legislatívnych návrhov.

7 ZÁVER

Od roku 1989 prešli samosprávy miest a obcí obrovskými zmenami. Tie sa týkali aj vytvárania bezpečnosti pre obyvateľov ich území. Od vytvárania obecných polícií s obmedzenejšími kompetenciami až po dnešný stav etablovania sa najmä mestských polícií s ich nenahraditeľným miestom pri zabezpečovaní verejného poriadku.

Dnešná doba prináša aj iné úlohy pre samosprávy s ktorými sú musia vysporiadať a je výhodné, pokiaľ si môžu vytvárať autonómny bezpečnostný systém pre svojich občanov, ktorý v prípade potreby ohrozenia v sociálnej sfére, prírodnými katastrofami alebo ohrozenia občanov inými skutočnosťami, mohli použiť.

Štáty Európskej únie a aj susedské krajiny so Slovenskou republikou idú touto cestou vytvárania bezpečia pre občanov. U našich susedov rastie počet obecných policajtov a v súčasnosti sú krajiny, kde jeden obecný policajt zabezpečuje 700 obyvateľov. Aj na Slovensku sa každoročne zvyšuje počet obecných policajtov, zatiaľ iba v rámci existujúcich subjektov (nezvyšuje sa počet obecných polícií).

Práve doba v ktorej žijeme a ktorá pre nás vytvára mnohé sociálne zložité situácie, bude impulzom a aj riešením pre samosprávy na zabezpečenie verejného poriadku na svojom území.

Jednou z možností je zefektívniť riadenie a spoluprácu organizácii v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí na zvýšenie bezpečnosti občanov pred rôznymi nástrahami a aj pre pokojnejšiu prácu samospráv.

Ďalšou alternatívou je vytváranie medziobecnej spolupráce pri zabezpečovaní verejného poriadku a kontroly nariadení.

Je potrebné podotknúť, že aj obecné polície ako subjekty musia rásť odborne, riadením, spoluprácou s inými organizáciami, aktivitou, vytváraním technológií, využívaním najmodernejšej techniky a aktívnym prístupom v komunikácii s občanmi a implementáciou inovácií do svojej práce.

Vytváraním podmienok zo strany samospráv obecné polície potrebujú odborné diskusie na zvýšenie kvality práce, zavádzanie štandardov práce, pomenovaných odborných postupov, kolokvií najmä v oblasti prevencie, využívania techniky a invencie.

Racionálnym prístupom, stanovením si priorit a zohľadnením merateľných ukazovateľov a iných prínosov obecných polícií, je možné konštatovať, že obecné polície majú nezastupiteľné miesto v komunitách.

Profesionalizácia a zakladanie obecných polícií je cestou ku kvalitnejšiemu a pokojnejšiemu sociálnemu aj ekologickému prostrediu a vedie k zvýšeniu kvality života občanov.

8 ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. HRONCOVÁ, J – HUDECOVÁ, A- MATULAYOVÁ, T, Banská Bystrica 2000,
2. HOFREITER, L. Bezpečnostné prostredie súčasného sveta . VerBuM, 2016
3. KOSOVÁ, B.: Edukačná príprava exkludovaných Rómov pre Rómov pre vedomostnú ekonomiku, In: ROMANO NEVO ĽIL 19.3-15 .4.2007, Roč. XVII, číslo 793-796, str.14
4. KRIŽOVSKÝ, S. - KELEMEN, M.- BLIŠŤANOVÁ, M.: Analýza prostredia ako základný predpoklad účinnej prevencie; 2015
5. MACHAJOVÁ, J.: Základy priestupkového práva: komentár k zákonu o priestupkoch a súvisiace právne predpisy
6. MATES, P.- WOKOUN R. – MALÁ, i. Encyklopédie religionalistiky a verejné správy, Prospektum 2001
7. MICHÁLEK, A. Rurálna kriminalita a rurálne okresy Slovenska so zvýšenou kriminalitou. In: Geografický časopis / geographical journal 62 (2010)
8. SPIŠIAKOVÁ, H., Zákon o priestupkoch, Wolters Kluwer 2015
9. Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky; 2021
10. Poistná zmluva č. AG1466A18AZA o skupinovom úrazovom poistení (2019)
11. Zákon č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých predpisov
12. Zákon 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov
13. Zákon NR SR č. 138/1991 Z .z. MŽP SR; SAŽP 2019. Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2018 (Rozšírené hodnotenie kvality a starostlivosti), Bratislava : MŽP SR, SAŽP, 222 s. ISBN 978-80-8213-007-5.
14. Zákon NR SR č. 514/2003 Z. z o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

15. Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z.
16. Zákon NR SR č. 245/2008 Z. z.
17. Zákon NR SR č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov
18. Zákon č. 369/1990 Zb. SNR o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
19. <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-532>.
20. https://www.minv.sk/?rocne_spravy
21. <https://www.mindop.sk/uploads/media/1b1d64d2a8881cf3fe00de6f8869c02788bb613a.pdf>
22. <https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019>
23. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679&d1e2300-1-1=>
24. <https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019>
25. <https://www.trend.sk/spravy/internatnych-skol-bat-netreba>
26. <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-asistent-prevence-kriminality.aspx>
27. <https://www.isamosprava.sk/pravo/samospravne-organy-a-organizacie/obecna-mestska-policia/>
28. <https://www.roznava.sk/uploads/files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20Mesta%20Ro%C5%BE%C5%88ava%20za%202019%20na%20schv%C3%A1lenie.pdf>
29. <https://www.roznava.sk/uploads/files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20Mesta%20Ro%C5%BE%C5%88ava%20za%202019%20na%20schv%C3%A1lenie.pdf>
30. <https://prevenciakriminality.sk/p/o-pomoci-obetiam>

9 PRÍLOHY

Príloha č. 1

Údaje týkajúce sa používania kamerového systému v obciach a mestách so zriadenou obecnou políciou, získané z doručených správ o činnosti obecných polícií za rok 2019²¹

VÚC	OKRES	OP/MP	POČET KAMIER
Žilina	Bytča	MP Bytča	10
	Čadca	MP Čadca	13
	Dolný Kubín	MP Dolný Kubín	17
	Čadca	MP Turzovka	11
	Čadca	MP Krásno nad Kysucou	30
	Kysucké Nové Mesto	MP Kysucké Nové Mesto	20
	Liptovský Mikuláš	MP Liptovský Hrádok	12
	Liptovský Mikuláš	MP Liptovský Mikuláš	54
	Martin	MP Martin	54
	Námestovo	MP Námestovo	21
	Žilina	MP Rajec	20
	Žilina	MP Rajecké Teplice	16
	Ružomberok	MP Ružomberok	48
	Tvrdošín	MP Trstená	20
	Turčianske Teplice	MP Turčianske Teplice	17
	Tvrdošín	MP Tvrdošín	28
	Martin	MP Vrútky	12
	Žilina	MP Žilina	86
	Martin	OP Turany	5

²¹ https://www.minv.sk/?rocne_spravy

Bratislava	Senec	OP Bernolákovo	12
	Senec	OP Dunajská Lužná	0
	Bratislava	MP hlavného mesta SR Bratislavy	263
	Malacky	OP Lozorno	23
	Malacky	MP Malacky	32
	Pezinok	MP Modra	10
	Pezinok	MP Svätý Jur	35
	Pezinok	MP Pezinok	37
	Senec	MP Senec	32
	Malacky	MP Stupava	17
	Malacky	OP Plavecký Štvrtok	11
	Malacky	OP Veľké Leváre	16
	Malacky	OP Zohor	15

Trenčín	Bánovce nad Bebravou	MP Bánovce nad Bebravou	19
	Prievidza	MP Bojnice	4
	Myjava	MP Brezová pod Bradlom	11
	Ilava	MP Dubnica nad Váhom	32
	Prievidza	MP Handlová	25
	Myjava	MP Myjava	12
	Ilava	MP Nová Dubnica	18
	Prievidza	MP Nováky	26
	Nové Mesto nad Váhom	MP Nové Mesto nad Váhom	32
	Partizánske	MP Partizánske	28
	Považská Bystrica	MP Považská Bystrica	55
	Prievidza	MP Prievidza	29
	Púchov	MP Púchov	25
	Nové Mesto nad Váhom	MP Stará Turá	10
	Trenčín	MP Trenčianske Teplice	11
	Trenčín	MP Trenčín	90
	Prievidza	OP Kanianka	14
	Púchov	OP Lednické Rovne	18

Trnava	Dunajská Streda	MP Dunajská Streda	41
	Galanta	MP Galanta	58
	Hlohovec	MP Hlohovec	28
	Skalica	MP Holíč	16
	Piešťany	MP Piešťany	70
	Senica	MP Senica	37
	Galanta	MP Sereď	86
	Skalica	MP Skalica	15
	Galanta	MP Sládkovičovo	19
	Dunajská Streda	MP Šamorín	24
	Trnava	MP Trnava	53
	Dunajská Streda	MP Veľký Meder	28
	Hlohovec	OP Madunice	20
	Dunajská Streda	OP Okoč	18
	Dunajská Streda	OP Zlaté Klasy	15

Nitra	Nitra	MP Nitra	120
	Komárno	MP Hurbanovo	31
	Komárno	MP Kolárovo	18
	Komárno	MP Komárno	25
	Levice	MP Levice	24
	Nové Zámky	MP Nové Zámky	32
	Levice	MP Šahy	50
	Šaľa	MP Šaľa	35
	Nové Zámky	MP Štúrovo	17
	Nové Zámky	MP Šurany	17
	Topoľčany	MP Topoľčany	36
	Nitra	MP Vráble	22
	Zlaté Moravce	MP Zlaté Moravce	9
	Levice	MP Želiezovce	11
	Šaľa	OP Diakovce	17
	Komárno	OP Dulovce	11
	Nové Zámky	OP Dvory nad Žitavou	17
	Levice	OP Farná	10
	Nitra	OP Lužianky	19
	Komárno	OP Imeľ	12
	Komárno	OP Marcelová	12
	Šaľa	OP Močenok	22
	Šaľa	OP Neded	10
	Komárno	OP Nesvady	21
	Nové Zámky	OP Palárikovo	41
	Komárno	OP Pribeta	12
	Šaľa	OP Selice	11
	Nové Zámky	OP Strekov	1
	Komárno	OP Svätý Peter	23
	Nové Zámky	OP Svodín	31
	Levice	OP Šarovce	12
	Levice	OP Tekovské Lužany	9
	Levice	OP Kalná nad Hronom	27
	Levice	MP Tlmače	12
	Šaľa	OP Trnovec nad Váhom	22
	Nové Zámky	OP Tvrdošovce	21
	Nové Zámky	OP Komjatice	22
	Šaľa	OP Vlčany	25
	Komárno	OP Iža	14
	Nové Zámky	OP Zemné	2

Banská Bystrica	Banská Bystrica	MP Banská Bystrica	66
	Banská Štiavnica	MP Banská Štiavnica	31
	Brezno	MP Brezno	11
	Detva	MP Detva	18
	Lučenec	MP Fiľakovo	37
	Rimavská Sobota	MP Hnúšťa	16
	Žiar nad Hronom	MP Kremnica	13
	Krupina	MP Krupina	39
	Lučenec	MP Lučenec	51
	Žarnovica	MP Nová Baňa	14
	Revúca	MP Revúca	24
	Rimavská Sobota	MP Rimavská Sobota	47
	Zvolen	MP Sliač	3
	Rimavská Sobota	MP Tisovec	31
	Veľký Krtíš	MP Veľký Krtíš	22
	Zvolen	MP Zvolen	35
	Žiar nad Hronom	MP Žiar nad Hronom	41
	Žarnovica	OP Hodruša - Hámre	0
	Rimavská Sobota	OP Klenovec	44
Žarnovica	MP Žarnovica	13	
Prešov	Bardejov	MP Bardejov	33
	Svidník	MP Gíraltove	14
	Humenné	MP Humenné	47
	Kežmarok	MP Kežmarok	37
	Levoča	MP Levoča	23
	Sabinov	MP Lipany	18
	Stará Ľubovňa	MP Podolíne	12
	Poprad	MP Poprad	72
	Medzilaborce	MP Medzilaborce	15
	Prešov	MP Prešov	78
	Sabinov	MP Sabinov	31
	Snina	MP Snina	38
	Kežmarok	MP Spišská Belá	32
	Kežmarok	Ľubica	18
	Stará Ľubovňa	MP Stará Ľubovňa	34
	Stropkov	MP Stropkov	17
	Svidník	MP Svidník	43
	Kežmarok	OP Veľká Lomnica	19
	Poprad	MP Svit	30
	Poprad	OP Štrba	14
Prešov	MP Veľký Šariš	12	
Vranov nad Topľou	MP Vranov nad Topľou	21	
Poprad	MP Vysoké Tatry	5	

Košice	Košice	MP Košice	237
	Trebišov	MP Čierna nad Tisou	19
	Rožňava	MP Dobšiná	9
	Gelnica	MP Gelnica	13
	Trebišov	MP Kráľovský Chlmec	10
	Sobrance	MP Sobrance	17
	Spišská Nová Ves	MP Krompachy	32
	Košice	MP Medzev	9
	Michalovce	MP Michalovce	74
	Košice	MP Moldava nad Bodvou	20
	Rožňava	MP Rožňava	20
	Spišská Nová Ves	MP Spišská Nová Ves	43
	Michalovce	MP Strážske	8
	Trebišov	MP Trebišov	97
	Michalovce	MP Veľké Kapušany	19
	Trebišov	OP Leles	0
	Gelnica	OP Nálepkovo	8
	Spišská Nová Ves	OP Rudňany	8
	Spišská Nová Ves	OP Smižany	30
SPOLU:		167	4759

Poznámka: Vrátane údajov o počte kamier

Príloha č. 2

Návrh výkazu štatistických údajov správy o činnosti obecnej polície v

za obdobie od do

Počet príslušníkov obecnej polície

1	Plánovaný počet príslušníkov obecnej polície	
1a	Skutočný počet príslušníkov obecnej polície	
2	Počet prijatých príslušníkov obecnej polície	
3	Počet prepustených príslušníkov obecnej polície	
4	Počet príslušníkov obecnej polície, ktorí boli právoplatne odsúdení za spáchanie úmyselného trestného činu	
5	Počet príslušníkov obecnej polície, ktorí sú držiteľmi osvedčenia o odbornej spôsobilosti podľa § 25 zákona SNR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov	

Sťažnosti na príslušníkov obecnej polície

1	Počet opodstatnených sťažností na príslušníkov obecnej polície	
2	Počet neopodstatnených sťažností na príslušníkov obecnej polície	

Zákroky, donucovacie prostriedky a útoky na príslušníkov obecnej polície

1	Počet vykonaných zákrokov	
2	Počet prípadov použitia zbrane	
2a	Z toho neoprávnených	
3	Počet prípadov použitia varovného výstrelu do vzduchu	
3a	Z toho neoprávnených	

4	Počet prípadov použitia donucovacích prostriedkov	
4a	Z toho neoprávnených	
5	Počet prípadov, v ktorých došlo k zraneniu osoby, proti ktorej zákrok smeroval	
6	Počet prípadov, v ktorých došlo k usmrteniu osoby, proti ktorej zákrok smeroval (do 24 hod.)	
7	Počet prípadov, v ktorých došlo pri zákroku k zraneniu nezúčastnenej osoby	
8	Počet prípadov, v ktorých došlo pri zákroku k usmrteniu nezúčastnenej osoby (do 24 hod.)	
9	Počet prípadov, v ktorých došlo pri zákroku k spôsobeniu škody na majetku	
9a	Z toho so spôsobením škody na majetku obce	
10	Počet útokov na príslušníkov obecnej polície (pri plnení úloh obecnej polície alebo v súvislosti s ich plnením)	
10a	Z toho so zranením príslušníka obecnej polície	

Technické vybavenie obecnej polície, kamerový systém a využívanie služobných psov

1	Počet funkčných motorových vozidiel	
2	Počet funkčných bicyklov využívaných príslušníkmi obecnej polície	
3	Počet funkčných kolobežiek využívaných príslušníkmi obecnej polície	
4	Počet služobných psov	
5	Počet funkčných kamier obecného kamerového systému	

Činnosť pri plnení úloh obecnej polície

1	Počet osôb, ktorým bola obmedzená osobná sloboda zákrokom príslušníka obecnej polície	
2	Počet osôb predvedených na útvar obecnej polície	
3	Počet osôb predvedených na útvary Policajného zboru	
4	Počet nájdených osôb, po ktorých bolo vyhlásené pátranie	
5	Počet nájdených vecí, po ktorých bolo vyhlásené pátranie	
6	Počet nájdených motorových vozidiel, po ktorých bolo vyhlásené pátranie	

Činnosť pri plnení úloh obecnej polície súvisiacich s prevenciou

1	Počet preventívnych aktivít realizovaných obecnou políciou	
1a	Z toho určených pre deti a mládež	
1b	Z toho určených pre seniorov	
2	Počet osôb zúčastnených na preventívnych aktivitách realizovaných obecnou políciou	
2a	Z toho počet detí a mládeže	
2b	Z toho počet seniorov	

Priestupky (zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov)

	§ 47-48	§ 49	§ 50	§ 22	Všeobecne záväzné nariadenia obce	Ostatné	Spolu
1	Celkový počet zistených priestupkov vlastnou činnosťou						

2	Celkový počet oznámených priestupkov na útvary obecnej polície							
3	Celkový počet uložených priestupkov							
4	Celkový počet odložených priestupkov							
5	Celkový počet odovzdaných priestupkov							
6	Celkový počet oznámených priestupkov príslušnému orgánu							
7	Celkový počet priestupkov prejednaných v blokovanom konaní							
	výška finančnej hotovosti (λ)							
8	Celkový počet priestupkov prejednaných v blokovanom konaní vydaním bloku na pokutu nezaplatenú na mieste							
	výška finančnej hotovosti (λ)							